

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Elemntere

Batıl İnançların

Fiş Kem

Tuhaf Öyküleri

Gözlere

Valentin A. Ostrovski

Şiş!

doruk

DORUK

Elem Tere Fiş! Kem Gözlere Şiş!!

Orijinal Adı:

Тифу, тифу, чтоб не сглазить!

Yazar:

Valentin Aleksandroviç Ostrovski

Çevirmen:

Hande Karataş

Yayına Hazırlayan:

Niyazi Koçak

ISBN:

9789755537436

Kapak Tasarımı:

Dorukcan Koçak

Sayfa Tasarımı:

Doruk Can Koçak

© Doruk Yayıncılık 2019

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Baskı-Cilt:

Ertem Basım

Sertifika no:16031

e-posta: info@dorukyayinlari.com

www.dorukyayinlari.com

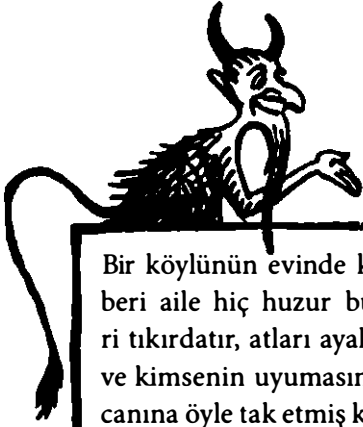
Sertifika no:13086

ELEM TERE Fiş!
KEM GÖZLERE Şiş!
Batıl İnançların Tuhaf Öyküleri

İçindekiler

Batıl inanç nedir?	7
Yaşayan Miraslar	8
Antik el yazmaları ve taze kan.....	12
Ramanga başkalarının tırnaklarını yer.....	14
Tükürüğün sihirli gücü	18
Gölgeni koru	20
Huzursuz Ruhlar	23
Ponemah ülkesine giden yolda.....	25
Ördek tavşanın, tavşan sandığın içinde.....	29
Herkesin pirinçten anladığı başka	30
Yetiş nine yeniş dede.....	33
Görünmez hırsızlar.....	36
Tiksinç ve Yüzkarası Bir Günah	39
Kraliyet hastalığı	42
İsim haşlama	44
Dâhiyeler ve Gamlar.....	46
Al sana başparmak ne istersen alırsın onunla	50
Tilki kuyruğu düşünme.....	53
Kafatası ve siğiller	57
Farelerin avukatı ve sıçan.....	60
Kuzu postundaki kurt.....	68
12655 Şeytan	74
İfritler nereden geldi?	81
Kara kitap	85
Cadıların çekici	88
Sabbath da nedir?	93
Şeytanın mührü	97
20.000 İdam	102
Yeşil at	107
Habisle Antlaşma	110
Cadı işleri komitesi.....	116
Kan Parası	121
Zigin! Zigin! Zigin!	123
Ya günümüzde?	127
Büyü Bağımlılığı	132
Öbür dünya ile röportaj.....	136
Yıldızların esareti altında	138
Son kez ifritler	145

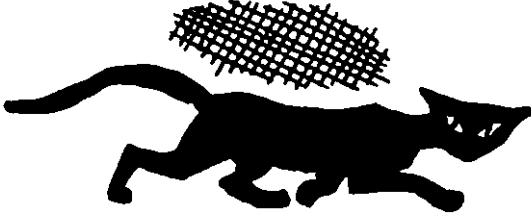
Bir köylünün evinde küçük bir ifrit ortaya çıkmış. O zamandan beri aile hiç huzur bulamamış. Geceleri kovaları ve çömlekleri tıkırdatır, atları ayaklarından ısırır, bacadan içeriye taş fırlatır ve kimsenin uyumasına izin vermezmiş. Bu durum ev sahibinin canına öyle tak etmiş ki davetsiz misafir içerideyken evini yakmaya ve başka bir köye taşınmaya karar vermiş.

Böylece sabah erkenden atını hazırlayıp eşyalarını arabaya yüklemiş. Karısını ve çocuklarını yumuşak balyaların üzerine oturtuktan sonra evi ateşe verip arabaya fırlamış ve atın sırtına kamçıları vurmuş. At hemen dörtlüğe koşmaya başlamış ve tüm aile rahat bir nefes almış. Tam bu anda, eski püskü çuvalın altından ifritin güçlü sesi duyulmuş: “ Neyse ki tam zamanında kaçabildik yoksa hepimiz yanardık!”

Peri masalı bir yalandır ama
iyi gençlerin alacağı bir ders vardır onda

Kadim zamanlardan bu yana batıl inançlar insana zulüm etmiştir. Bu inançlar tıpkı masaldaki ifrit gibi bulaşıcı ve dokuz canlıdır. İnsanların bu inançlardan kaçıp kurtulması şimdiye dek mümkün olmamıştır. “Batıl inançlar, ” diye yazar ünlü Rus bilgin Vladimir İvanoviç Dal, “insanın kendine vurduğu prangadır – gerek yanlışlıkla gerek mecburiyetten olsun, gerekse büyük dehasından ya da aptallığından - fakat insan bu prangaları kırıp özgürleşemiyorsa, bu prangalara bağlı bir şekilde yaşamak ve ölmek zorundadır”

BATIL İNANÇ NEDİR?

Batıl inanç aslı olmayan bir düşüncedir. Fakat her asılsız düşünceyi batıl inanç olarak değerlendirmek mümkün değildir. İnsanın hataları birbirinden farklı sebeplerle açıklanabilir. Bu hataların temelinde batıl inançların yatıyor olması gerekmez.

Beşinci sınıf öğrencisi Vasya Zhuravlev Ufa şehrinin Kafkasya'da bulunduğu yürekten inanıyor. Vasya'nın batıl inançları olduğunu söyleyebilir miyiz? Elbette hayır! Yanlış kanısına kolaylıkla bir açıklama getirilebilir; Vasya tembel bir öğrenci ve derslerine dikkatini vermiyor.

Başka bir örnek: Vasya Juravlev okuldan eve dönüyor. Kara bir kedi koşarak yolun karşısına geçiyor. Vasya hemen geriye dönüp dolambaçlı yolu kullanarak eve varıyor. Vasya'nın batıl inançları olduğunu söyleyebilir miyiz? Hiç şüphesiz evet! Eğer Vasya yavru bir fare olsaydı korkuları tamamen akla uygun ve yerinde olurdu. Fakat Vasya kedinin kendisini yiyeceğini düşünmüyor. O böyle bir tehlike içinde değil. Yine de bilinmedik, esrarengiz bir şekilde kara kedinin ona uğursuzluk getirebileceğine inanıyor.

Peki, batıl inanç nedir? Çeşitli nesnelerin, eylemlerin ya da olayların doğaüstü bir güce sahip olduğuna duyulan inanç.

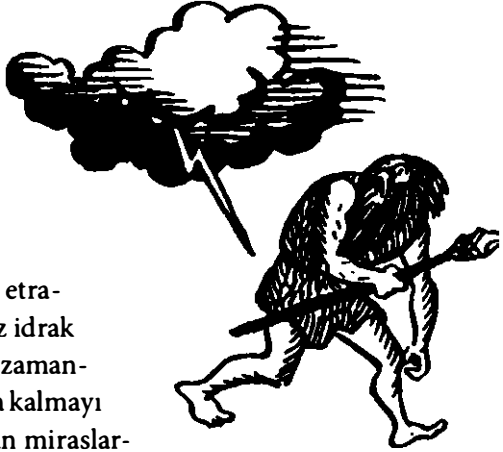
Batıl inançlar tüm yer küreye yayılmıştır. Onlar on binlerce yıl önce var olmuşlar ve günümüzde de var olmaya devam etmektedirler.

"Varsın olsun!" diyeceksiniz, " ne de olsa onların hiçbir zararı yok. Eğer insan nalin ona şans getireceğini, on üç sayısının sıkıntılara

neden olacağını düşünüyorsa, bu, nihayetinde onun kendi bileceği iştir. Bunda sorun edecek ne var sanki!”

Sahiden, batıl inançlar tamamen zararsız mıdır? Kimseye bir zararlarının dokunmadığı doğru mudur? Bu tür sorular kapsamlı yanıtlar gerektirir. Öyle kapsamlı ki, gördüğünüz üzere, sonucunda bu kitap ortaya çıkmıştır.

YAŞAYAN MİRASLAR

Batıl inançlar insanın etrafındaki dünyayı henüz idrak etmeye başladığı eski zamanlardan bu yana hayatta kalmayı başarmış olan, yaşayan miraslardır. Doğa insana esrarengiz ve düşmanca görünmüştür. Anlaşılmaz güçler yağmura, rüzgâra, depremlere ve volkanların püskürmesine yol açmıştı. İnsanları telef eden, nereden geldiği bilinmeyen hastalıklar ortaya çıkmıştı ansızın.

Kendini çevreleyen dünya hakkında doğru bir fikre sahip olmadığından insan, tabiat ile mücadelesinde güçsüz durumdaydı. Doğa kanunlarını bilmediğinden her türlü olayı doğaüstü güçlerin müdahalesi olarak yorumluyordu. “Güçsüzlük, kurtuluşu mucizelere inanmakta bulmuştur” diye yazar Karl Marks. İlkel insanlar hayal dünyalarında güneşi, ayı ve yıldızları insanlaştırmış, gök gürültüsü ve şimşeğe irade ve bilinç atfetmiş, yeryüzüne iyi ve kötü ruhlar yerleştirmiştir.

“Eğer taş ağaçtan sincabın üzerine düşmüşse, bunun sebebi benim onu yukarıya fırlatmış olmamdır. Kendiliğinden fırlayamaz ya!

Eğer yağmur yağıyorsa, o zaman, bu demektir ki – birileri bu işle ilgilenmiş olmalı! Yağmur kendi kendine yağamaz ya!” Hemen hemen böyle bir akıl yürütmüştü insan.

Ava çıktığı zaman her hışırtıya kulak kabartır, izlere, örselenmiş ota, paramparça olmuş dallara dikkatlice bakardı. Alışılmadık herhangi bir ses, herhangi bir tuhaf iz ölümcül tehlikenin işareti olabilirdi.

Avcı yalnızca iyi bir avla dönmek için değil aynı zamanda hayatta kalmak için de pek çok işareti bilmek zorundaydı. Fakat o her işareti doğru yorumlayamadı. Neden ve sonuç arasındaki bağlantıyı her zaman yakalayamadı.

Bazı kuşlar fırtına öncesinde haykırır. Bu, fırtınalara kuşların ötüşünün sebep olduğu anlamına mı gelir? Tabii ki hayır! Böyle bir düşünce bize komik ve aptalca gelir. Fakat Avusturalyalı bir kabile kesin olarak yağmurlara kuşların neden olduğuna karar vermişti ve bu nedenle kuraklık boyunca bütün erkekler gayretle kuşların ötüşünü taklit ederler.

Pek çok batıl inanç çok daha saçma tesadüfler sonucu ortaya çıkmıştır. Balıkçı, sabah vakti deniz kıyısına doğru giderken siyah bir yılan görmüş. Tüm gün talihsizlikler peşini bırakmamış ve balıkçı eve boş ellerle dönmüş. Kederli bir şekilde kara talihini düşünürken aklına ansızın yılan gelmiş ve bütün kabahatin, elbette, yılan- da olduğuna karar vermiş.

Batıl inançlar çok eski zamanlarda doğmuştur ve gözlerimizin önünde doğmaya devam etmektedir.

Birinci sınıf öğrencisi Maşa Novaselskaya edebiyat sınavına yeşil bir elbise ile girmiştir. *Fevkalade* bir sonuç aldıktan sonra bütün sınavlara bu elbise ile girmeye karar vermiştir çünkü elbisesi *uğurludur*.

Ve böylece ilkel balıkçının ve modern öğrencinin ara sıra bütünüle aynı şekilde düşündüğü bir durum ortaya çıkar.

Fakat başka türlü batıl inançlar da vardır. Onlar, Vladimir İvanoviç

Dal'ın yazdığı gibi, "küçük ve aptal olanın doğru yoldan yapmasının çok daha zor olduğu şeyleri dolaylı yoldan yaptırmak ya da yaptırmamak için uydurulmuştur."

Gözdağı verip akli ele geçirerek, insanlara emredileni yaptırmak mümkündür. Oysa geniş argümanlar ya da ispatlar ne küçüğü ne de aptal olanı bir şey yapmaya ikna edebilir, her halükarda bıkınlık veren yalan yanlış düşüncelerin meydana gelmesine imkân oluşur.

Batıl düşüncelerin uzun ömürlü oluşları nasıl açıklanabilir? Niçin bu zehirli duman bugüne değin pek çok insanın bilincini sarmalamıştır? Tarih boyunca halklara zulüm edenler hurafelerin varlığına ilgi gösterip onların gelişimine katkı sağlamıştır. Gericilik bilim ve gelişmeye karşı verilen mücadelede iyi bir müttefiktir ve karanlık güçlerin hâkimiyetini zayıflatan her şey karşıdır.

"Fakir, köylü çocuksu ruhuyla mucizelere inanır; ürün toplayan, asilzadelere; malları çalınan, memurlara İçinden çıkamadığı işten, içinden çıkamadığı yoksulluğundan bitkin düşmüş bir halde inanır. O kadar mazlum, o kadar bahtsızdır ki batıl inançlı olmaktan başka seçeneği yoktur" diye yazmıştır Aleksandr İvanoviç Gertsen.

Batıl inançlar zamana dayanıklıdır çünkü becerikli şarlatanlar onların yayılmasına özen göstermişlerdir. Batıl inançlar üfürükçülerin, falcıların ve kahinlerin bitmek bilmeyen kazançlarının kaynağıdır. Dünyadaki tüm ülkelerde bu sahtekâr büyücüler saf insanları soyarlar. Bunun örneklerini görmek için uzağa gitmeye gerek yok.

'Mucize emekçisi' ünvanını kullanan Peter Kolodiç, Brest bölgesinde bulunan Pinsk şehri yakınlarındaki Stahoviç köyünde yaşıyor. Bazı köylüler içtenlikle Kolodiç'in insanları her türlü hastalıktan kurtarabileceğine, her türlü acıyı kovabileceğine, büyü ile mutluluk getirebileceğine inanıyor. Güya hayvanlara da şifa verebiliyormuş.

Özerk Hakasya bölgesinin Askiz yöresinde bazı inançlılar hasta çocuklarını, üzerlerine soğuk su döküp tahta kurdu yedire-

rek onları iyileştirebileceğine inandıkları şamana götürüyorlar. Şaman Mayakova bu yolla yirmi beş yaşındaki çiftçi kızının içinden ‘ruhları’ kovmuş. Akciğer iltihaplanmasında şamanlar hastayı gömleksiz bir şekilde ayazda bırakır, sırtlarına ıslak sopayla vururlarmış. Böylelikle kötü ruhlar bedenden kaçıp gidermiş.

Mirolubova köyünde yaşayan Pavel Zaharoviç Puşeniçnikov’ın ünü Kursk bölgesinin sınırlarını aşmıştır. Dört bir taraftan ‘talep ve hastalık sahibi kimseler’ ona erişirlermiş. ‘Sakatlıklardan’ ‘dış şaşılıktan’ ‘koltuk altı bezi iltihaplanmalarından’ ‘büyülerden’ ‘dişteki kurtlardan’ ‘nazardan’ ve diğer büyü saldırılarından insanları kurtarıp onları iyileştirmiş.

Bryansk bölgesindeki Komariçi yöresinde bulunan Kokino köyünde, köy konseyi sekreteri bölgenin polis departmanına kendi yeğenine büyü yapan cadıyı sertçe cezalandırmaları talebiyle bir dilekçe yazmış.

Tüm bu alıntılar ‘Bilim ve Din’ dergisinden yapılmıştır. Zaman zaman benzer haberler gazetelerimizin sayfalarına düşer. Hayır, geçmişin mirasından hala kaçabilmiş değiliz. Kadim hurafeler bazı insanların zihninde bugüne değin capcanlı kalmıştır.

Batıl inançların tarihini anlamak onlardan kaçabilmek anlamına gelir. “Bütün programımız” diye yazmıştır Vladimir İlyiç Lenin, “bilim, dahası, maddeci dünya görüşü üzerine inşa edilmiştir. Programımızın izahına bu sebeple zorunlu olarak din sis perdesinin tarihi ve ekonomik kökenlerinin izahını dâhil ediyoruz.”

Bu kitaptan batıl inançların, eski dinlerden kalma fikirlerin kökenini öğreneceksiniz. Kitap onların özünü kavramanıza ve tüm yerkürede neden bu kadar yaygın olduğunu anlamanıza yardımcı olacak.

Haydi, o zaman... En baştan başlayalım.

ANTİK EL YAZMALARI VE TAZE KAN

Neden yaralanmış bir kaplan hemen kaskatı kesilir? Neden kesilmiş bir ağacın yaprakları kurur? Neden bir ölü kımıldamaz? Neden hep susar? Bu sorular

kendi gözlemlerini ve deneyimlerini idrak etmeye çalışan ilkel insanların aklına defalarca gelmiştir. Peki yaşayanları ölülerden ayıran şey nedir? Görünen o ki kendi aralarında tartışıp özel, hayat veren bu gücün bir deposu olduğuna kanaat getirmişlerdi. Bu depo boşalır boşalmaz, ölüm devreye girecektir.

İnsanlar hayat veren gücü insanda, gergedanda, kertenkelede, sinek kuşunda, sıçanda ve palmyede tamamen aynı olan, görünmez, titrek bir madde olarak tahayyül ediyorlardı. Madem o herkeste aynı şekilde mevcut, diye düşünüyordu insan, o zaman herkes ondan faydalana-bilir. Kaplan ölür ve yaşamsal gücünün kaynağı, diyelim ki, domuza geçer. Domuz vurulur ve yeni güçler herhangi bir cılız fidanın içine saçılır ve o hemen göz alıcı bir biçimde çiçeklenir.

İnsan, baştan ayağa hayat veren bir madde ile dolu olduğunu düşünüyordu. Bu madde, dedi, hem kalpte, hem karaciğerde, hem kanda hem de ayaklarda bulunuyor. Elbette o, diye dile getirdi, her yerde eşit miktarda olan bir madde değil. Nihayetinde ayakların ve ellerin olmadan yaşayabilirsin ama başın olmadan yaşayamazsın!

Şimdi neden pek çok ulusun başı kutsal sayıldığının anlaşılır olması gerekiyor. Hele o baş kabile liderine aitse, batıl inançlardan oluşan bir ışık halkası yoğun bir duman gibi onun etrafını sarardı.

Tahiti 'de, örneğin, elini kral ya da kraliçenin başının üzerinde gezdirmeye cüret edene idam cezasının verildiği olurdu.

İnsanlar, belirli olaylar karşısında hayat veren güç depolarının tükendiğini düşünüyordu. 'Kaybın' yerini başkalarının hayat veren gücü ile doldurmaya çalıştılar. Bu durumlar mantıksız ve kati gelenekler olarak süre geldi.

Hatırlaması güç zamanlardan beri kanın tıpkı bir şeker şurubu gibi hayat veren madde ile dolu olduğu farz edilirdi. Öyleyse kim onun büyüğü gücünden şüphe edebilirdi? O insanı kâh ateşlendirir, kâh damarlarını soğutur, kâh şakaklarına vurur.

Savaşçılar daha güçlü ve daha cesur olabilmek için düşmanlarının kanını içerlerdi. (Daha ileriki zamanlarda bu, yenilen düşmanın kılıcındaki kanı sadece yalamakla sınırlandırıldı)

Pek çok ulus arasında insanın kan ile yağlanması sağlığa çok iyi geleceği inancı yaygındır. Saravak sakinleri (Kalimantan adasının kuzeyi) bu güçlendirici araçtan yaşamın her alanında faydalandılar. Yalnızca sıkıntıdaki akrabalarını değil, hasta düşmüş hayvanlarını, tarlada yetişen pirinci, yeniden inşa edilen evin kirişlerini daha dayanıklı olsun diye kan ile boyadılar! Neyse ki kimse bu amaç uğrunda öldürülmedi. Ev hayvanından birazcık kan almanın, diyelim ki domuzun ya da köpeğin kulağını hafifçe kesmenin yeterli olduğu düşünülürdü. Fakat bazı halklar böyle durumlarda insanları kurban ediyordu.

Aralarındaki münakaşayı çözüme ulaştırdıktan sonra Dayakiler -Kalimantan adasının merkez bölgesinin sakinleri- birbirlerinin alnına ve göğsüne domuz kanı sürerlerdi. Bu şekilde dostluklarını pekiştirirlerdi.

Malaya'nın bazı bölgelerinde çok daha anlamsız bir adet vardı: Bir kimse öldüğünde onun akrabaları alınlarına kesik atıp ölünün üzerine eğilirlerdi; böylece birkaç damla kan ölünün üzerine düşerdi. Bu alışılmadık bir kurban sunma âdetiydi: Ölen, bütün gücü yanında götürmesin diye hayatta kalanlar kendi yaşamsal güçlerinin bir kısmını ona hibe ederlerdi. Malaylar ölüye rüşvet vermek gerektiğini düşünürlerdi...

Son derece ilginç bir adet uzun zaman boyunca Makassarlılar -Güney Sulawesi sakinleri- arasında var olmaya devam etti. Kadim kitaplarına öyle bir saygıyla yaklaşıyorlardı ki el yazmalarını yeniden yazmaya niyetlendikleri zaman onları bolca kan ile yağıyorlardı. Aksi halde, diyorlardı, kutsal kitap çabucak çürür: Kötü muamele kaçınılmaz olarak onu güçlerinden mahrum kılacaktır.

Tere de büyük yaşamsal güç atfedilmiştir. Onun daha sonradan yıkanan bir elbisede bile kalmaya devam edeceği düşünülmüştür. Yüksek rütbeli kişilerin ellerini yıkamaya lütfettikleri su ise bir anda *sihirli güçler* kazanmıştı!

Gözyaşlarından bahsetmeye gerek bile yok. Endonezya adalarından birinde, gözyaşlarının hayat verici gücü hakkında öyle bir efsane anlatılmıştı ki. Üç peri pirinç unundan kukla yaptıktan sonra ağlamaya başlamış. İlk gözyaşları kuklanın ayakları üzerine dökülmüş ve o hemen dizlerini bükmüş. Birkaç damla gözyaşı ise başına dökülünce kukla gözlerini açıp nefes almaya başlamış. Daha fazla gözyaşı sonrasında kukla insana dönüşüvermiş!

RAMANGA BAŞKALARININ TIRNAKLARINI YER

Çok eski zamanlardan bu yana insanlar saçların ve tırnakların hayat veren madde bakımından çok zengin olduğunu düşünürlerdi. Onlar boş yere bu kadar çabuk hızlı uzuyor değiller ya! Tam da bu sebeple onlara olağanüstü bir şifa verme özelliği atfedildi.

Örneğin Sangihe adalarında yara lapası yerine... saç kullanılıyordu. Yaramazlık yapan çocuk düşüp bir yerini çarptığında, annesi hemen kendi saçlarını koparıp onları çocuğun yaralı yerine koyardı. Ebeveynlerinin söylediği kadarıyla, kazazede çocuklar ‘yüksek dozda’ hayat veren madde alırlar ve böylece bir sonraki düşme tehlikesinden sakınmış olurlardı.

Dayakilerin kafa avcılığı yaptığı o eski zamanlarda öldürülen düşmanın saçları büyük değere sahipti: saç tellerini yakarak toz haline getirirler ve Sabang adı verilen bitkinin yapraklarıyla karıştırırlardı. Dayakiler bunun, hayat veren maddenin sızmasına bağlı olarak ortaya çıkan baygınlıklara, kramplara, nöbetlere ve diğer bozukluklara iyi gelen şahane bir ilaç olduğuna inanıyorlardı. Uzun uzun yıllar önce Kalimantan adasında durum böyleydi.

Yakın zaman önce bir İngiliz kontluğu olan Suffolk’ta boğmaca hastalığını saç telleriyle ‘tedavi etmeye’ çalışıyorlardı. Ailedeki çocuklar hasta oldukları zaman, en büyük kızın saçlarından birkaç tutam koparıp onları minik parçalara ayırırlar ve sütün içine karıştırarak, en küçüğünden başlamak üzere tüm çocuklara bu karışımı içirirlerdi. Bu akıldışı eylemin elbette hiçbir faydası yoktu. Boğmaca özenli ve maharetli bir bakım gerektiren ciddi bir hastalıktır, kocakarı ilaçları ise hastaya ancak zarar verir.

Batıl inanç sahibi olan Malaylar çocuklardan alınmış saç tellerini su ile karıştırır, daha sonra bu karışımı daha çok yemiş versinler diye meyve ağaçlarının üzerlerine dökerlerdi. Timor adasında saygın bir bahçıvan, herhangi bir çocuktan alınmış olan saç tutamını üzerinde taşımadan çiftlikte dolaşmazdı. Onları titizlikle muz yapraklarının arasına doldurur, saçların gübreden çok daha fazla bereket getireceğine yürekten inanarak boru şeklindeki tomarı Hindistan cevizi ağacına asardı. Gerçek şu ki saç telleri de zararlıydı. Palmiye ağaçlarına değil elbette, batıl inançların yarattığı ağır yükü cehalet zincirlerini kırmaları engellenen insanlara!

Büyüye inanan bir insan için hayat dur durak bilmeyen bir tedirginlik ve galeyan ile iç içedir. Korku duygusu bu insanı hiçbir

zaman rahat bırakmaz. Tehlikeler, attığı her adımda izliyor gibi gelir ona ve herhangi bir olayın –en masum olayın dahi- acı verici sonuçları olabilir. Mesela kesilen saç tellerini ne yapmak gerekir? Onları çöpe atmak mı? Asla! Ya kötü niyetli biri onları toplar ve büyü yapmaya kalkarsa? Büyünün bilinen bir kuralı şudur: ‘Parçaya olan, bütüne olur’ Güya pençesinden tutarsan kuşu yakalamış olursun. Saçı bir anahtar misali ele geçiren düşman, saçın sahibi üzerinde hâkimiyet kurabilir. İşte, batıl inançlı insanlar sağduyulu olmak yerine böyle düşünüyor.

O zaman, kesilmiş saçları ve tırnakları nereye atacağız? Sözgelimi İngiltere’de onların yakılması gerektiği düşünülüyor. Londra’nın kenar mahallerinden birinde bunun yapıldığına şahit oldum. Bir meyve satıcısı olan 70 yaşındaki Jane Wilkinson torunun tırnaklarını kesip onları eski, mavi bir zarfın içine koydu ve zarfı şöminenin içine attı.

Neden böyle bir şey yapıyorsunuz, Mrs Wilkinson?, diye sordum. “Büyük annem de böyle yapardı, annem de” diye yanıtladı omuzlarını silkerek. Belli ki yapılması gerekiyor!

Almanya’da kesilmiş saç ve tırnaklar gözlerden uzak bir yere saklanır: büyük bir taşın altına koyulurlar ya da sadece toprağa gömülürler. Endonezya’da ise onları yapraklara sarıp nehre atarlar.

Makassarlılar güneş battıktan sonra tırnak kesmeye korkarlar. Neme lazım kötü bir ruh tırnak parçasını kapabilir! Gün ışığında ise, bilindiği gibi, şeytani güç pek faal değildir.

Benzer endişeler Madagaskar’daki Betsileo halklarının arasında yayılmış olan, tuhaf ve son derece nahoş adetleri meydana getirdi. Orada Ramanga adı verilen bir insan topluluğu bulunuyordu. Hizmet döngüleri zor olduğu kadar acayıptı de. Onlar varlıklı soyluların tırnaklarını yemekle ve duruma göre dökülen kanı yalamakla görevliydi. Soylu bir kadın tırnaklarını kestirdiğinde, yardımsever Ramanga anında onları yutardı. Eğer ki ona çok daha büyük bir tırnak gelirse onları ufalayıp küçük parçalar haline getirirdi. Olur da soylu hanımın bir yeri kesilir ya da çizil-

lirse, Ramanga alelacele kıymetli kan damlalarını emerek yarayı temizlerdi. Etrafta sadık hizmetkârların olmadığı ender durumlarda soylu hanım itina ile tırnaklarını toplar, daha sonra onları yemesi için Ramanga'ya gönderirdi.

Saçınızı ya da tırnaklarınızı kestirmeniz gerektiğinde, kuaföre gidersiniz. Eğer görünürde kimse yoksa, hiçbir endişe duymadan ve hatta eski zamanlardaki gibi kesim işleminin tehlike arz ettiğinden şüphelenmeyip yarım saat sonra eve dönersiniz.

Baş, sizin de bildiğiniz gibi, kutsal sayılırdı. İsteksizce dokunulurdu ona, kötü ruhların düşen her bir saç teline iştahla baktığını dile getirmeye bile gerek yok. Buna bağlı olarak kesim işlemi, tahayyül edilen amacı zararlı tesirleri hafifletmek olan çetrefilli ve gülünç törenlere ön ayak oldu. Tabiri caizse, onlar güvenlik sistemiydi! Kimi zaman kurbanın kanı akıtılmadan bu törenler yapılmıyordu.

Yeni Zelanda'da yerlileri olan Maoriler kesim boyunca kutsal, büyülu sözler okurlardı. Bunlardan bir tanesi gök gürültüsü ve şimşegi önlemek içindi. Saçlara yapılan kaba muamelenin fırtınaya neden olacağı zannedilirdi! İlginçtir ki bu berbat batıl inanç İngiliz denizcileri arasında günümüze kadar korunmuştur. Suların sakın olduğu bir zamanda saçlarını ya da tırnaklarını kestirenler, güya istemeden fırtınaya neden olabilirlermiş. Bu, batıl inançların olağandışı dayanıklılığına sayısız örnekten bir tanesi.

Birkaç yıl önce Amerikalı bir kuaför, vitrinin şu bildiriye asmıştı:

Kesimden memnun kalacağınızı garanti ederiz.

Aksi bir durumda saçlarınızı geri alabilirsiniz.

Bu, tabii ki sadece bir şaka, fakat muhtemelen doğu Afrikalı Nandi kabilesine hiç de komik gelmezdi. Düşmanı esir alırken Nandiler, onu ilkin baştan ayağa tıraş ederler, kaçmayacağını teminatı olarak saçlarını sakarlardı. Esir (saçlarıyla birlikte) hayatının öyle ya da böyle düşmanın eline düştüğüne inandığından, kaçmayı düşünmezdi. Zavallı, kabileden salındığında ise dürüst Nandiler saçlarını ona iade ederlerdi.

TÜKÜRÜĞÜN SİHİRLİ GÜCÜ

Dişler hayat veren madde için oldukça güvenilir bir depo sayılırdı. Özellikle bu sebeple dişler, ataların ruhlarına kurban verilirdi. İyi dedeler için hiçbir şey değersiz değildir! En başta kıymetli torunlar ya dişlerini kırarlar ya da onları kökünden sökerlerdi. Zaman geçtikçe onlar daha az kurban vermenin mümkün olduğunu fark ettiler ve bu eylemi yalnızca dişleri oymakla sınırlandırdılar. Çürük dişler siyah bir boya ile boyanırdı. Neden? Tek bir amaçla: Atalarının ruhlarını kandırmak. Aksi halde ruhlar kendilerine bütün bir dişin değil, yalnızca bir parçasının kurban edildiğini fark ederlerdi. Doğaüstü güçlere duyulan inanca sıklıkla onları kandırmanın mümkün olduğu kanaati eşlik ediyordu.

Antik çağlardan bu yana insanlar tükürüğün hayat veren madde ile dolu olduğunu düşünürdü. Tanrılara sundukları kurbanın değerini arttırmak için ona itinayla tükürürlerdi. Tükürüğün büyülü güçlerine duyulan inanç, onun evrensel bir arındırıcı olarak görülmesine yol açtı. Tükürük buna bağlı olarak bütün kötülükleri püskürtür, tüm tehlikeleri ve hoşnutsuzlukları giderirdi.

Tükürüğe aynı zamanda şifalandırma özelliği de atfedilmişti. Bir yerin ağrması durumunda uzmanlar oraya tükürülmesi gerektiğini söylüyordu. Boş yere Mesih'in kendi tükürüğüyle kör bir adamı vaftiz edip gözlerini iyileştirdiği söylenmez.

Şamanlar yaraları iyileştirmek için onların üzerine tükürürlerdi. Böyle bir «tedavinin» acı verici sonuçlarının kendilerini göstermeleri hiç de zor olmamıştı. Pisletilen yaraların iltihabı pek çok hastanın hayatına mal olmuştu.

50 yıl önce bir Cava gazetesinde, Sumatra adasındaki Padang şehrinde kendini *mukaddes* olarak tanıtan yetenekli bir gezginin ortaya çıktığı haberi yer alıyordu. Oranın pek çok yerlisi tek bir ilacın bile onun olağanüstü tükürüğüyle kıyaslanamayacağını düşünüyordu. Bu gezgin karşılaştığı herkesin suratına tükürürdü, kimse de ona bunun için kızmazdı.

Daha erken zamanlarda savaşçılar düşmanı ıskalamadan vursun diye silahlarına tükürüklerini sürerlerdi. Dünyanın pek çok ülkesinde şimdi de insanlar kavgaya ya da zor işe girişmeden önce avuç içlerine tükürürler. Bu, tükürüğün büyülu güçleri olduğuna dair inancın bir kalıntısıdır.

Asya'nın bazı ülkelerinde anneler, çocuklarının daha çabuk büyümesi için her gün onları tükürüğe boğarlar. İngiltere'de ise hala her şey yolunda gitsin diye sınavlardan önce çocuklarının üzerine tüküren saf dil nineler vardır.

Issız bir Cava köyünde böyle bir olaya şahit oldum. Kayda değer bir ilk yardım çantasına sahip olan yerel öğretmene ihtiyar bir köylü gelip ondan hasta torunu için ilaç vermesini rica etti.

-Neresi ağrıyor?, diye sordu öğretmen.

İhtiyar cevap vermek yerine, işaret parmağının ucunu yalayıp ihtiyatla onu burnun köküne kadar götürdü. O bir çeşit karışım alıp gittikten sonra, öğretmen bana şöyle söyledi:

-Onun tükürüğüyle parmağını ıslattığını gördünüz değil mi? Neden böyle yaptığını biliyor musunuz? Parmakla göstermek büyük kabalıktır. Diyelim ki midene dokunuyorsun, mide böyle sine incitici bir hareketten dolayı ağrımaya başlar. Ama eğer parmağını önceden tükürüğüyle ıslatırsan, böyle bir tehlike olmaz.

"Elem tere fiş, kem gözlere şiş"¹ Bu sözcükleri kaç defa işitmişsinizdir? Şaka niyetine ne kadar sıklıkla bu sözleri siz kendiniz söylemişsinizdir! Bu sözler alışkanlık olmuştur, kimse bir an için oturup da onları yaratan karmaşık ve çeşitli inançları, onların antik kökenini düşünmez.

GÖLGENİ KORU

Ruh hayat veren maddeden daha az değerli bir varlık değildir. Ona atfedilen özellikler ise sahiden olağandışıdır. Yine pek eski zamanlarda, günümüzde gülmeden okunamayacak fantastik düşünceler ortaya çıktı.

Her şeyden önce, yaşamı boyunca insanın ruhu kendine has bir var oluş sergiler. O tamamen bağımsız ve ayrıdır. İlk insan kendi ruhlarına çeşitli taleplerle yansır, ona yakınıyor, onu över ve onunla sohbet ederdi. O ruhun kendi sahibine bile düşman kesilebileceğine inanıyordu ve çok ciddi bir öfke anında hayatı tehlike altına girerdi. İnsanın kendinden memnun olmaması, umutsuzluğa düşmüş olması ruhunun onunla geçinemediği anlamına geliyordu. Çok basit bir açıklaması var. Tahmin edin bakalım!

Genellikle insanlar ruhlarını, kendilerinin minik bir kopyası olarak tahayyül ederlerdi. Ancak sıklıkla da ruh insanların hayal dünyalarına bir kuşun, babaannenin, ateş böceğinin, farelerin ya da herhangi, başka bir hayvanın kılığında girdi. Avrupa ülkelerinde geçen yüzyılın başında bu tür inançlar yaşamaya devam ediyordu. Yüz elli yıl önce bir İngiliz şahit olduğu bir manzarayı betimlemişti. Güneşli bir günde genç kızlar neşeyle çimlerin üzerinde koşuşturuyorlardı. En küçük olanı ansızın babaannesini görünce onun peşinden koştu.

Ne yapıyorsun sen?, diye bağırdı kız arkadaşları. Babaanneyi rahat bırak, bu ruh dedene ait olabilir...

Çok sıklıkla ruh insanın gölgesi ile ilişkilendirildi. Ne de olsa sahibiyle aynı görüntüye sahipti, bunun yanı sıra bir hayalet gibi belli

belirsizdi. Halmahera adasındaki yerlilerin inançlarıyla ilgilenen bir bilim insanı yeni doğan bir bebeğin ruhunun olup olmadığını sormuş. “Tabii ki var”, diye yanıt vermişler, “çocuğu lambaya yaklaştırırsan, duvarda onun ruhunu görürsün”

İnsanlar gölgenin bağımsız hareket etme kabiliyeti olduğuna inanırdılar. Örneğin Batakiler, bir yiyeceğin üzerine düştüğünde, gölgenin tüm iyi niyetiyle, sahibinin yararına ondan besleyici sıvıları emip alacağına kanaat getirmişlerdi.

Gölgenin rahatlıkla kırılabilir bir şey olduğu ve ona yapılan kötü muamelenin trajik sonuçlara neden olabileceği düşünülüyordu. Onun üstüne basmak yasaktı, hiçbir durumda ona iğne batırılamaz ya da kesilemezdi. Bazı kabileler bu kuralı çok daha sert bir şekilde yerine getiriyordu: Kabile reisinin gölgesine basan kişi hemen oracıkta öldürülürdü. Uydurma tehlikelerle ilgili olan batıl inançlar otantik trajedilerin ortaya çıkmasına neden oldu.

Tıpkı evhamlı bir annenin çocuğu hendeğe düşmesin ya da üzerine kaynar suyu devirmesin diye ona göz kulak olmasına benzer şekilde, batıl inançlı insanlar gölgelerini tatsızlıklardan koruyarak gözetirlerdi. Javalılar, örneğin, kendi gölgelerinin, inanişe göre ruhların toplandığı, Waringen'in kutsal ağacına düşeceğinden korkuyorlardı. Onlarla bağlantı kurmamak en iyisi!

Eğer yüzü olmayan gölge insanın ruhuysa, o zaman bu yansıma insanın yerine de geçebilir. Çok yakın geçmişte pek çok Afrikalı kabile arasında timsahın onların sudaki yansımalarını kaparak kendilerini öldürebileceği inancı yayılmıştı.

Zulular karanlık ve derin su birikintilerine bakmaktan korkarlardı. Orada yaşayan kötü ruhların, yansımalarını yakalayıp kendilerini kasvetli uçuruma çekebileceklerini söylüyorlardı.

Benzer kaygılar fotoğraf makinesinden anlamsızca korkulmasına yol açtı. Yıllar önce Madagaskar'ın batı sahiline yapılan bir Fransız seferi, yerel nüfusun düşmanca tavrı nedeniyle zorluklarla burun buruna gelmişti. Keşif üyeleri nasıl bir suç işlediklerini bir türlü anlayamamıştı. Misafirperverliği ile ün salmış yerliler

fotoğraf makinesi yüzünden Fransızlara gazez duymuşlardı. Onlar büyümlü makineleriyle bu beyaz yabancıların ruhlarını çalacağını ve Fransa'ya dönerlerken onları satacaklarını düşünüyorlardı.

Meksikalı yerlileri fotoğraflarının çekilmesi için ikna etmeye çalıştıklarında, onlar korkudan tir tir titremişti. Fotoğraf makinasının, ruhlarını uygun bir zamanda ziyafet çekmek için çekip alacağından emindiler.

Böyle fantastik inanışların izlerine günümüzde de rastlıyoruz. Elbette, şimdi kimse fotoğraf makinasından korkmuyor, ancak hiçbir zararı olmayan aynaya batıl yaklaşım pek çok insanda varlığını sürdürdü. Büyük olasılıkla, bir hastanın odasını sıklıkla boydan boya aynalarla kapladıklarını biliyorsunuzdur. Bu, iddiaya göre hastalık süresince ruhun gevşediğine dair eski bir inancın kalıntısıdır. Hal böyleyken, ruhu ayna aracılığıyla azat etmek çok tehlikelidir.

Ruha çok çeşitli özellikler atfedildi. Sözelimi, onun yerinde duramaz olduğu ve insanı uykusunda terk ettiği var sayılırdı. Gezinmeye çıktığında her zamankinden daha savunmasız bir hale gelirdi! Tıpkı kendi yuvasını terk etmiş bir salyangoz gibi! Her an kötü bir şey olabilir!

Pek çok halk arasında henüz ölmüş birinin evinde uyumanın çok tehlikeli olduğu inancı yayılmıştır. Ölmüş kişinin odada boş boş dolanan ruhu, güya, uyumakta olan insanın onu terk eden ruhunu kapıp götürebilirmiş. Dinlenmeye gereksinimi olan ağır hastalar, uyurlarken ruhları sıvışıp kaçmasın diye sürekli sarsılırlardı ve uyumalarına izin verilmezdi. Binlerce ve binlerce insan bu batıl inanç yüzünden öldü.

HUZURSUZ RUHLAR

Genelde merhumların ruhları herkeste derin bir korku uyandı-
rıldı. Yaşayanlara zarar vermesinler diye onlara hürmet edilir ve
onların gözüne girmek için çaba sarf edilirdi.

En çok ölenin akrabaları, ruhun kıskançlıktan hayatta kalanla-
rı kaçırmamasından ve öbür dünyaya götürmesinden korkardı. Bu
onları son görüşümüz olabilirdi!

Böyle tatsızlıklardan kaçınmak adına mümkün olduğunca çabuk
bir şekilde merhumun ruhunu evden kovmaya ve onun öbür dün-
yaya seyahatini kolaylaştırmaya çalışırlardı.

Cenazeler oldukça kendine has güvenlik tedbirlerine sıkı sıkıya
bağlıydı. Ruhu kandırıp geri dönmeye engel olmak için ölüyü
kapıdan değil, pencereden çıkarırlardı. Bazı kabileler daha kur-
nazca bir yöntem tercih etmişti: Evin duvarına delik açıp ölüyü
oradan dışarıya iterlerdi ve hemen ardından duvardaki deliği
kapatırlardı. Bir daha asla dönüş yolunu bulamazsınız!

Kalimantan'da o kadar tuhaf bir adet mevcuttu ki. Cenaze alayına
katılanlar mezara giden yola pirinç taneleri serperlerdi. Böylesine
lezzetli bir yemle büyülenen ruhun eve geri dönmeye niyetlenme-
yeceğini düşünüyorlardı.

Cenazeye hazırlanan Dayaki, öncelikli olarak kendi güvenliğini
önemserdi ve bu amaçla beline kanca şeklinde bir dal parçası bağ-
lardı. Çok basit bir şekilde düşünüyordu: Eğer ölü, ruhumu kapıp
götürmeye kalkarsa, ruhum bedenimden sıvıştıktan hemen sonra
dal parçasına takılır ve ölü onu çekip alamaz.

Öldürdükleri düşmanın intikam almasından ciddi biçimde
korkan Torajalar, ölünün kafatasına dostça akıl verirlerdi:

-Biz seni öldürdük ama bize bunun için kızma, kabahatin vardı ki öldün,
aksi takdirde, biz seni hayatından mahrum kılmayı başaramazdık.

Kuzey Amerikalı yerliler öldürülen ile görüşmelere girişmeyi gerekli görmezdi. Onlar ölünün etrafında şiddetli feryatlar atarak koştururlar ve ruhu kovmak için olanca kuvvetleriyle değneklerle havayı döverlerdi.

Pek çok halk arasında, ölen kişinin, dünyevi mevcudiyetini nasıl terk etmişse, tam olarak o biçimde öbür dünyaya varacağı inancı yaygındı. Ayağı ya da eli olmayan göklerde de engelli olacak, dişsiz olan o dünyada da gevelemeye devam edecekti.

Bu aptalca batıl inanç yüzünden sayısız insan can verdi. Yaşamları o zamana uygun cerrahi müdahalelerle kurtarılabilecek hastalar mitolojik ahiret varlıklarının bütünlüğü için kati olarak ameliyata girmeyi reddetmişlerdi. Bu nedenle batıl inançlı insanlar güya öbür dünyada işlerine yarar diye dökülen dişlerini mukaddes gibi korumuşlardı! Böyle koleksiyonların kimseye zararı dokunmadı ama bana sorarsanız, pul koleksiyonu yapmak çok daha ilginç.

Merhumun ruhunun daima yaşayanlara karşı düşmanca bir tavır içinde olduğu ve bu nedenle herhangi önemsiz bir şeyin onu daha da kızdırabileceği varsayıldı. Şüpheli ruhu, sahibinin ölümünün herkese çok zor zamanlar yaşattığına ikna etmek gerekiyordu. Tam olarak bu amaçla bazı kabileler cenazeleri gerçek bir matineye dönüştürürlerdi. Alay mezarlığa yöneldiği zaman, cenazeye engel olmak istermiş gibi davranan akrabalar kendilerini öne atıp yolu keserlerdi.

Nias adası sakinleri, ölen kişi güya akrabasını zorla yanına alabileceği için yaşayan akrabaya yer kalmayacak şekilde dar tabutlar yaparlardı. Diğer adalarda nefsi müdafaanın daha karmaşık bir yolu bulunmuştu: Muz ağacının gövdesinden alınmış bir kütük mezara atılır, ölen kişiye resmi bir şekilde bu kütüğün onun yol arkadaşı olduğu bildirilirdi.

Kötü bir insan hakkında bazen “ne karanlık bir ruhu var” deriz. Bu kalıp bir ifade ancak kimse bu ifadeyi kelimesi kelimesine algılamaz.

Fakat bazı halklar günümüzde de siyah rengin hem iyi hem kötü bütün ruhlara özgü olduğunu düşünür. Bu inanç, bir yerlerde

korunmuş olan, is ile boyanma geleneği ile açıklanır. İsten karar-mış olan insan ruha benzer ve ölünün dikkatini çekmezmiş.

Kalimantan'ın merkez bölgelerinde yeni doğan çocuğu ve aynı zamanda annesini zift ile boyamak makbul kabul edilirdi. Bu aynı zamanda, etrafta dolaşan kötü ruhları kandırmak için gizleme amacıyla yapıldı: Ruhlar siyah derilileri kendilerinden kabul ederler ve onları rahat bırakırlar.

Nias adasındaki evhamlı anneler ne zaman kendi çocuklarını gözetleyemeyecekleri bir durumda kalsalar, çocukların yanına siyah bir nesne koyarlar. Bu âdetin anlamı nedir? Eve gelen her bir kurnaz ruh, diye açıklar anne, başka bir ruhun kendisinden önce geldiğini düşünüp çocuğa dokunmayacak.

PONEMAH ÜLKESİNE GİDEN YOLDA

Arjantin yerlileri, Mocoviler arasında, tepesi gökyüzüne dayanan Naliadyug ağacı hakkındaki efsane varlığını korumuştur. Önceleri, diye anlatıyor Mocoviler, merhumların ruhları daldan dala zıplayıp bu ağacın üzerinden gökyüzüne tırmanırlarmış. Elbette bu çok kolaymış.

Bir gün kötü geçen avı yüzünden üzgün olan yaşlı bir balıkçı sadaka isteyerek kapı kapı dolaşmaya başlamış. Kimse ona merhamet göstermeyince ihtiyar bir Kapinço'ya² dönüşmüş. Güçlü ve keskin dişleriyle gulyabani, Naliadyug ağacını kemirmeye koyulmuş. Çok geçmeden ağaç devrilmiş ve o andan itibaren Mocovilerin ruhları için gökyüzüne ulaşmak zor bir hale gelmiş.

Rus köylerinde ruhların cennete gitmesine yardımcı olacak merdiven şeklinde hamurlar pişirilirdi. Ölüler için cenaze töreni yaparlarken merdiveni masanın üzerine, kreplerinin yanına koyarlardı.

Merhumların ruhlarının yarattığı endişe hayatın pek çok alanına yayılmıştı. Tüm gerekli malzemeleri tedarik ederek onu uzun yola hazırlarlardı; yiyecek, silah, mutfak eşyaları...

‘Hiawatha’nın Şarkısını’ hatırlıyor musunuz? Ponemah’tan gelen-öbür dünya ülkesi- hayaletler şöyle söyler insanlara:

*‘Ruh dört kederli gece
ve dört gündüz geçiriyor
Ponemah ülkesine giden yolda
bir sebeple ve siz de
Ölülerin mezarları üzerinde
ilk geceden son geceye
ateş yakmalısınız, sönmeyecek
yolu ruhlarla donatmalı
neşeli ışıklarla aydınlatmalısınız
onların hüznü konaklarını’*

Ölüleri yemek kapları ve bıçaklarıyla beraber gömen Amerikan yerlileri bu nesnelerin bedenlerinin mezarda kalacağını, ruhlarının ise onlardan öbür dünyada da faydalanmaya devam edecek olan ölüye eşlik edeceğini söylüyordu.

Hristiyanlık dini yalnızca insana öbür dünya sözü veriyordu. Bazı başka dinler ise daha cömertti. Fiji adalarının sakinleri, örneğin, Bataklik adı verilen gölgeler şehrinde parçalanmış bir taşın bile ölümsüzlüğe bel bağlayabileceğine inanıyorlardı. Bir balta parçalandığında ya da aşındığında hayaleti aynı yere gönderilir ve canla başla hayalet ağaçları kesmeye devam eder. Evi harap olan ölümsüz bir ruh, öbür dünyada yeni bir evin temelini atar.

Bu yüzden ölü yolculuk için hazırlanır ve görünen o ki ona gerekli olan bütün erzaklar tedarik edilirdi. Ama hayır! Alıştığı yaşam biçimini sürdürmesini sağlayan bir şey eksik. İşin tuhaf yanı burada başlıyor...

Yerkürenin pek çok köşesine kanlı bir adet yayılmıştı. Öbür dünyada kocasına eşlik etsin diye karısı adamın mezarı üzerinde öldürülürdü. Ölen zengin bir adamsa eğer, öbür dünyada efendilerinin emirlerini yerine getirmeleri için hizmetkârları da öldürülürdü.

Fiji adalarının sakinleri yalnızca adamın karısını değil aynı zamanda arkadaşlarını ve hatta annesini bile boğarlardı. Yeni Hebritler’de ölen küçük yaştaki bir çocuk ise, gerektiği gibi ona göz kulak olsunlar diye teyzesi ya da ninesi de o dünyaya yollanırdı.

Kuzey Amerikan yerlilerine öbür dünya gerçek ve gözle görülebilir gibi geliyordu Onlar ruhların hayali yemeklerle yetinmediklerine, dahası normal mahsulleri de büyük bir iştahla yediklerine inanırlardı. Onları bu düşünceye iten neydi? Kendi anlattıklarına göre, bir önceki gün ölüye sundukları etin üzerinde diş izleri görmüşlerdi. Daha sonra geceleyin kemiği kimin yuttuğunu fark etmişler. Aç bir sıçan ya da obur bir ruh!

İlginç olan, geçen yüzyılın sonunda hala Batı Avrupalı cinciler benzer düşünceleri paylaşıyorlardı. 9 Şubat 1972’de İngiliz gerici-lerin yayımladığı ‘Medyum’ adlı dergide ‘şahitlerden’ birinin kaleme aldığı bir makale yer almıştı.

“Ne zaman yemek yemeye otursak, diye anlatıyor, yalnızca hayalet uğultularına benzer sesler duymazdık, aynı zamanda görünmez ellerin dokunuşlarını üzerimizde hissederdik”

Aynı eller, yazarın söylediği kadarıyla, görünmez varlığın oturacağı boş sandalyeyi ustaca yemek masasına yaklaştırıyormuş.

“Yemek yemeyi isteyip istemeyeceği sorusuna ‘evet’cevabını aldım. Tabağın parçalanabileceğini düşünerek bir çay kaşığıyla azıcık patates koydum. Birkaç saniye geçtikten sonra bana patatesin yendiği söylendi. Patatesin yarısının gittiğini, kalanlarda da dişlerini görünce ikna oldum.”

Bu gülünç makale çok eski batıl inançların olağanüstü dayanıklılığına başka bir kanıt.

İnsanlar kurnaz ruhların herkesin işine karıştığını ve dünyevi şeylere arzu duyduklarını düşünürlerdi. Bu ihtiyaçları nasıl karşılanabilirdi? Nias adasının sakinleri hayaletlere özel olarak küçük bir alan oluşturup içine normal tarlalarda büyüyen hububatlar ekerlerdi. Minahasalılar şahsi tarlalarını ruhlara tahsis ederler ve onun üzerine bambudan yapılmış oyuncak tarım aletleri koyarlardı. Demirhane inşa ettiklerinden Torajalar hayaletler için yan yana minyatür demirhaneler yaparlardı. “Bırakın, gerçeğine dokunmadan eğlensinler!” derlerdi.

Tabii ki, kimse atalarının ruhlarıyla kavgaya girişmek istemezdi. Diğer taraftan her fırsatta onları memnun etmek kolay değildi. Gündelik işler çok zaman ve güç gerektiriyordu. Öbür dünyaya saygı gösterilirken aynı zamanda dünyevi varoluşu akıldan çıkarmamak gerekiyordu. Bunun için bir şeyler uydurmak gerekiyordu ve işte hasadın toplanma zamanı gelir... Yüzü ter içinde kalan aile babası kendi bağında uğraşıp durur. Bu anda atasının ruhu gelip adamın eve gitmesi ve tüm gün çalışmaması gerektiğine dair bir işaret verir. (Ataların çok iyi işleyen bir işaret mekanizması olduğu farz edilirdi: Kuşların ötüşü, kertenkeleler ya da diğer işaretler)

O zaman ne yapmalı? Hasat toplamanın en mümkün olduğu zamanda elleri savuşturup işi bırakmak mı? İmkansız. Atalara itaatsizlik etmek mi? Tehlikeli. Bu durumda insan masum bir kurnazlığa başvurur. O, yeni günün gelişini taklit eder. Bu kolaylıkla yapılır: Yeterince uyu ve birkaç dakika sonra güneşin doğuşunu duyurmak için “Üüüürüü üüü” diye bağır. Genelde evin reisi, bazen de hane halkından biri horoz gibi öter.

ÖRDEK TAVŞANIN İÇİNDE, TAVŞAN SANDIĞIN İÇİNDE

Batıl inançların sersemleştirdiği insanlar neler uydurmadı ki? Ruhun, sizin de bildiğiniz gibi, özellikle sahibini terk edip gezintiye çıktığı zamanlarda sözgelimi sahibi uyurken ya da hastayken- savunmasız olduğu

düşünülmüyordu. Fakat bazı durumlarda ruh fani bedeninin içinde kalarak tehlikelere çok daha açık bir hale geliyordu. Hem de saklandığı yerlerde olduğundan daha fazla. Ancak öyle ya da böyle parayı cebinde taşımaktansa onu kasada saklamak her zaman daha rahat bir iştir. Böyle durumlarda *ruhu emanet deposuna koymak* gerekli görülüyordu. Meraklısına pek çok örnek sunulabilir.

Key adalarında ebeveynler yeni doğan bir bebeğinin ruhuna çok önem verirlerdi; ne de olsa o tamamen savunmasızdı. Bebeğin ruhunu kötü ruhlardan korumak amacıyla anne ve baba küçük çocuğu hindistan cevizinin kabuğunda saklardı. (Cevizin içini boşaltıp kabuğu tekrar üzerine koyarlardı) Bu seremoni nasıl gerçekleştiriliyordu? Son derece basit bir şekilde. Elini çocuğun başı üzerinde gezdirmek yeterliydi, onun görünmez ruhu babanın yumruğunun içine düşerdi. En azından ebeveynler bunun böyle olduğundan emindi. Bir hareket daha! Ruh artık emin ellerdedir. Cankurtaran ceviz, atalardan birini tasvir eden bir heykelciğin bitişiğinde asılı dururdu. Onun kendi iradesiyle gece bekçiliği görevini üstleneceği düşünülüyordu. Çocuk büyüdüğünde ise ruh 'kasa'dan çıkarılacak ve bir seremoniyle yasal sahibine iade edilecekti.

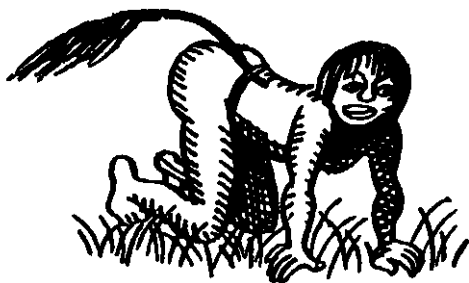
Kuzey Sulawesi sakinlerine göre yeni bir eve taşınmak daima esrarengiz tehlikelere gebeydi. Yolda başına neler gelebileceğini kim bilebilir! Bazen bir bakarsın ve ruhları sayamazsın. Neyse ki çok geçmeden güvenlik önlemleri almak mümkündür. Aile yeni bir eve taşınırken, rahip yeni taşınanların ruhlarını bir torbaya toplar, onlar taşındıktan sonra ise, ruhları sahiplerine dağıtır.

Kalimantan Adası'nda bellerindeki madeni kutu içinde kendi ruhunu taşıyan Dayaki kızlarını görmek bana çok kez nasip olmuştur.

Genelde tehlikeler geçene kadar ruh emanet deposunda tutulur. Ama daha güvenli bir depo bulunduğunda açıkgözlü sahip onları daima oraya koyar. Güya ruh güvendeyse, insan ölümsüz olurmuş.

Bu eski inanışlar çok iyi bildiğiniz Rus masallarında yansımaları bulmuştur. “Kolay değil hortlakla başa çıkmak” diye anlatılıyor prenses ve kurbağa masalında, “onun ölümü iğnenin ucunda, o iğne yumurtanın içinde, o yumurta ördeğin içinde, o ördek tavşanın içinde, o tavşan sandığın içinde, sandık ise yüksek meşe ağacının üzerinde, o ağaç ise hortlağı gözü gibi koruyor”

HERKESİN PİRİNÇTEN ANLADIĞI BAŞKA

İnsanın zapt edilemez fantezileri yalnızca insana değil aynı zamanda hayvanlara da ruh vermiştir ve bununla beraber ruhun istediği sureti, gerek bir kuş gerek bir fare gerek bir sürüngen gerekse büyük anne suretini alabileceği varsayıldı. Malaylar, sözgelimi, kaplanın ruhunun bir kuş suretinde ensesinde oturduğuna ina-

nıyorlardı. Sadece birkaç sene önce Singapur’da yaşlı bir –Bandar Pompinli- balıkçı ile sohbet ediyordum: O bana böyle inanışların uzak Malay köylerinde hala capcanlı olduğunu söyledi.

İnsanlar ev hayvanlarının ruhlarını kendi ruhları gibi önemserlerdi. Sözelimi, Halmahera adasında, hasta köpek için eve bir rahip çağırılırdı. Rahip artık sizin de yabancı olmadığınız eski inanışlar çerçevesinde köpeğe –veteriner misali- acil yardımda bulunurdu. Hastalık meydana gelir, derler, çünkü ruh bedeni terk eder. Onu yerine nasıl koyabiliriz? Rahip köpeğin yanında uyur ve kendi ruhunu (uyku esnasında kendi iradesiyle dolaşır!) köpeğinkinin peşine yollar. Bu işlem köpeğin sahibine ucuza mal olmazdı. Rahip ise her zaman hoşnuttu; güzel bir uyku çeker ve para kazanırdı.

Ama belki de en gülünç olanı bitkilerin ruhu olduğuna yönelik inançtı. Ruh zaman zaman en beklenmedik şekilleri alırdı. Geçmiş zamanlarda insanlar ağaç ve insan arasında pek bir ayrım gözetmezdi. Pek çok halk arasında, ilk insanların yeryüzünde bambu ağacından, palmyelerden ve başka bir ağaçtan yaratıldığı efsanesi varlığını sürdürmüştü.

Bugün bile bir yerlerde insanın o ya da bu ağaçla arasında gizemli bir bağlantı olduğuna dair efsaneler mevcut. Hatta böyle bir bitkinin solması kaçınılmaz olarak insanın ölmesini gerektireceği veya tam tersi – anlatılmaktadır. Ara sıra cehalet ve aptallık yeni icatlar doğuruyor!

Bir aptallık ötekine vesile olur. Ağacın ruhu olduğuna inanan insanlar doğal olarak onun akla ve duygulara sahip olduğunu düşündüler. Daha geçen yüzyılda oduncular meşe ağacının kesilirken inlediğini iddia ediyorlardı.

Bahçıvanlar, iyice bilenmiş bir baltayı gösterdikleri zaman her inatçı ağacı dize getirmenin mümkün olduğunu düşünüyorlardı. Japonya’da sözelimi, meyve ağaçlarına kibar yaklaşılmazdı. Bahar geldiğinde ev sahibi yardımcısı ile birlikte bahçeye çıkardı. İşçi hemen ağaca tırmanır, ev sahibi ise aşağıda kalırdı. Baltayı sallamaya başlayıp ağaca bolca mahsul verip vermeyeceğini sorardı.

-Eğer mahsul az olursa seni kökünden keserim, diye eklerdi tehditkâr bir tonda.

Buna cevap olarak ağacın adına işçi kesin olarak iyi mahsul sözü verirdi.

Tropikal ülkelerde pirinç tarlalarının yetiştirilmesi, sıklıkla pirincin ruhu olduğuna yönelik inançla açıklanabilen karmaşık ayinlerle ilişkiliydi. Mindanao Adası'ndaki (Filipinler) Bogobo Kabilesi ayrıca tarla işine başlamadan önce insan kurban ederdi.

Olgunlaşmış pirincin etrafını kaygı ve dikkat sarar: Tarlada ses yapmak ve küfür etmek yasaktır. Ne de olsa bu pirincin naif ruhunu korkutup kaçırabilir. Eğer çoktan kaçmışsa, onu yoldan çevirmek üzere yardıma rahip çağırılır. Rahip için kimin ruhunu avlayacağı önemli değildir – ödemesi yapılsın da! Yeri gelmişken söylemek gerekir, Minangkabaular- Sumatra adasının sakinleri- eski usullere göre, yani havanda dövülen pirincin değirmende işlenen pirinçten çok daha lezzetli olduğundan emindiler: tohumlar yeterince işkence görürse pirincin ruhu daima orada kalır.

Mahsulü toplarken başakları kesmek için kullandıkları küçük bıçağı itinayla avuçlarının içinde gizlerler aksi takdirde, diyorlar, pirincin ruhu ürker. Benzer bir anlayışla tarlalarda pirincin anlamayacağı ayrı, şifreli bir dilde konuşmak alışlagelmiştir.

Yaban domuzları, Latince 'Colocasia antiquorum' olarak adlandırılan dikenli yumruları iştahla yer. Tropik bir adanın sakinleri buna dayanarak Colocasia'nın yaban domuzlarına iyi davrandığına ve onlara hiçbir zaman dikenlerini batırmadığına karar vermişler. Buradan tamamiyle 'mantıklı' bir çıkarım yapılabilir: İnsan bu bitkiyi koparıken yüksek sesle domuz gibi bağırmalıdır. Colocasia, derler, bizi domuz sanıp dikenini batırmaz.

Yaban domuzlarına zehir olarak büyük ölçüde *Sarkalobus Narkotikus*' ağacının kabuğu kullanıldı. Bu kabuğu da tuhaf bir yöntemle topluyorlardı. Ağacın onu dört ayaklı aç bir hayvan sanması için kişi tüm kıyafetini çıkarıyor ve dizleri üzerinde ağaca yaklaşıyordu. Sadece bu durumda – sözüm ona- kabuk en büyük

zehir stoğuna sahip olurmuş. Özellikle işine düşkün insanlar dört ayak üzerinde koşturup durmakla yetinmiyordu. Daha inandırıcı olmak için kendilerine uzun kuyruklar bağlıyorlardı.

Bu iki örnek bütünüyle sembolik: Batıl inançlar insanı akıldan mahrum eder ve onu hayvanla aynı seviyeye indirir.

YETİŞ NİNE YETİŞ DEDE

Malaylı büyücü düşmanını öldürmeyi düşündükten sonra onun önüne hiçbir şey geçemezdi. Nefret ettiği düşmanının saç tellerini ve tırnak parçalarını bulur, gizlice onun elbisesinden iplik söker ve bütün bunları balmumuna katıp elde ettiği karışımdan düşmanına benzeyen küçük bir heykelcik yapardı.

Büyücü yedi gece boyunca bu heykelciği sabırla kısıp ateşte ısıtırken uğursuz bir fısıltıyla şunları söylerdi: “Ben bu saç tellerini yakmıyorum; ciğerini, kalbini, gözyaşlarını... İşte bunları yakıyorum!” Yedinci gecenin sonuna doğru heykelcik yanıp kül olurdu ve büyücü düşmanını mutlak ölümün beklediğine kesin olarak kanaat getirirdi.

Bu kanı neye dayanıyordu? Büyü kanunlarına duyulan sarsılmaz inanca. Bunlardan biri ‘benzerlik kanunu’dur. Batıl inançlardan zehirlenmiş insanların hayal dünyasında benzerlik gelişigüzel değildir ve hiçbir zaman tesadüfen gerçekleşmez. Tüm nesneler, en azından bir açıdan birbirlerine benzerdirler, esrarengiz bağlarla birbirlerine bağlıdır ve ‘iç akrabalık’ sayesinde çok kolay bir şekilde etkileşim içine girerler.

Bu ‘kanun’a dayanarak, diye açıklar büyücü, minyatürü yapılan herhangi bir şey gerçeğe dönüşebilir. (En basit örnek: yağmur

yağmasını istiyorsan yere su serp!) Bundan şu ‘çıkarım’ yapılır: Her kim balmumu heykelciğini avuçları içine almışsa, heykelciğin simgelediği kişi üzerinde hâkimiyeti ele geçirir.

Büyünün başka bir ‘kanunu’ da bir o kadar mantıkdışı... Uzun süre birbirine temas etmiş nesneler, aralarındaki tüm temas yok olsa bile tek bir öge haline gelirler.

Tırnaklar, saçlar, iplikler ve kıyafetler insana aitti. Bu demek oluyor ki, diye açıklar cadı, onlara yapılan etki kaçınılmaz olarak eski sahipleri üzerinde de kendini gösterir.

Büyü tarifleri Antik Hindistan’da, Mısır’da, Yunanistan ve Roma’da popülerdi. Ne gariptir ki dünyanın pek çok ülkesinde hala yaygındır.

Fransız gazetelerinde sayısız kez, akrabalarını bir anca önce öbür tarafa gönderip mirasa konmak için büyük bir gayretle onların kuklalarını iğnelerle delen insanların haberlerine denk geldim. Birkaç yıl önce Guatemala’da devletin güvenliğini tehdit edecek büyülerle uğraşması gerekçesiyle yaşlı bir kadın tutuklandı. Suçlu başkanın hayatına kast etmişti; ona benzeyen bir kukla hazırlayarak onu iğne ile delmiş ve yakmıştı.

Kısa bir süre önce ise bir İngiliz gazetesinde modern şartlarla uyumlu bir şekilde karakurbağasının külüyle karıştırdığı kilden heykelciklerin seri imalatını yapan girişimci bir büyücü hakkındaki haberi okudum. Bu gezginin geniş bir müşteri çevresi var. Onlar posta yoluyla siparişlerde bulunuyor, büyücü ise ödemeli olarak ürünleri gönderiyor. Heykelciğin kişisel düşmanını sembolize ettiğine inanmış olan alıcı istediği gibi onun hakkından geliyor.

Büyü kanunlarına duyulan inanç fantastik adetlerin doğmasına neden oldu, insanları korkunç derece akıldışı davranmaya itti. Pek çok halk arasında yaralı insan ve onu yaralamış olan ateşsiz silah arasında sıkı bir bağın var olduğu inancı yayılmıştı. Buradan yapılan çıkarım şudur: Silaha uygun şekilde etkide bulunarak iyileşen yarayı da etkilemek mümkündür.

Yaralı Melanezyalı askerine yapılan ‘tıbbi’ yardım elbette akli başında bir insanın üzerinde korkunç bir izlenim yaratabilir.

Yaraya neden olan ok özenle taze yapraklara sarılır, nemli ve serin bir yere saklanırdı. Bu düşünce biçimi son derece basitti: Eğer ok serinlerse, o zaman insan sıcak hissetmez. Hal böyleyken iltihaplanma olmaz ve yara çabucak iyileşir.

Bu sırada oku fırlatmış olan düşman yaralının daha da kötüleşmesi için tüm gücüyle uğraşırdı. Arkadaşlarıyla birlikte kaynar sıvıları içip biber gibi acı yaprakları çiğnerdi.

'Benzerlik kanunu' nu kullanarak iltihabı şiddetlendirmeye, iltihabın daha uzun sürmesine ve daha hastalıklı olmasına can atardı.

Bazı Avrupa ülkelerinde çok yakın geçmişte şu tavsiye ediliyordu: eğer bıçakla bir yerini kesersen, kutsal bir dua okuyarak onu yağla ve kuru bir yere koy. Yağ azıcık kurduğunda, yara güya güvenli bir şekilde kapanırmış.

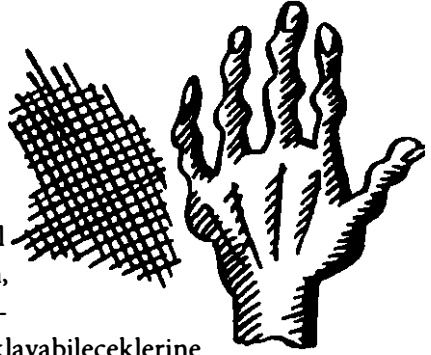
1902 yılında bir İngiliz şehri Norwich'te Mrs. Marta Henry kan zehirlenmesi nedeniyle hayatını kaybetti. O, hurafelere duyulan boş inanca kurban giden pek çok insandan biri. Görünüşe bakılırsa Mrs. Henry paslanmış vidanın üzerine basarak ayağını yarmış ve yaraya tentürdiyot dökmeyi gerekli bile görmemiş. Ancak çiviye tepeden tırnağa özenle yağlamış.

İngiliz bir veteriner, kapının demir sürgüsünün yan tarafını parçalayan ata yardım etmesi için bir çiftliğe çağrıldığını anlatıyor. Meğer kan kaybeden zavallı ata kimse dikkatini vermiyormuş. Bunun yerine birkaç kişi ustalıkla yağlayacakları ilmeği büküyormuş.

Bavyera'da ise körü körüne 'benzerlik kanununa' inanan köylüler daha aptalca şeyler yapıyorlardı. Bir koyun ya da domuz ayağını kırduğunda, dikkatlice sargı bağlarlardı... sandalyenin bacağına! Birkaç gün boyunca kimseye o sandalyeye oturmak ya da onu bir yerden bir yere götürmek için izin verilmezdi. Ona ihtiyatlı davranılmazsa, zarar gören domuzcuğun sağlık durumuna kötü bir etki yapacağından korkuyorlardı.

Büyünün ve gülünç kalıntılarının sebep olduğu şeyler bunlardır.

GÖRÜNMEZ HIRSIZLAR

İnsanlar cehalet dolu batıl inançlara tutsak olduklarından, sıradan eylemlerinin bile içlerinde ‘büyülü bir kaynak’ saklayabileceklerine ve her türlü belaya sebep olabileceklerine inanıyorlardı.

Malgaş³ askeri savaşa gittiği zaman, ailesi çok sıkı bir disiplin uygulardı: evde erkek hayvanları öldürmek yasaktı. Bu tehlikeli bir hareket sayılırmış, çünkü savaşçının ölümüne neden olabilirmiş. Diyelim ki horoz kesiyorsun, tam bu anda aile reisi de düşmanın eline düşüyor.

Horoz ve insan yaşamı arasındaki ortak yan nedir? Elbette, hiçbir şey! Fakat büyülu güçlere inanan bir kimse burada doğrudan karşılıklı ilişki görüyordu. Böyle bir düşünme biçimi batıl inançlı insanlar için alışkanlık olmuştur. Hariçten gelen açık alametler, üstünkörü benzerlik, tesadüfler olayların akışını belirleyen anlamlı bir düzen olarak algılanır.

İnsan büyülu bilim karşıtı kanunlarını kabul ederek, yaşamın neredeyse tüm alanlarına nüfuz eden en karmaşık yasaklar sistemini geliştirdi. Bu yasaklardan büyük bir çoğunluğu yemeğe kadar uzanır. Sözüm ona özelliklerinin, onları yemeğine katan kişiye aktarılabilceği hayvan ve bitki listesi sınırsızdır.

Madagaskar’da, sözelimi, savaşçılar hiçbir zaman kirpi eti yemezdi. Neden? Onu lezzetli ya da yeterince doyurucu bulmadıkları için olabilir mi? Mesele bu değil. Kirpiler çok utangaçtır ve bir şey olduğunda tortop büzüşürler.

Bu demektir ki ödlele bir hayvanın etini yiyen insanın kendisi ödlele olur. İnsanın, özelliklerine açıkça ihtiyaç duyduğu gözü

pek hayvanlar yok mudur? Bu noktada hiçbir yasaklama olmaz. Tam tersi! Daha cesur olmak isteyen kişi aslan, leopar ya da başka güçlü bir hayvanın kalbini yerd.

Bununla birlikte hayvanların özellikleri insana yalnızca yemek aracılığıyla geçmediği farz edilirdi. Çok daha kolay yöntemlerle aynı sonuçlara ulaşılmaya çalışıldı. Güney Afrika'nın savaşçı kabileleri arasında örneğin böyle bir adet yayılmıştı. Sıçan atikliği ile düşmanı atatabileceğine yürekten inanarak muharebe öncesi her savaşçı gür saçlarının arasına sıçanın deri parçalarını sokuştururdu.

Bu arada batıl inançlı insanlar sıçan ve fareden taklit edilecek çok fazla değerli şeyler olduğuna inanırlardı. Neredeyse tüm dünyada düşen dişleri farenin ya da sıçanın kaçınılmaz olarak bulundukları yere koymak alışagelmmişti. Neden peki? Sağlam kalan dişler bir kemirgeninki gibi sert ve sivri olsun diye.

Sözgelimi Almanya'da çekilen diş fare deliğine atılırdı. Rus köylelerinde de böyle bir adet vardı. Çocuğun dişi düştüğü zaman, ona sırtını ocağa dönüp oturmasını, dişini omzunun üzerinden atmasını ve şunları söylemesi tembihlenirdi: "Fare, fare, sendeki keskin dişleri, bana demirden dişleri ver!"

İlginç olan Pasifik Okyanusu'nda bir ada olan Rarotonga'da ebeveynler çocuğun hasta dişini çekerken çok benzer sihirli sözcükler söylemesiydi:

"Büyük sıçan! Küçük sıçan!

Bu benim eski dişim

lütfen bana yenisini ver!"

Bunu takiben, diş kulübenin çatısına, birçok sıçanın yuva yaptığı kuru palmye dalları arasına atılırdı.

Eski çağlarda gece hırsızlarının aklına, insanlar ölü gibi uyuması durumunda kendi 'el sanatlarıyla' çok daha rahat uğraşabileceklerine dair kurnaz bir fikir gelmişti.

Batıl inançlı hırsızlar, bitkinin ya da hayvanın özellikleri insana geçebiliyorsa, ölünün bazı özellikleri de insana rahatlıkla geçebilir,

diye düşündü. Ölünün kemikleriyle yapılan ufak bir üfürük işlemi ve böylece hayatta olan kişi artık hissetmez, görmez ve duymaz.

Pek çok ülkede daimi olarak gece hırsızları kendi 'işlerini' kolaylaştırmak için büyüye başvurmuştur. Hırsızlar sık sık soymaya niyetli oldukları evin üzerinden insan kemiği geçirerek işe başlamışlar ve sihirli sözcükler söylemişlerdir: "Bu kemik nasıl uyuyorsa, insanları da öyle uyut!" Böyle bir işlemde sonra gece boyunca ev halkından hiçkimsenin gözlerini açamayacağını farz ederlerdi. Bazen – kemik olmadığı durumlarda- hırsızlar ölü toprağını alıp onu evin etrafına serperlerdi.

16 Ocak 1831 yılında İngiliz gazetesi '*Observer*' de; bir ölünün elinin içine yanan bir mum koyarak evi soymaya giren talihsiz hırsızlar hakkında bir haber yayınlandı. Onların batıl inançlarıncı, ölünün elindeki mumu, onu kullananlar dışında hiçkimse görmez. Bunun yanı sıra onlar böyle bir elin uyuyan bir kişinin uyanmasına müsaade etmeyeceğine inanıyorlardı. Ancak evin sahipleri irkilerek uyandı; suçlular ise ölünün elini suç mahallinde bırakıp koşarak kaçtılar.

1722 yılında basılmış olan bir Fransız kitabında, evinizi 'ölü eli'nden korumanıza yardımcı olabilecek bir yöntem detaylı bir şekilde anlatılıyor. Bunun için eşiğe, pencere kenarlarına kara kedi safrasından, beyaz tavuğun yağından ve puhu kuşunun kanından hazırlanmış özel bir merhem sürülmesi tavsiye ediliyor. Kitabın yazarına göre bu merhem bütün büyüyü bozar ve 'ölü eli' felce uğratar.

TİKSİNÇ VE YÜZKARASI BİR GÜNAH

İlk başlarda danslar, insanların durumları ve tabiat olaylarını etkilemek için yaptığı büyü seremonilerinden başka bir şey değildi. Bu tür bir dansın her hareketi kesin surette belirlenmişti ve büyü, derin bir anlama sahipti. Özellikle bu sebeple, önceden belirlenmiş koreografiyi bozan en ufak bir hareketin ziyadesiyle tehlikeli sonuçlara neden olabileceği varsayılırdı. Sık sık, hata yapan dansçının olay yerinde öldürüldüğü oluyordu.

Savaşçıların dansları düşman üzerinde zafer kazandırıyordu. Avcıların dansı, avın başarılı geçmesi için önem arz ediyordu.

İnsanlar, yalnızca tecrübe ve kabiliyetin avcı için yetersiz olduğunu düşünüyordu; mahareti ne olursa olsun, eğer gerekli olan *sihir çalışmalarını* yapmamışsa tüm çabası boşa gidecektir. Bu çalışmalara riayet etmeyen bir kimse avı yakalayamayacaktır; av ya kaçır ya da ele geçirilemez olur. Büyücülüğe, gördüğünüz gibi, ‘mesleki yeteneklerden’ çok daha fazla anlam yüklenirdi.

Sihir çalışmaları son derece karmaşık ve çok çeşitliydi. Bunlardan bazıları avın başından sonuna kadar yapılır; diğerleri ise ya av sırasında ya da av bittikten sonra yapılırdı. Ancak her şeyden önce, avcıdan saklanmasın diye hayvana büyü yapmak gerekiyordu. Bu da sihirli sözcükler ve danslar aracılığıyla sağlanırdı.

Sözelimi Amerikan yerlileri bizon avını simgeleyen bir dans yaparlardı. Dans bazen iki üç hafta boyunca devam ederdi. Katılımcılardan birini karşı konulmaz bir yorgunluk alırsa, o düşmek üzere olduğunun anlaşılması için tüm vücuduyla öne doğru eğilirdi. O zaman yaydan ona doğru kör bir ok fırlatılırdı.

Amerikan yerlisi vurulmuş bir bizonun düşüşünü taklit ederek kendini yere atardı. Avcılar hemen onun başına toplanır ve onu bir köşeye sürüklerler, bıçaklarını sallayarak gövdesini yüzüyor-muş gibi yaparlardı. Bu olaydan sonra yerli uyumaya gider, dans edenlerin oluşturduğu dairedaki yerini ise başka biri alırdı.

Büyülü danslar yalnızca av ile ilişkili değildi. Çok eski zamanlardan beri yer kürenin çeşitli yerlerinde insanlar ayaklarını vurup alabildiğine zıplayarak farklı vesilelerle büyüler yaparlardı.

Ancak Hristiyanlığın ortaya çıkmasıyla putperest törenlerine kötü gözle bakılmaya başlandı. Kilise mensupları oyun ve dansların cazibesine kapılanları şiddetle kınıyordu.

Rusya’da vaftiz edildikten hemen sonra soytarıların (gezgin aktör-ler) peşine düşülmeye başlandı. 12. Yüzyılda Metropolit Yohanna papazların halk oyunlarına katılmasını yasakladı.

17. yüzyıldan kalma bir elyazmasında şöyle deniyor: “Dönülerek yapılan çok kişili dans insanları Tanrı’dan uzaklaştırır ve cehenneme götürür”

Sopeli’de şeytani oyunlar oynanmaması; arp, ıslık, dombra çalınmaması ve evlerde bulundurulmaması için manastırlarda, köylüleri takibe alma talimatı verildi.

Çar Mihail Fedoroviç döneminde bütün müzik aletlerinin yığınlar halinde toplanılması ve halkın gözü önünde ‘şeytanın aleti’ olarak yakılmaları emredilmişti.

Soytarılar (gezgin aktörler) ise zor zamanlar yaşamışlardı. Kilise mensupları tarafından hüküm giydirilince tamamen savunmasız kaldılar. Gösteri sonrasında sık sık dayak yiyorlardı. Kötü niyetli insanlar kanunsuzluktan faydalanarak onların son paralarını almışlardı. 1633 yılında Çar Mihail Fedoroviç’e verilen bir dilekçe tarih arşivlerinde muhafaza edilmiştir. O dilekçede şöyle yazıyordu:

“Gezgin aktörler büyük toprak ağası Prens İvan İvanoviç Şuyski’yi saygıyla selamlıyorlar ve ona şu bilgiyi arz ediyorlar: Biz, Zarubin’in oğlu Pavluşka Kondratyev ve Vtorışka Mihaylov

ve Konaşka Dementyev ve büyük bir toprak ağası ve prens olan Dmitri Mihayloviç Pojarski ve Çeçotka'nın oğlu Fedka Stepanov, size ait olan Dunilovo köyünün başı Kryukov'un oğlu Ondrey Mihaylov ve diğer insanlardan şikayetçiyiz. Bu sene beyim iş için sizin mülkiyetinizde bulunan Dunilovo köyüne geldik, Ondrey de yürüyerek yanımıza geldi ve bu arada beyim, Ondrey biz yetimleri evinin avlusuna davet etti, ardından bizi banyoya kilitledi, sonra da zorla biz yetimlerden para aldı: Pavluşka'dan 7 ruble, Fedka'dan 25 ruble, Artyuşkinlerden de 5 ruble aldı."

1680 yılında Hollanda'da '*Dans ve Sergiler Hakkında Hristiyanlığın Verdiği Açık Hüküm*' adıyla bir kitap yayınlandı. Yazarı - Kaspar Streso- dansları 'tiksindirici ve yüz karası bir günah' olarak nitelendiriyor. "Gençliğe yabancı modaları ve davranışları öğretme bahanesiyle, böyle rezilliklere sürüklüyorlar o asil yürekleri" diye bahsettiği insanlar hakkında hiddetle yazıyor. "Danslar", diyor, "insanı kötülüğe meyletmeye yarayan şeytan aletidir"

Elbette kilisenin danslara musallat olması batıl inançlarla mücadele ettiğini düşünmeyi gerektirmez. İşin aslı başkaydı: Kilise mensupları, insanların aklını ele geçirip onları din dumanıyla sersemletmeye ve 'cehennem işkenceleri' ile onların gözünü korkutmaya can attıklarından eğlenceye şiddetle karşı çıktılar. Danslar ise o zamana kadar büyü seremonileri olmaktan çıkıp çoktan masum eğlenceler haline gelmeyi başarmıştı.

KRALİYET HASTALIĞI

Çok eski zamanlarda, Japon imparatoru bazen kendisinin bile midesini bulandıracak seviyede tanrısallaştırılmıştı. İmparatora sadık olanlar – ne eksik ne fazla- onu kâinatın merkezi kabul ettiler. Onun, gök cisimlerinin dengesini sağlayan enerji akımı yaydığına inanıyorlardı. Gezegenimizin refahı onun durumuna ve davranışlarına bağlıydı. Bu nedenle Japon imparatoru – insanlık adına- çok katı bir rejim uygulamak zorundaydı. Eylemleri en sıkı kurallarla kısıtlanmıştı. Ne de olsa düşünmeden yapılmış herhangi bir davranış ya da çok ani bir hareket tüm dünya için çok tehlikeli sonuçlar doğurabilirdi!

İmparator yere ayağını değdirmezdi – onu her yere el üstünde taşırlardı. Güneş imparatorun kıymetli başını aydınlatmaya cüret edemezdi, bu nedenle onu değimsiz ışıklardan özenle saklarlardı. İmparator, şahsiyetine öyle bir saygıyla yaklaşırdı ki kendi saçlarını ve tırnaklarını kesmeye bile cesaret edemezdi. Tanrısal hükümdarın saç sakalı birbirine karışmasın diye saray mensupları onu geceleri, o derin uykusundayken tıraş ederlerdi.

İmparator tarafından yayılan gizemli enerji akımları çevresindekiler için öyle tehlikeli sayılırdı ki belli başlı tedbirler almadan ona dokunmak yasaktı. İş öyle bir noktaya varmıştı ki ona yemeğin getirildiği kil kaplar, yemek yediği tabaklar, yemek bittikten hemen sonra paramparça edilirdi. Bu, sıradan fanileri ‘uğursuz güçlerden’ korumak için yapıldı. Hükümdarın çevre-

sindekiler için tehlikeli bir akım yaydığına dair inanç pek çok halk arasında yayılmıştı.

Sözgelimi, Yeni Zelanda'da Maori reisi hiçbir zaman yemeğin pişirildiği ateşe üflemezdi. Ne de olsa onun nefesi ateşi zehirleyebilir, buna karşılık ateşin üzerinde kaynayan kaba esrarengiz özellikler aktarabilirdi. Daha sonra kapta pişen et esrarengiz güçlerin etkisine maruz kalabilirdi, bu da onu afiyetle yiyen herhangi bir kimsenin mutlak ölümü anlamına gelirdi.

Tonga adaları sakinleri kendi reislerinin kutsal şahsiyetine dokunmaktan ölesiye korkarlardı. İnsanlar, bu kuralı yanlışlıkla ihlal etmiş olsalar bile, ölüme mahkûm edileceklerine ciddi bir şekilde inanıyorlardı. Bu yüzden ihtiyatlı insanlar temizlenme merasimlerine koşarak giderlerdi – mantıklı sebepleri olmasa da, ne olur ne olmaz diye! Kullarının refahından sorumlu olduğunun bilincinde olarak reis, elbette, onların bu küçük nezaketini reddedemezdi. Doğrusu, iyi bir adam topuklarına dokunabilsin diye ne kadar süre kaldırabilirsin ayağını? Fakat bunu arzu edenler o kadar çoktu ki en uygunsuz anında bile reislerine yanaşarak ona bir türlü rahat vermezlerdi. Görgü tanıkları, merasimlerden illallah eden zavallı reisin alelacele yürüyerek etrafını kuşatan sadık kullarından kaçtığını anlatıyorlar.

İlginç olan, İngiltere gibi bir ülkede sıracı* (*bir tür deri veremi*) hastaları, elini üzerlerine koyarak onları iyileştirsin diye krala gelirlerdi. İngilizcede sıracı hastalığı *King's evil* (Kraliyet hastalığı) olarak adlandırılır. Bu antik adlandırma, çağdaş İngilizlerin atalarının sıracanın kaynağını Tonga adası sakinlerine benzer şekilde hayal ettiklerine kanıt oluşturuyor.

Hükümdarlara çok sıklıkla tanrısal bir köken atfedilmiştir. Onların olağan üstü güçleri olduğuna duyulan inanç insanların gözleri bağlı bir şekilde liderin her türlü kaprisine boyun eğmelerine neden olmuştur.

Acımasız ve açgözlü Rajah⁴ uzun bir süre boyunca Torajalılara - Merkez Sulawesi sakinleri- zulmetti. Gerçek gücü büyük değildi ve halk büyük çabalar harcamadan onun nefret dolu boyundurugundan kurtulabilirdi, fakat efendi karşısında batıl inançtan gelen korku zulme uğrayanların elini kolunu bağlıyordu.

“Eğer ona karşı gelirsek” diye açıklıyorlardı Avrupalı bir bilim insanına “Rajah eşekarısı bulutları ve yılan ordularıyla bize saldırır ve biz buna karşı koyamayız”

Pek çok tiranın iktidarı böyle batıl inançlar üzerinde duruyordu.

Antik çağlardan beri insanlar, insanın ismi ile ruhu arasında çok sıkı bir bağ olduğuna inandılar. Köpeklerin ıslıkla çağrılmasına benzer şekilde sahibinin ismini haykırarak ruhu yanına çağırmak mümkündür. Bazı durumlarda insanın isminin sesli bir şekilde anılması, ruhunu meraklandırmamak adına yasaklanmıştı. Ormanda, av peşinde gezen bir avcının ismini söylemek yasaktı. Ruhun tanıdık sesleri duyduktan sonra isminin söylendiği yere alelacele gideceği varsayılırdı. Kendi ruhundan mahrum kalan avcı ise avın izini kaybedip bütünü yanlışı yola sapabilirdi.

Pek çok insan tanımadıkları kişilerden kendi ismini özenle saklardı. Bu âdetin temelinde çılgın bir korku yatıyordu: herhangi bir büyücü isimlerini öğrendikten sonra, kolaylıkla onlara zarar vere-

bilirdi. Birinin ismini ele geçirmek güya onun tırnaklarına, saçına ya da giysisine sahip olmakla aynı şeydir.

Böyle inançların kalıntıları çok yakın geçmişe kadar Avrupa ülkelerinde varlığını korudu. Yeni doğan çocuğun isminin vaftiz edilene kadar sır olarak saklanması gerekli sayılmıştı. Geçen yüzyılda İngiliz kontluğu Shropshire’da bu düzen çok sıkı bir şekilde muhafaza ediliyordu. Kendi çocuğuna bir isim seçtikten sonra baba, bunu anneden bile saklar ve çocuğun adını vaftizden hemen önce fısıldayarak vaftiz babasına açıklardı.

“Hırsız var eden, fırsattır” der bir Rus atasözü. Ebeveynlerin çocuklarına nahoş hatta tiksindirici isimler vermesi pek çok ülkede şu zamana kadar yaygın olan bu âdete örnek gösterilebilir. Bir isim ne kadar kötüyse, güya, büyücünün onu fark etme ve alıkoymayı aklından geçirme tehlikesi o kadar az olur.

Fakat bir başkasının ismi her zaman onun sahibine zarar vermek için kullanılmadı. Güney Afrika sakinleri örneğin şuna inanıyordu: küçük bir hırsız kötülük yapma eğiliminden kurtarılabilir... ismi üzerinde etki sağlandığında. Bu nasıl yapılıyordu? Rahip içinde kokulu, şifa veren otların kaynatıldığı kazana yüzünü yaklaştırıp hırsızın ismini haykırarak söyler ve isim oradan kaçmayı başaramasın diye aceleyle kazanın kapağını kapatırdı. İsim orada kaynar ve birkaç gün boyunca orada dururdu. İsmi ‘arınması’ devam ederken, onun sahibini de yola getirmek gerekiyordu.

Çok eski zamanlardan beri yer kürenin pek çok köşesinde şöyle bir adet var olmuştur: ölenlerin ismini anmamak. Bunun hayaletlerin dikkatini çekebileceği, onların ise, güya, her şeyi yapmaya muktedir olduğu düşünüldü. Bazı Avusturalyalı kabileler arasında merhumun ruhundan öylesine korkulurdu ki onunla aynı ismi taşıyanlar yavaş yavaş başka isimler alırdı. Aksi takdirde biri sana seslenince bunu hayalet duyar ve bahse konu olanın kendisi olduğunu zanneder!

Eğer ölünün ismi başka bir hayvanın ya da bitkinin, ateşin ya da suyun ismiyse işler daha da kötü olurdu. Böyle durumlarda o söz-

cüğü gündelik konuşmalardan çıkarmak ve onu bir başkasıyla değiştirmek gerekirdi. Paraguay'da Kızılderililer arasında yaşayan bir misyoner orada günden güne yeni sözcüklerin ortaya çıktığını anlatıyor. Eş anlamlıları üretme işini yaşlı kadınlar yönetiyordu ve bu sözcük ne kadar çetrefilli olursa olsun, bütün kabile şikâyet etmeksizin onaylar ve bu sözcük dilin mülkiyetine girerdi. Bu misyoner tarafından Kızılderililer arasında geçirilen yedi sene içerisinde 'jaguar' anlamına gelen sözcük üç kez değiştirilmiş!

Çocuklara, elbette, hayvan ve bitki isimleriyle ilişkisi olmayan isimler vermek çok daha kolay olurdu ama nedense bu kimsenin aklına gelmemiş.

Polinezya adalarında liderlerin isimleri öyle kutsal sayılıyordu ki genel olarak onları anmak yasaktı. Dahası, o ya da bu liderin ismiyle kafiye oluşturan sözcükleri kullanmak ölümlülere yasaklanmıştı.

Sıradaki Tahiti kralı tahta çıktığında, dilde onun ismiyle benzeşen bütün sözcükler anında bir başkasıyla değiştirilirlerdi. Saygısız bir şekilde kralın ismini hatta onun ismiyle kafiyeli olan bir sözcüğü ağzına alanlar idam cezasına çarptırılırdı.

Ölüm, ölüm ve ölüm. Herhangi bir batıl inanç, en zararsız görüneni bile, ölüm tehlikesi oluşturmuştur ve bir girdap gibi insan hayatını içine çekmiştir.

DÂHİYELER VE GAMLAR

Felaket nasıl önlenir? Yaklaşmakta olan aksilik nasıl etkisiz hale getirilir? Batıl inanç sahibi insanların hayal gücü bir acayip sihirli sözcükler meydana getirmelerine ve dalavereler çevirmelerine neden olmuştur.

Bunlardan bir tanesi – belki de en gülünç olanı- gerçek felaketi sahatesiyle, oyuncak olanı ile değiştirip bu tür bir düzenbazlıkla ‘kaderin’ oyuna getirilmesidir.

Bu yöntem Madagaskar’da çok iyi bir şekilde uygulanırdı. Ada sakinleri, her insanın kaderinin doğum günü ve saatiyle belirlendiğine inanıyordu. Eğer zavallı, olur da ‘kötü’ bir günde doğarsa, önceden belirlenmiş acı kaderinden kaçamaz. Buna karşılık, zamanında yapılan ‘ikame’⁵ durumu kurtarabilir. İşte açıklayıcı örnekler:

Bir kimse ikinci ayın birinci gününde doğarsa, onu büyük bir felaket bekler: evi büsbütün yanacaktır. Ne yapmak gerekir? Arkaya yaslanıp yangını beklemek mi? Hayır! Bebeğin akrabaları ve iyi niyetli kimseler gayretle işe koyulurlar. Sapa bir yere ufak bir kulübe inşa edip onu tamamen yakarlar. Bazen böyle bir kulübeye çocuk annesiyle birlikte bırakılır, daha sonra ise oradan ‘kurtarırlar’ Böylece kaçınılmaz yangın çıkmıştır, önceden bildirilmiş olan felaket gerçekleşmiş olur ve artık korkulacak bir şey yoktur.

Eğer küçük bir kıza gelecekte kendi çocuğunu gömmek zorunda kalacağı kehanetinde bulunulursa ne yapmak gerekir? Böyle bir keder nasıl önlenebilir? İhtiyatlı kız çekirgeyi öldürür, onu bir beze, daha sonra bir kefene sarar ve sanki o kendi bebeğiymiş gibi hıçkırığa hıçkırığa ağlar. Fakat bu yeterli değildir. Bir düzine daha çekirge yakalar, onların kanatlarını ve bacaklarını koparır, daha sonra onları öldürdüğü böceğin yanına koyar. Çekirgelerin telaşlı cırıltısı cenazelerde yas tutan kimselerin hıçkırıklarına benzemelidir. ‘Çocuğunu’ gömdükten sonra kız eve döner. Artık korkacağı bir şey yoktur. Doğrusunu isterseniz, ikinci kez ağlamak ve kendi evladını gömmek zorunda değildir.

İnsanlar sihir çalışmalarını sihirli sözcüklerle güçlendirirdi. Görünmez, esrarengiz güçleri, ruhları ve tanrıları ikna etmenin, kandırmanın, merhamete getirmenin, kendi yanlarına çekmenin mümkün olduğuna inanarak onlardan isteklerde bulunurlardı.

Elbette bu, ustalıkla, usulünce yapılmalıydı. Basit bir işe giriş bildirgesi bile usulüne göre yazılır. Ruhlardan taleplerde bulunduğu zaman, şu veya bu şekilde bütün kurallara uyman gerekir. Kademeli olarak duaların ve sihirli sözcüklerin yasal formülleri harfiyen geliştirildi. İnsanların zapt edilmez hayal dünyasında sözcük sihirli bir güce sahipti. Sihirli sözcükleri değiştirmek, yerine başka ifadeler koymak, sözcüklerin sırasını bozmak yasaktı.

En ufak bir hata, sihirli gücün bozuk bir motor misali çalışmamasına, hatta çok daha kötüsü yanlış şekilde çalışmasına yol açardı.

İşte bu sebeple batıl inançlı insanlardan oluşan pek çok nesil hiçbir keyfi değişikliğe izin vermeden eskiden kalma sihirli sözcükleri kutsalları gibi korumuştur. Doğal olarak eski büyülerini okuyan üfürükçülerin kendileri bile onların anlamlarını pekiyi bilmezdi.

Üfürükçünün gökcisimlerinin yardımını istediği olurdu: “Sen kırmızısın ay, parlaksınız siz yıldızlar, ferahsın sen canım güneş! Aşağıya inin ve Tanrı’nın bu kulunu ayyaşlıktan kurtarıp ayağa kaldırın” (Bu en uç noktaya, artık tanrının sarhoş kulunun büyü olmadan yürüyemeyeceği durumlarda gelinirdi)

Bu yüzyılın başında, hala Almanya’da şu sihirli sözcükler çok popülerdi: “Sevgili güneş, çabucak aşağıya in ve yetmiş yedi *sıtmamı* al”

Üfürükçü, yetkileri göklere uzanmışçasına sıklıkla gökcisimleri adına konuşurdu. Örneğin, arı sürüsü kendilerine ayrılan kovanda kalsın diye okunan büyüde şöyle söylenirdi: “Arıları alıyorum, kovana koyuyorum. Seni kovana ben koymuyorum, beyaz yıldızlar koyuyor, boynuz ayaklı ay koyuyor, kırmızı sevimli güneş koyuyor, seni kovana koyuyorlar ve terbiye ediyorlar.”

Tek bir hata yapmadan sihirli sözcükleri söylemek yeterli değildir. Herhangi bir üfürükçü size, sıtmaya karşı yapılacak büyüünün iki huş ağacının birbirine dolanan dallarını altında; zarar verme büyü-sünü ise- öldürmek istediğin kişinin saçlarının ve tırnaklarının üzerine baştan sona okuman gerektiğini söyleyecektir. Bazı sihirli sözcükler şafak vaktinde, diğerleri ay ışığında; bazıları açık alanda diğerleri ise akan su üzerinde söylenir.

Bütün pislikleri alıp götüren su çok eski zamanlardan beri arınmanın güçlü bir aracı sayılagelmıştır. Şu sihirli sözcüklerin de kanıt oluşturduğu gibi su aynı zamanda hastalıklardan korurdu:

“Su ana! Sen ki sert kıyıları, sarı kumları, Alatry taşlarını* (Rus folklorunda iyileştirici güçlere sahip olan taş) en hızlı ve altın-sı akışınla yıkarsın; yıka Tanrı’nın bu kulundan bütün dâhiye ve gamları, dersleri ve nazarları, hastalık ve üzüntüleri, ağrı ve sızıları, habis yoksulluğu; götür onları, ana, hızlı akan nehir, en hızlı ve altınlı akışınla açık araziye, mavi denize, balçıkların ötesine, titrek bataklığın ötesine, çam ormanının ötesine, titrek kavak çitlerinin ötesine”

Burada ‘dersler’ olarak kast edilen şey elbette okul dersleri değil; zarar, nazar. Gizemli ‘dâhiye ve ‘gam’ sözcüklerine gelince, onlar da felaket ve aksilik anlamına geliyor.

Üfürükçü istekte bulunan birinin sakin ses tonuyla konuşmaz, sık sık ateş püskürürdü:

“Bu kulun keder dolu şu türden on iki hastalığını büyüyle def ediyorum; hummasını, batığını, kaşıntısını, sızısını, yüksek ateşini, şiddetli sancısını, bıçak gibi saplanan ağrısını burkulmalarını, göz seğirmelerini, körlüğünü, sağırlığını, sarasını. Sen habis humma, sakinleş yoksa seni Tartarus’a (dini inanışlara göre öldükten sonra gidilen yer, cehennem) dek lanetlerim. Huzursuz batık, dur yoksa seni yerin dibine sürgün ederim, sen kaşıntı, kesil yoksa seni kaynar suda boğarım; sen sızı, kesil yoksa seni köpüren katranla kaplarım; sen yüksek ateş, serinle yoksa seni yakıcı soğuklarla dondururum; sen sancı, tüken yoksa seni taş gibi ufalarım; sen ağrı, hafifle yoksa seni küçük parçalara ayırırım; sen burkulma, eski haline dön yoksa değirmenin bendini seninle doldururum; sen göz seğirmesi, bağlan yoksa seni sobada kuruturum; sen körlük, kıvrın yoksa seni katranda boğarım; sen sağırlık, kaybol yoksa seni fıçıya koyar denize atarım; sen sara, defol yoksa seni sulara ezdiririm.

Siz, bugüne, yaşamının bu anına kadarki hastalıkların hepsi, benim kudretli sözümle dönüp gidin, geri çekilin, bu kuldan uzaklaşın.”

“Kudretli söz” çok nadir istisnalar dışında her büyüünün sonunda anılırdı. O, büyüünün boş yere okunmadığının teminatıydı. Bazen üfürükçü bu masum düşüncesini bütün detaylarıyla açıklardı:

“Benim sözüm bir asrı aşmaz “Benim sözlerim sağlam ve oylumlu; taştan daha sağlam, yapıştırıcıdan ve sülfürden daha yapışkan, tuzdan daha tuzlu, Samosek kılıcından* (Slav mitolojisinde düşmanlara karşı zaferi garanti eden kılıç) daha keskin, Şam çeliğinden daha güçlü olun. Ne düşünülüyse o gerçek olsun!”

Bütün ‘kudretli’ ve ‘örnek’ sözlere rağmen, üfürükçünün yardımı mı isteyen hastaların sonu kötü oluyordu.

**AL SANA
BAŞPARMAK,
NE İSTERSEN
ALIRSIN
ONUNLA**

Rus köylerinde, insandaki hararet ve soğuk algınlığına, içine yerleştikleri insanlara eziyet eden ve onları hırpalayan, Lihoradka veya Lihomanka1 adındaki öfke dolu kız kardeşlerin yol açtığına inanılırdı. Toplam on iki Lihoradka vardı, her biri de ayrı ada sahipti. Tryaseya ya da Trsunitsa kurbanını ince ince titretir. Ogneya kendisi için şöyle söyler: “Kimi yakalarsam, o ocaktaki alev gibi tutuşur” Ledeya, Lediha ya da Oznoba hastayı soğuklara atar. Gneteya ya da Gnetuha adının işaret ettiği gibi, bahtsız hastaya zulüm eder. Grinuşa, hırıltıya neden olur, Gluheyaya ise kulakları tıkar. Lomeya ya da Kostolomka ‘beyaz kemikleri paramparça eder’ Puhneya ise şişliklere neden olur. Jelteya, elbette sarartır. Eğer hastayı acıdan kıvrandırmak ve bükmek gerekir-

se yardımına Korçeya gelir. Glyadeya hastayı her zaman gözünü kırpmadan bakmaya zorlar ve uyumasına izin vermez. Onun ablasının adı Neveya'dır. O bir insanın içine yerleşirse, artık onun için ölümden kurtuluş yoktur. Bu tuhaf detayların hepsini bileerek Lihoradka'dan korunmak için yapılan eski büyü'nün anlamını kavrayabileceksiniz: "Uyanacağım ben, Tanrı'nın bu kulu, kapıdan kapıya, geçitten geçide, yol üzerinden mavi okyanusa geçeceğim kutsanarak. Bu okyanusun kıyısında Karkolist ağacı vardır, Kosma ve Demyan, Luka ve Pavel gibi yüce yardımcılar bu ağaçta asılı durmaktadır! Ben, Tanrı'nın bir kulu, size koşarak geliyorum, yüce yardımcılar! Kosma, Demyan, Luka ve Pavel yalvarırım söyleyin bana: Neden başları açık kadınlar okyanustan çıkıyor, niçin dünyada dolaşiyor, uykudan, yemekten ediyor, bir kurdun karaciğeri kemirdiği gibi kan emiyor, damarları çekiyorlar, sarı kemikleri ve eklemleri testereyle kesiyorlar? Burada barınabileceğiniz, serinleyebileceğiniz bir yer yok. Siz bataklığa, derin sulara, hızlı akan nehirlerle ve karanlık yerlere gidin; orada şekerli yemekler, ballı içecekler, tüy yorganlar var – orada şimdi, bugün, sizin için serin bir kulübe olacak, bu benim sözüm, Tanrı'nın bu kulunun sağlam sözü." Tüy yorganları ve ballı içecekleri duyduktan sonra Lihoradka'nın kız kardeşlerinin bu çekiciliğe karşı koyamayıp kurbanlarını hemen rahat bırakacakları farz edilirdi. Çoğu zaman bizzat hastalar Lihoradka'ya rüşvet vermeye ya da en azından güzel hediyelerle onun gönlünü hoş tutmaya çalışırlardı. Bir avuç arpa tanesini saçıp öne eğilirler ve şunları söylerlerdi: "Bağışla beni tabiat ana, işte lapa yapman için arpa taneleri sana, işte sana Kumaha."⁶ Üfürükçü göz arpacığına başparmağını gösterirken, bu sırada ciddi bir şekilde şunları söylerdi: "Arpacık, arpacık al sana parmak, alırsın istediğini onunla, kendine bir balta al, paramparça et kendini onunla!" İlginçtir ki pek çok çocuk tekerlemesi eski büyülerin kalıntılarından daha farklı bir şey değildir. Çocuk oyunları ve şarkılarında sıklıkla ölen kültürün, uzun zaman önce yok olup giden adetlerin ve geleneklerin kalıntıları korunur. Onlar

sanki eski zamanların yaşayan müzesidir. Sözelimi, İngiltere’de hala çocuklar ‹tekerlemelerinde› Kelt sayılarını kullanır. Bunlar son iki asır içinde bazı değişikliklere ve bozulmalara maruz kalmışlardır. Yine de Kelt dilini bilen bir kimse çok çaba sarf etmeden onları tespit edebilir. Büyücünün sihirli sözcükler sayesinde yağmur yağdırdığı (ya da yağmuru durdurduğu) eski zamanlardan masum bir çocuk şarkısı günümüze kadar gelmiştir:

Yağmurcuk, yağmurcuk, dur!

Biz Kostanay’a’7 gideceğiz.

İngiltere’de ise çocuklar şu şarkıyı söyler:

Sevgili yağmur sevgili yağmur, git buradan, başka gün gel!

Alman çocuklar bataklıktan gelen viyaklamaları işitince genelde şu şarkıyı söyler:

Kurbağa, kurbağa, kurbağa

Uzun zaman önce ben gençtim

Kocaya gitseydim eğer

gölete düşmezdim

kurbağa, kurbağa, kurbağa

uzun zaman önce ben gençtim

Şarkının temelinde eski bir inanış yatar: evlenmek istemeyen bakireler kurbağaya dönüşür ve gölette yaşamaya başlarlar.

Pek çok ülkede uğur böceğinin üzerine konduğu insana şans getirdiği kabul edilir. Elini çabuk tutması için şöyle bir şarkı söylenir:

Uğur böceği, uç gökyüzüne

ve ekmek getir bize

hem kara hem beyaz

yeter ki yanmamış olsun!”

İngiliz çocukları böyle durumlarda şöyle bir şarkı söyler:

Uğur böceği, uğur böceği uç evine

yanıyor evin, kaçtı çocukların

Pek çok eski inanının salyangozlarla da bağlantısı vardır. Çeşitli ülkelerden çocuklar çok benzer sihirli sözcüklerle onlardan taleplerde bulunurlar. Sözelimi, defalarca şu sözleri söylemişsinizdir:

*Salyangoz, salyangoz boynuzlarını kaldır
ekmek ve börek vereceğim sana bir parça*

İngiltere’de çocuklar ahenkle şöyle söylerler:

Salyangoz, salyangoz, boynuzlarını kaldır ve de ki bana günaydın!

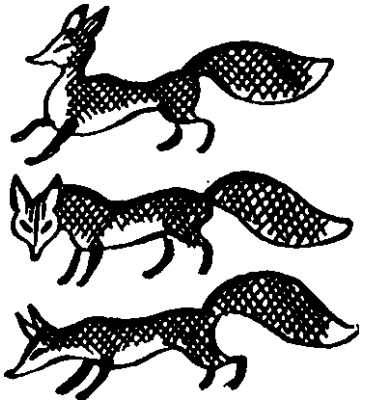
Fransız çocukları arasında ise şu şarkı popülerdir:

*Salyangoz, salyangoz
göster boynuzlarını bana
babanın nerede olduğunu söyleyeceğim sana
ve nerede olduğunu annenin
eğer göstermezsen onları bana
hiçbir şey söylemem sana*

Çeşitli ülkelerde, sizin de çoktan bildiğiniz gibi, benzer batıl inançlara sıklıkla rastlanılmaktadır. Ve benzer inançlar benzer sihirli sözcükler yaratır.

TİLKİ KUYRUĞU DÜŞÜNME

Büyücü çok rağbet görürdü: İnsanlar bütün güzelliklerin onun eylemlerine ve davranışlarına bağlı olduğuna inanıyordu. Devasa bir itibar kazanmıştı ve önemli ölçüde bir geliri vardı. Bu ‘mesleğe’ mevcut batıl inançlardan kendine kazanç çıkarmaya çalışan, doğuştan mevki düşkünlüğünün ve şarlatanların çekilmesi pekâlâ anlaşılır bir durumdur.

Görünüşe bakılırsa, büyünün hiçbir işe yaramadığına inanan mantıklı insanlar olmalıydı. Ne de olsa hayat tecrübesi her bir adımında büyücülerin kehanetlerini ve gösterişli vaatlerini yalanlamıştı. Bu doğru. Fakat bazen onların kehanetleri doğal sebeplerle ya da tesadüflerin bir araya gelmesi sonucu gerçekleşiyordu. Büyücü çevresindekileri yağmur yağdıracağına ikna edip esraren-giz sözler mırıldanırken, herkes umutla gökyüzüne bakardı. O da ne? Yağmur er ya da geç yağırdı. Kuraklık sonsuza dek süremez ya! Ve atmosfer yağışları hakkında ancak belli belirsiz bir fikre sahip olan, her şeye çabucak inanan safdil insanlar, kendi büyücülerinin bilgeliğine şan şöhret kazandırıyorlardı.

Ya yağmur büyümlü sözlerin yardımı olmaksızın kendi kendine yağarsa? Öyle bir şey olmaz, derdi batıl inançlı insanlar. Bu demek oluyor ki gerekli merasime büyücü değil, lütuf dolu bir ruh katılmıştır!

Profesyonel büyücünün en büyük hünery başarısızlıklarının her birini çabucak açıklayabilmesiydi. Zor anlarda onu küstahlık ve belagati kurtarırdı. Ne olursa olsun, o her zaman sudan kuru çıkardı.

Farz edelim ki, açık ve sakın bir hava sözü verdi ama gün bulutlu ve rüzgârlı oldu.

Bunda şaşırtıcı olan ne? Bana bunun için de teşekkür edin! Benim çabalarım olmasa, öyle bir kasırga yükselirdi ki kulübelerinizin hepsi yeryüzünden silinirdi. Bana daha fazla ödeme yapın ki ben de büyümlü tam olarak yapayım.

Başka bir örnek. Büyücü hastaya iyileşeceği yönünde kehanette bulunur fakat hasta beklenmedik bir anda ölür.

Ne yani? Görünen o ki çok daha kudretli başka bir büyücünün işi bu. Hastanın iyileşmesine engel olmuş. Sen her şeye yetiştirebiliyor musun sanki?

Kehanette bulunurken büyücünün karmaşık ve iki anlamlı ifadeler kullanma alışkanlığı vardı. O önceden, olası bir başarısızlık durumunda kaçmanın yollarını planlardı.

İngiltere’de şu şakayı devamlı yapmayı severler: Kirpiğin düştüğü zaman, onu başparmağının üstüne koy ve eğer o anda tilkikuyruklarını düşünmezsen, herhangi bir dileğin gerçek olur.

Büyücünün nasihatleri çok daha zor şartlar öngörürdü ve başarısızlık durumunda sorumluluğu üstünden atardı. Farz edelim ki bir hasta yardım talebiyle ona başvurdu:

“Ağrının kesilmesi mümkün, diye yanıt verirdi büyücü, fakat bunun için şu gün, şu saatte, ne bir dakika geç ne bir dakika erken, şu ormana gidip şu çiçeği koparmalısın. Bu sırada gölgen şu ağaca düşmeli ve sen yakınlarda şu kuşun ya da hayvanın olmadığından emin olmalısın. Şu büyülerini yapmak zorundasın” ve böyle devam eder.

Tedavinin işe yaramaz olduğu ortaya çıktığında, büyücünün çoktan hazır bir açıklaması olurdu: “Demek ki sen bir şeyi yanlış yaptın. Benim ilacım yalnızca kurallara sıkı bir şekilde uyan kimselelere yardım eder”

Ve insanlar inanırdı. Bir şeye çoktan inanmış insanların fikrini değiştirmek ise kolay değildir.

İlkel toplumda ‘doktor’ her zaman bir büyücüdür. Her tür hastalık düşmanca ve gizemli güçlerin müdahalesi ile açıklanır ve onlarla yalnızca büyü yapabilenler başa çıkabilirdi.

Bazen hastalığın şeytanını tüm kabile elbirliğiyle kovardı, elbette, büyücünün yardımıyla. Bazen insanlar hastalığa sebep olan şeytanlardan koşarak kaçarlardı. Suçiçeği salgını başladığında, Patagonya sakinleri hastaları yüzüstü bırakıp, ruhları savuşturmak için mızraklarını sallayarak kaçmışlardır.

Pek çok tropikal adada hastalık şeytanına çok nazik davranılırdı. Salgının kırıp geçirdiği köyün sakinleri küçük bir gemicik inşa edip ona pirinç, yumurta, ceviz ve tütün yüklerlerdi. Şeytana yaklaşarak rahip yüksek sesle buyururdu: Biz senin için bu gemiyi inşa ettik ve onu yolculuğun için gerekli olan her şeyle donattık. Sen de yola koyul ve bir daha asla buraya dönme!

Bundan sonra gemi denize açılır ve hastalık, adalıların inandığı gibi, uzak diyarlara doğru yüzerdi.

Çok sayıda ‹tedavi yöntemi› insanın bir başkasına iterek kendi hastalıklarından kurtulabileceğine duyduğu sağlam inanca dayalıydı.

İskoç köylerinde neredeyse bütün hastalıklar bu yöntem ile ‹tedavi edilirdi› Lezzetsiz hapları yutmak yerine İskoç köylüleri, daha kurnazca bir şey yapardı: hastanın kafasından birkaç tane saç teli, bir tane kirpik, tırnak parçaları ve küçük bir madeni parayı alıp hepsini paçavra bir kesenin içine dikerlerdi. Böylelikle görünüşte masum olan bu çanta dörtyol ağzına atılırdı. İnanişâ göre, hastalık çantayı oradan alan ilk kişiye geçermiş.

Çok sıklıkla hastalık herhangi bir hayvana ‹itelenirdi› Tayvan’da, örneğin bu amaç uğrunda, tiz çığlıklarına aldırış edilmeden domuzlardan faydalanılırdı. Zavallı domuzcuğun kulaklarını kesip onları yakarlardı ve hastalığa son verdiklerini düşünürlerdi.

Fas’da pek çok zengin kişi ahırında ‘yıldırımsavar’ görevi gören yaban domuzu tutardı: Hastalıklara sebep olan kötü ruh pahalı safkan atların içine değil, domuzların içine girmek zorunda kalırdı.

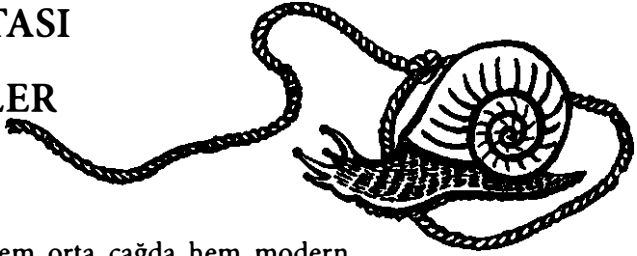
Avrupa ülkelerinde köpeğe hastalıkları ‘yedirmek’ bir adet olmuştu. Bu kolaylıkla yapılırdı: Hastanın birkaç tutam saç teli sandviçin üzerine konur, hiçbir şeyden şüphelenmeyen köpeğe ikram edilirdi. Köpek ise ekmekle birlikte hastalığı da yerdi. Böylesi bir şifa yöntemine, bakımı altındaki çocukların kızamığını, boğmaca öksürüğünü ve diğer çocuk hastalıklarını iyileştirmiş olan dadılar sıklıkla koşardı.

Hastalıklardan, musibetlerden ve saldırılardan Madagaskar sakinleri Faditr*⁸ yardımıyla kaçınırlardı.

Faditra herhangi bir şey olabilirdi: Kül yığını, yırtık bir bez, olgunlaşmış bir kabak ya da canlı bir koyun. Rahip Faditra’nın yutmak zorunda olduğu bütün ‘dâhiye ve gamları’ mırıldanarak sayar-

dı. Daha sonra Faditra yok edilirdi: Küller rüzgârda dağıtılır, bez daha uzak bir yere götürülürdü ve zemine atılırdı.

KAFATASI VE SİĞİLLER

İnsanlar hem orta çağda hem modern zamanlarda eski pagan fikirlerinin ağırlığı altında ezilmiştir.

Uzak bir geçmişte insanlar kesik kafanın hayat ve şifa veren bir depo olduğuna yürekten inanarak kafatası avlarlardı. Bir yüz-yıldan biraz daha fazla zaman önce, 8 Ekim 1858 yılında İngiliz gazetesi ‘Stamford Mercury’de bir kadının mezarlık bekçisinden kendisi için hiç olmazsa kafatasından küçük bir parça vermesini istediği haberi yayınlandı. O, tahmin edersiniz ki, kızının felcini iyileştirmek için kafatasını un ufak edip daha sonra kızına içireceği ‘iksinin içine katacaktı’

Pek çok Batı Avrupa ülkesinin sakinleri çok uzun bir zaman boyunca kanın ve kemiğin iyileştirici özelliği olduğuna inandılar. Elbette, kimse artık kafatası avlamıyordu fakat halka açık infazlara ülkenin dört bir yanından hasta ve yoksul insanlar şifa bulma umuduyla akın ediyordu.

1864 yılında Berlin’de iki katil idam edildi. Celladım yardımcıları hemen, olay yerinde ticaret yapmaya koyuldular: idam edilenlerin kanına beyaz mendilleri batırıp daha sonra tanesi iki talerden olmak üzere onları sattılar.

İdam ipi de güçlü bir şifa aracı olarak kabul edilmişti. Bu barbarca inanıştan faydalananarak açıkgözlü cellatlar bu ipleri büyük paralar

karşılığında satarlardı. Müşteri akını o kadar yoğundu ki satıcıların her bir ipi küçük parçalara bölmesi gerekmişti.

Bolca şifa verme özelliği... un ufak edilmiş mısır mumyalarına atfedilmişti. Batı Avrupa ülkelerinde bu olağanüstü 'ilaç' o kadar çok müşteri çekmişti ki az sayıdaki mumya rezervi çabucak tükenmişti. Gelirlerinin güvenilir kaynağını korumaya can atan akıllı tüccarlar sahte mumyalar imal etmeye başlamışlardı.

Büyüye duyulan inanç hastalıklar ve onları tedavi etme yöntemleri hakkında sayısız vahşi görüşün ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Hastanın sarılığı mı var? Yatağına bir kanarya konulur. O, dediklerine göre, bütün sarı rengi içine çeker ve hastadan daha fazla sararıp solar, hasta ise şifa bulur.

Almanya'da daha geçen yüzyıl kuduz hastalığından korunmanın mümkün olduğuna inanılırdı... baykuş aracılığıyla. Kolunun altında onun kalbini ve sağ bacağını taşıyan biri için, güya, kuduz köpekler korkulacak şeyler değildir. Sonuçta, baykuş bilgeliğin timsalidir ve o aklını yitirmiş olana mani olmakla yükümlüydü.

Rus köylerindeki büyücüler burnun kanadığı esnada, insanlara 'kapalı bir kilit bulmalarını ve kanı kulpun içinden akıtmalarını' tavsiye ederdi. Buradaki 'bilimsel düşünce' bilindik bir yoldan gidiyordu! Kilit kanama dâhil her şeyi kilitler. Batı Avrupa ülkelerinde burnu kanayan kişinin ensesine anahtar fırlatılırdı. Aynı, mantıksız akıl yürütmenin sonucu!

Fakat belki de en gülünç olanı siğillere karşı verilen mücadeledir. Onlara bütün büyücüler, dünyanın bütün şarlatanları savaş açmıştır. Onlara neler yapmadılar ki!

Siğillerin üzerine mürekkep, hint yağı, yumurta sarısı, karbonat, yağmur suyu, peynir, domuz yağı, patates ve hatta çiğ sığırti sürerlerdi, bununla beraber bazı uzmanlar bu etin muhakkak çalınmış olması gerektiğini iddia ederlerdi. Bu merhem için ayrıca yaygın olarak çeşitli hayvanların, farenin, köstebeklerin ve yılan balıklarının kanı kullanıldı.

‘Harici kullanım’ için böyle bir ilacı hazırlamak çoğu zaman, oldukça karmaşık yöntemler gerektirirdi. 1607 yılında İngiltere’de yayımlanan ‘Dörtayaklıların ve Yılanların Tarihi’ adlı kitapta o zamanlarda yaygın olan tariflerden biri veriliyor: “Kaç tane siğilin olduğunu say ve siğil sayısı kadar karınca topla. Salyangozla birlikte onları ince bir kumaş parçasının içine sıkıştır ve yak, külleri sirke ile karıştır.”

Günümüzde okula giden İngiliz çocukları canlı bir solucanın hizmetinden faydalanmayı tercih ediyor. Solucan siğilin üzerinde sürünmek ve onu ‘kendine çekmek’ zorunda.

Bir Londra okulunda çocuklar sıradan bir madeni para ile bu büyüünün yapılabileceğine beni inandırmışlardı. 13 yaşlarında bir oğlan çocuğu olan Dick Willis bana büyü yapmayı öğretmek için gönüllü olmuştu.

“Bak” dedi, “parayı baş ve işaret parmağının arasına sıkıştırıp onunla siğilleri ovmak zorundasın ve bunu yaparken şöyle demelisin:

Siğiller eldeki

Kuma gömeceğim sizi!”

Bundan sonrasında ise madeni parayı çok daha derin bir yerlere gömmek zorundasınız.

Teşekkürler, Dick. Keşke batıl inançlardan kurtulabilmek de bu denli kolay olsaydı!

FARELERİN AVUKAT

*Papa'nın bir köpeği vardı
Papa severdi onu
Köpek bir parça et yedi
Papa köpeğini mahkemeye verdi*

İşin bütün yanlarını etraflıca açıklayan ifade şu şekilde verilmişti. İddia edildiği üzere bu yılın ocak ayının 15'inde, saat sabah 7'de 'Böcek' adındaki köpek mevcut kanunları ihlal etmiş ve aşağıda imzası bulunan kişiye ait olan yarım kilo taze sığır etini kaçırıp söz konusu eti yemiştir ve arkasında hiç iz bırakmamıştır.

Köpeğe ihbarname gönderip onu mahkemeye çağırmışlar. Fakat o gelmemiş. Bunun üzerine onu tutuklayıp sorguya almışlar. Sanık hiçbir şey söylemek istememiş. Onu dövmüşler ve o da acıklı bir şekilde bağırmaya başlamış. "Suçlu, suçunu büsbütün kabul etti" diye yazılmış tutanağa. Sonra hâkimler kararlarını vermek üzere uzaklaşmışlar. Bir süre sonra mahkemenin kararı bildirilmiş: Köpek 'Böcek' idam cezasına çarptırılmış ve ertesi gün asılmış.

Bu aptalca hikâye de neyin nesi diyeceksiniz. Acele etmeyin! Birkaç yüzyıl boyunca Batı Avrupa ülkelerinde sık sık bu tür davalar oluyordu.

İnsanların hayvanları nasıl yargıladıklarına dair net fikirler veren en ilginç belgeler tarih arşivlerinde korunmuştur. Bu davalara çoğu kez Fransa'da fakat diğer ülkelerde de bakılmıştır: İngiltere, İtalya, Hollanda, İsveç. Adaletin kılıcı dört ayaklı ve kanatlı suçluları cezaya çarptırmıştır.

Sanık hayvanın elbette, temize çıkması ya da kendini savunmak için konuşma yapması oldukça zordu. Hâkimlerin kulakları belagatli hırıltılara sağırdı. En içten ötüş onların kalbine dokunamamıştı.

Fakat her sanık – kuyruğu olsa bile- kendini savunma hakkına sahiptir. Ve tutuklanan hayvan için mahkeme bir avukat- bildiğiniz iki ayaklı bir hukukçu atardı.

Bu kişi vazifesine tamamen ciddiyetle yaklaşırdı: sanık adına konuşur, detaylı beyanatlar verir ve açıklayıcı notlar yazardı. Tek kelime ile akli olmadan bir hayvanın yapamayacağı şeyleri yapma sorumluluğunu kendi üzerine alırdı.

1480 yılında doğmuş olan ünlü Fransız hukukçu Barthélemy De Shassane fareleri çok başarılı bir şekilde savunmasıyla muhteşem bir kariyer yapmıştır. Her şey Autun piskoposluğunda benzeri görülmemiş bir miktarda sıçanın üremesiyle başladı. Tarlalardaki tohumları yediler, tahıl ambarına girdiler, tam anlamıyla ambarların sahipleri konumuna geldiler ve insanların ayakları altında küstahça koşuşturup durdular. Öfkeli insanlar farelerden şikâyetçi oldular. Fareler mahkemeye çağrıldı fakat talebe rağmen mahkemeye gelmediler ve bu çok ciddi bir hak ihlaliydi. Savcı en ufak bir gecikme olmadan davanın soruşturulmasını emretti.

Barthélemy De Shassane farelerin savunuculuğuna atandı. Direk işe koyuldu. Fare cinsinin tarihi boyunca bu hayvanların daha güvenilir bir dosta sahip olmadığını söylemek abartı olmaz.

“Müvekkillerimi çağırıldıkları ilk seferde mahkemeye gelmedikleri için kınayamazsınız” dedi Shassane “Onlara gereken şekilde haber verilmedi. O süre içinde yuvalarındaydılar. Müşterilerimin belli bir sayısı yoktur ve onlar birçok köyde yaşarlar, bu nedenle onlara iki kez haber yollamak gerekir!”

Mahkeme bu delilleri ikna edici bulup farelere ikinci çağrının gönderilmesi için emir verdi.

Böylece piskoposluğun tüm kiliselerinde minberden, vaizler kemirgenlere mahkemeye çıkmak zorunda olduklarını duyuyordu. Anlaşılan o ki kilise farelerinin bu sözleri duyacağı ve kötü haberleri kendi kardeşlerine hemen iletmekte gecikmeyecekleri varsayılıyordu. Fakat böyle bir şey olmadı ve ikinci çağrı da göz ardı edildi.

Bunun üzerine Shassane tekrar ateşli bir konuşma yaptı. O, minik fareler için büyük mesafeleri aşmanın, derin derelerden geçmenin, ırmaklarda yüzmenin, yağmurda ıslanmanın ve yollarda aç kalmanın kolay olmadığından söz etti. O coşkuyla müşterilerini yol ağzlarında pusuya yatıp bekleyen korkunç tehlikelerden bahsetti. Yaklaşmakta olan mahkemeyi öğrenmiş olan kediler müşahitlik görevini almış ve tek bir fareciği sağ bırakmamıştır.

Konuşmasını bitirirken avukat sesi titreyerek haykırdı: Aileleri vuran, ebeveynlerinin suçunun cezasını çocuklara ödeten, cins ve yaş ayrımı yapmadan herkesi ve hatta çok küçük yaşına ya da ihtiyarlığına bağlı olarak suç işleme kabiliyetinden aynı derece yoksun olanları da cezalandıran genel ceza ölçütlerinden daha adaletsiz bir şey yoktur.

Bir yüzyıldan daha fazla bir zaman sonra Fransa’da aynı konuyu ele alan bir kitap çıktı. Yazarı – ünlü avukat Gaspar Bayi- mağdur olan kişilerce ve suç işleyen hayvanların avukatları tarafından mahkemede yapılan konuşmaların örneklerini gün ışığına çıkarıyor.

İnsanların çıkarlarını koruyan bir hukukçu şöyle konuşuyordu:

“Beyler! Önünüzde gözleri yaşlı duran bu zavallı vatandaşlar sizin adaletinize koşarak geliyor. Tıpkı eski zamanlarda tarlalarını tahrip eden ada tavşanı ordusuna karşı savunma yapacak askerleri göndermesi için İmparator Augustus’a başvuran Mayorka ve Minorka adası sakinleri gibi. Siz bu imparatorun sahip olduğu askerlerden daha iyi bir silaha sahipsiniz ve bu hayvanların ne bir tohuma ne bir bağa acımadan verdiği tahribatla ortaya çıkan açlık ve sıkıntıdan biçare insanları kurtarmak sizin için daha kolay. Tarlaları, bağları ve Calydon krallığının ormanlarını mahveden ve Homeros’un ‘İlyada’ destanında sözü edilen domuzun verdiği tahribata ya da Temis tarafından Tebai’ye gönderilmiş olan tilkilerin yer elmalarına, ev hayvanlarına hatta köylülere en ufak bir acıma göstermeden yarattığı tahribata benzer bir felaket insanları tehdit ediyor.”

Hayvanların avukatı ise şöyle cevap veriyordu:

“Beyler! Madem beni bu zavallı hayvanların avukatı olarak seçtiniz, o zaman onların haklarını savunmama müsaade edecek ve onlara yöneltmiş suçlamaların doğru olmadığını ispat etmeme izin vereceksiniz. Sanki bir suç işlemişler gibi suçlanıyorlar. Sözüm ona onların verdiği zarar sorup soruşturulduktan sonra, mahkemeye davet ediliyorlar. Fakat hepinizin bildiği gibi onlar dilsiz olduklarından, hâkimler onlara kendilerinin sunamayacağı kanıtları mahkemeye sunmak üzere avukat tayin ediyor.

Soruyorum: Hayvanlar mahkemeye çağılırsa fakat onlar gelemeyse, onlara ne yapılabilir? Konuşma yeteneğinden yoksun olan bu hayvanlar kendi çıkarlarını savunacak bir hukukçuyu seçemezler ve kendilerini savunurlarken hiçbir açıklama yapamazlar. Mahkeme huzuruna çıkma talebinin hiçbir yaptırım gücü yoktur, zira bu talep diğer yasal eylemler ve tamamen kendini bağlayanlar için geçerlidir ve bu durumda mahkemenin hayvanlar üzerinde bir hükmü olamaz.

Bu hayvanlar ne bir suç ne de bir günah işleyebilirler, çünkü günah işleyebilmek için iyiyi kötünden ayıran ve kişiye neyin peşinden gitmek ve neyden kaçınmak gerektiğini gösteren bir akla sahip olmak gerekir.”

Ortaçağ’da hayvanların günah işleyip işleyemeyeceğine dair sonuç gelmeyen tartışmalar yapıldı ve çeşitli görüşler dile getirildi. Bazı bilginler hayvanların “ölümsüz ruha” sahip olduğunu, diğerlerinin ise onları makine seviyesine indirgediğini varsayıyordu. İtalyan kardinal Roberto Francesco Bellarmino dilsiz yaratıkların ahiret hayatı olduğuna inanmıyordu ve bu yüzden onlara çok acıyordu. Hatta o, herhangi bir sınırlama olmaksızın pirelerin kendisini yemesine izin veriyordu. “Biz çektiğimiz sıkıntılar karşısında cennette ödüllendirileceğiz” diye yazıyordu, “bu zavallı varlıkların ise hiçbir şeyi yok, dünyevi var oluşun verdiği sevinçten başka”

‘Yufka yürekli’ Bellarmino’ya çok az sayıda kişinin destek gösterdiğini hayal etmek güç olmaz. Fakat belki de en uzlaşmaz pozisyonu Fransız Cizvit Rahip P. Banjo almıştı. 18. Yüzyılın ilk yarısında,

kısmen beklenmedik bir çıkarıma vardığı bir kitap yazmıştı: “Hayvan, şeytandan başka bir şey değildir” Kitap çok ses getirdi ve yanıtı kalmadı. 1740 yılında Almanya’da “Hayvanların şeytanın ruhu olduğu doğru mu?” başlığıyla bir broşür yayınlandı. Broşürü I.F.B harfleriyle imzalayan Alman ilahiyatçı zavallı yaratıkların ününü çok ciddiye alıyor:

“Hayvanlar yazara şunu diyebilirdi: Şeytan hiçbir zaman erdemli olamaz, biz ise erdemliyiz. Bu nedenle biz şeytan olamayız.- Ve hayvanlar bunda kesinlikle haklı olur”

Fakat hayvanların erdemli olduğuna herkes ikna olmamıştı. Alman bilginin dilsiz hayvancılara arka çıkmasından on yıl sonra, Fransa’da cüsseli bir eşek ahlaksızca davranışlar sergilediği suçlamasıyla yargılandı. Onu çocukluğundan beri tanıyan kilise papazı olmasaydı, zavallılığın hali kötü olurdu. O mahkemeye çıktı ve yazılı belgelerle sözlerini güçlendirerek sanığın yüksek ahlaklı niteliğine kefil oldu. Eşek temize çıktı ve kendisine neden iftira atıldığını hiçbir zaman anlamadan son günlerini sakince yaşadı.

15. yüzyılın ikinci yarısında Basel’de yaşamış olan kendi halinde bir horozun kaderi çok daha üzücü bir şekilde sonuçlandı. Bu horoz iyi bir aile babasıydı, tavuklara bakar, gün doğumlarında hakkını vererek öter, tohumları gagalar ve kimseye bir kötülük yapmazdı. Eğer o talihsiz durum olmasaydı, o da tıpkı diğer horozlar gibi bilinmezlik içinde ölebilirdi. Fakat biri onu ihbar etti. Kabahati olağanüstüydü: Horoz şeytanla dostluk kurup dine karşı gelerek yumurtayı kırmış! 1474 yılında idam cezasına çarptırıldı ve ateşte yakıldı...

14. yüzyılda İsviçre’deki Kuar kasabasında yaşayanlar, utanmadan yaprakları ve otları yiyen beyaz solucanları mahkemeye verdi. Solucanlar, bu şikâyetle aldırış etmeden sakince çene gibi çalışmaya devam ettiler.

Biraz zaman geçti ve mahkeme söz konusu solucanların tanrının kulları olduğunu, onların da yaşama hakları olduğunu, onları var olma hakkından mahrum etmenin adaletsizce olduğunu itiraf

ederek ormanlık ve vahşi alanları onların ikametgâhı olarak belirledi ve böylece onlar bundan sonra işlenmiş tarlalara zarar vermeden yaşayabilirlerdi.

Kuar kasabası sakinleri, görünüşe bakılırsa, yargılamayı çok seviyorlardı. Özellikle Kuduz böceklerine açtıkları dava meşhurdu. Mahkeme- hakkını teslim etmek gerek- tamamen tarafsız davranmıştı. “Sanıkların küçük dolayısıyla küçük yaşta olmasından” yola çıkarak mahkeme onlara yalnızca bir savunucu değil aynı zamanda bir gardiyan da atadı. Kuduz böcekleri sürgün cezasına çarptırıldı.

Tırtıla, yılan, sığana, sülüğe, köstebeğe ve farelere açılmış mahkeme davalarının çok sayıda tutanağı günümüze ulaşmıştır. Almanya’da serçeler sanık sandalyesine otururdu, Kanada’da ise leylekler.

Bu tür davalar suç işleyen hayvanların sürgün edilmesiyle son buluyordu, fakat göçe hazırlanabilmeleri için onlara zaman tanıyıyordu. Tarla faresi birkaç parça eşyasını toplayabilirdi, köstebek ise yeraltı mahzenindeki servetini acele etmeden satardı.

Bazen hayvanlar mahkeme kararını beklemeden kendi arzularıyla başka yeni yerleşim yerlerine giderlerdi. Bir ortaçağ yazarı, dağa tırmanan bir piskoposun tüm sıçanlara ait oldukları yere dönme çağrısında bulunduğunu anlatıyor. Din adamına büyük bir saygıyla bakan sıçanlar başlarını öne eğip kuyruklarını kısarak sürü halinde denize gittiler ve yüzerek ıssız bir adaya ulaştılar.

Sürgün edilmek elbette hapis cezasından daha ağır bir ceza değildi. 17. Yüzyılda Avusturya’da tecrit cezasına çarptırılmış bir köpek bu fikri yürekten onaylardı.

Fakat suçlu hayvanların çok büyük bir çoğunluğu idam cezasına çarptırıldı. Diğer hayvanlar az çekmemiş olsalar da Ortaçağ adaleatine kurban gidenlerin büyük bir kısmını domuzlar oluşturuyordu.

1457 yılının Ocak ayında Fransa’da sansasyonel bir dava oldu. Bir domuz ve altı yavrusu Jean Martin adlı çocuğu canavarca hisle öldürme suçuyla yargılandı. Her şey olması gerektiği gibi oldu:

Savcı söz aldı, tanıklar ifade verdi, savunmacı konuşma yaptı. Hal ve şartları ölçüp biçtikten sonra mahkeme domuzu idam cezasına çarptırdı. Kendi aleyhlerine delil olmadığından, domuz yavruları temize çıktı, fakat buna rağmen mahkemenin yararına toplatıldılar – belli ki domuz pırzolası ya da yabanturpu ile jölenenmiş domuz yapmak üzere.

Ölüm cezasına çarptırılan hayvan her zaman halka açık olarak idam edilirdi. Bu esnada sıklıkla zil çalınırdı. Bazen başka bir şehirden deneyimli bir cellat davet edilirdi. Cellatların hesapları ve senetleri bu davalar hakkında bilgi veren en önemli kaynaklardan biridir.

Hayvan ya ağaca asılır ya da bu amaçla alelacele yapılmış sıradan bir darağacına. İdam öncesinde sıklıkla domuzun altına pantolon çekilir ve üstüne kaşkorse geçirilirdi. Falaise şehrindeki Kutsal Teslis kilisesinin duvar resimleri bu idamı tasvir etmektedir. İnsan giysisi, ortaçağ gericiliğinin düşüncesine göre, bu eyleme adalet ve merasim niteliği katarmış.

Bu barbarlığa karşı ilk protestolar Fransa'dan yayılmış olsa da, orada hayvanları yargılama geleneği herhangi bir yerde olabileceğinden daha uzun sürmüştür. 1283 yılında – neredeyse sekiz yüzyıl önce- ünlü hukukçu Philipp de Remi Bomanoir hayvanlara karşı açılan mahkeme davaların saçmalığını ispatlayan bir tez yazmıştır. Fakat kimse aklın sesine kulak vermemiştir.

Tutuklanan hayvanlar genel hapisanelerde insanlarla aynı şartlarda tutulurdu. İşkence yapılmadan önce iki ayaklı suçluların sorgulandığı şekilde sorgulanırlardı. Dövülen hayvanın keskin çığlığı suçun samimi bir itirafı olarak kabul edilirdi.

1313 yılında Comte de Balois bir insana toslayan boğanın tutuklanması emrini verdi. 'Suçlu' yargılandı ve asıldı.

Fransız mahkemesinin İncil'de söz edilen eski bir kanuna neredeyse tamamen uygun hareket etmiş olması ilginçtir: 'Eğer bir boğa erkeği ya da kadını boynuzuyla vurup öldürürse, kesinlikle taşlanacak ve eti yenmeyecektir. Boğanın sahibi ise suçsuz sayıla-

caktır'. Doğrusu iki yüzyıl sonra hâkimler daha kazançlı bir cezalandırma şekli icat etmiştir. Suç işlemiş olan büyük baş hayvanları kurbanlık olarak satıp kesik kafalarını teşhir etmişlerdir.

Hayvanlar yalnızca sanık rolünü değil, aynı zamanda tanık rolünü de oynamıştır. Almanya'da, örneğin uzun bir süre şöyle bir yasa yürürlükteydi: Eğer bir insan kendi evinde saldırıya uğramışsa, o zaman mahkemeye köpek, kedi ya da horozu da getirmek zorundaydı. Onların tanıklıkları olmadan davaya bakılamazdı!

Fakat hayvanların insanlar tarafından işlenmiş suçlara tanık olduğu bazı durumlarda, hayvanlar büyük bir sorumluluk taşırlardı. Eğer çılgınlıklarıyla birilerini yardıma çağırmamışlarsa, ölüme mahkûm edilirdi. Bu şekilde inekler, atlar, köpekler, kediler, kazlar ve tavuklar idam edilmiştir. Benzer cezaları öngören bu yasa 17. Yüzyılın başında hala yürürlükteydi.

Farklı türden ev hayvanlarının hak eşitliğinden faydalanamamış olması ilginçtir. Onlardan bazılarına avantaj ve üstünlük tanınmıştır. Sözelimi, boğalar, aygırlar ve koyunlar ceza almaksızın tohumları ezebilirdi. Bazen zarara uğrayan kişinin onları kamçılama hakkı vardı, ancak böyle küçük suçlar için dava açmak yasaktı.

Krilov'un masalı 'Köylü ve Koyun'u hatırlıyor musunuz?

*'Bir köylü, koyunu mahkemeye çağırdı
zavallıyı cinayetle suçladı
Yargıç bir tilkiydi: iş bir dakikada koyulaştı
olay nasıl yaşandı kanıt var mı
teker teker ve bağrıışmadan anlatsınlar diye
Hem davacı hem davalı yargılandı'*

Eski Almanya'da büyük öneme sahip olan koyuna dava açılmazdı, fakat küçük hayvanlar ekinlere zarar verme durumunda cezai sorumluluk taşıyordu. Tavuklar, kazlar ve ördekler sık sık idam cezasına çarptırılırdı.

Bildiğiniz gibi, farelere, tırtıllara, kurtlara ve tarımcılığa zararlı olan diğer hayvanlara genel olarak sürgün cezası verilirdi.

Fakat ortaçağda bazı şehirlerde şöyle bir kanun vardı: Diyelim ki, tüm bir fare cinsi yargılandığı zaman iş celplerle sınırlandırılmaz, kardeşlerinin suçlarının bedelini hayatlarıyla ödemiş olan tarafın bir ya da iki temsilcisi mahkemeye getirilirdi.

Neden insanlar böyle aptalca davranışlar sergiledi? Genel olarak hayvanların aleyhine dava açma düşüncesi nasıl ortaya çıktı? Cevabı bir sonraki konuda.

KUZU POSTUNDAKİ KURT

Çok eski zamanlarda insanlar hayvanlarla dostane bir ilişki içerisindeydi. Kendisi ve -diyelim ki- timsah ya da kaplan arasında çok büyük bir fark görmezdi. Dış görünüşlerindeki ayırt edici özellikler elbette gözünden kaçmıyordu fakat böyle ufak tefek şeylere bir anlam yüklemenin bir anlamı var mı? Dediklerine göre timsahın ve insanın ruhu birdir. Sonuçta olağanüstü kolaylıkla insan hayvana, hayvan insana boş yere dönüşmüyor ya.

Bu tür düşünceler bütün yer küreye geniş ölçüde yayılmıştı. Sözgelimi Rusya'da, ayların bir zamanlar insan olduğuna inanılırdı. İnsanlar sık ormanlarda yaşarlar ve kimseyle dostluk kurmazlarmış. Fakat bir gün yaşlı bir dindar onların ormanına girmiş. Gece onu yolda esir almış ve birilerinin sabaha kadar onu evinde ağırlayıp ağırlamayacağını sormaya koyulmuş. Fakat hangi kapıyı çalarsa çalsın, oradan kaba bir red cevabı işitmiş. Yaşlı adam buna çok darılmış ve kötü kalpli insanları lanetlemiş. "Bundan böyle ve sonsuza dek inlerde yaşayacaksınız!" demiş.

Eski bir inanış köpeğin de bir zamanlar insan olduğunu – tabi çok açgözlü ve obur- söyler. Eğer böyle kişiliklere sahip olmasalardı hala insan olurlardı.

Tropikal ülke sakinleri maymunların insanlardan geldiğine inanırdı. Şimdilerde uzak köylerde de maymunların ‘insan dilini’ konuşabildiğine, fakat insanlar tarafından çalışmaya zorlanmamak adına dillerine inatla hâkim olduklarına inanılıyor.

Hayvanlara bu şekilde davranan insanlar sıklıkla onlarla sohbet eder, fikirlerini paylaşır ve onlardan tavsiye alırlardı. Avcılar bir ayıyı vururken onun affını ister ve ona her türlü hürmeti gösterirdi. Avcılar her zaman kendilerinden intikam alınmasından korkarlardı; Ya öldürülen hayvanın ruhu ya da onun akrabalarından biri onların peşini bırakmayacaktı. Ayıların insanlar gibi düşünüp hissedebileceği varsayılıyordu.

Kongo Adası sakinleri fil avını başarıyla tamamladıktan sonra ölü hayvana, onu kazara öldürdüklerine inandırmaya çalışırlardı. Güya talihsiz bir olay yaşanmıştı. Fil şüphelenmesin diye dişlerine kadar silahlanan savaşılar cinayetin intikamını acımasızca alıyorlarmış gibi yaparak *suç işlemiş olan* avcılara sahte saldırılar düzenlerlerdi.

Amerikan yerlileri ayı avına bir merasime hazırlanır gibi hazırlanırlar, hatta günlerce oruç tutarlardı. Yola koyulmadan önce, daha önceki avlarda öldürülmüş olan ayıların ruhlarına kurban sunarlar, onların yardımını ve lütfunu isterlerdi. Ayıyı öldürdükten sonra avcı borusunu tutuşturup onu ölü hayvanın ağzına yerleştirirdi. Bundan sonra, alçakgönüllülükle hayvandan onu öldürdükleri için kendilerine kızmamasını (bu, derler, kavga etmeye değer mi?) ve sonraki ava mani olmamasını rica ederlerdi.

Avcılar kızarmış ayı etini yedikten sonra ayının kafasını açık renklerle boyayıp onu bir sütun üzerine oturturlardı. Daha sonra kafaya yaklaşıp hayvan adına methiyeler düzerek konuşma yaparlardı.

Büyük Chaco’daki Paraguay(Lengua) yerlileri genel olarak deve kuşu avlarlar. Uzun bir süre boyunca Lengualılar arasında yaşamış olan bir araştırmacı uzun yıllar önce bu tür bir avı tasvir etmişti.

En ilginç olanı, yerlilerin kendi avlarının intikamcı ruhunu atlatma girişimleridir. Deve kuşunu öldürdükten sonra avcılar onu aceleyle eve götürürler, fakat bu sırada *esas şeyi* unutmazlardı; Zaman zaman devekuşunun kuyruğundan tutam tutam tüy koparıp onları yere atarlardı. Neden? Onların hayal dünyasında her şey şu şekildeydi; Öldürülen devekuşunun hayaleti şoku atlattıktan sonra oldukça hızlı bir şekilde ne olduğunu kavrayıp fani bedeninin peşine düşer. Fakat tüylerinin her bir tutamına rastladıkça olduğu yerde kalıp şaşkın şaşkın ensesini kaşır ve düşünür: “Bu bedenimin tamamı mı yoksa yalnızca bir kısmı mı?”

Şüphe içinde çırpınan saf ruh değerli vaktini kaybeder. Sonunda neler döndüğünü anladığında avcılar hayaletin gelmeye cesaret edemeyeceği köylerine varmayı çoktan başarmıştır.

Güneydoğulu Dayakiler, timsahların nehirlerde yaşayan su ruhlarının sadık uşakları olduğunu düşünüyordu. Aslına bakılırsa onlar, yani insanlar işe koyulurken timsah kılığına giriyorlardı. Sürüngenin derisi bir tür iş tulumudur.

Eğer insanlar ve hayvanlar eşitse, onların ve diğerlerinin ruhları varsa, o zaman ruh, batıl inançlı insanların farz ettiği gibi, uygun gördüğü yere taşınabilir. Bugün o bir file aittir, yarın maymuna, bir sonraki gün insana. Tıpkı bir madeni para gibi ruh elden ele, avuçtan avuca geçer.

Güneydoğu Avustralya’da insan ve hayvanlar arasında yakın akrabalık bağı olduğuna dair eski düşünceleri günümüze kadar muhafaza etmiş bir kabile yaşamaktadır. Onlar, her bir insan hayatının görünmez iplerle belirli bir hayvanın hayatına bağlı olduğunu düşünüyorlar. Kabilenin bütün erkekleri yarasaların erkek kardeşleri; kadınlar ise çobanaldatan kuşunun kız kardeşleridir.

Avusturalyalı tam olarak hangi fareyle akrabalık bağı olduğunu bilmez ve babasının, kardeşlerinin, oğullarının ve diğer erkek akrabalarının refahının hangi farelere bağlı olduğunu tespit edemez. Bu nedenle –hiçbir şekilde yanılmamak adına- doğanın bütün hayvanlarını gözetip korur.

Madagaskar'daki bazı halklar timsahlardan geldiklerini farz ediyorlar ve bu soğukkanlı hayvanlara içtenlikle yaklaşıyorlardı. Benzer düşünceler farklı kıtalardaki pek çok halk arasında geniş ölçüde yayılmıştı. Hayvanlar, bu sebepten, insanlarla aynı muameleyi görmeyi hak ediyordu.

Örneğin, Batı Afrika'daki Paga kabilesi insan ruhunun timsah biçiminde olduğuna inanıyordu. Her insanın, onlara göre, *kendi* timsahı vardır. O, insanla birlikte eş zamanlı olarak doğar, eş zamanlı olarak hastalanır ve aynı zamanda ölür.

Afrika'nın bazı bölgelerinde her kabile liderinin ormanlarda kendine ait bir fili vardı. Tüm kabile onu öldürmenin yasak olduğunu, yoksa liderin öleceğini bilirdi.

Pek çok ülkede kurt adamların var olduğu inancı geniş ölçüde yaygınlaşmıştı.

"İngiltere'de sıklıkla biz insanların kurtlara dönüştüğünü görüyoruz" diye yazıyordu İngiliz bilgin ve gezgin Gervais 12. Yüzyılın sonunda. O, eserinde ne kadar gülünç görünüyor olursa olsun tamamen gerçek bir olaydan söz eder. Gür ormanlarda gezinen bir ihtiyar, pençesini kalbine koyup kendisinin aslında bir insan olduğunu itiraf eden bir kurda rastlamış. Seyyahın hayrete düşmesinin keyfini sonuna kadar çıkardıktan sonra, çenesi düşük hayvan ona tüm gerçeği anlatmış. Görünüşe bakılırsa, henüz 6. Yüzyılda bir rahip komşu köyü lanetlemiş ve o zamandan beri köy sakinlerinden ikisi her yedi yılda bir kurt biçimini almak zorunda kalmış. Eğer kendilerine tanınan süreç içerisinde, kurt derisinde hayatta kalmayı başarırlarsa, tekrar insana dönüşüp köylerine dönerlermiş, ormana ise yeni bir insan çifti yollanmış.

1541 yılında, bir İtalyan şehri olan Pavia'da kendini kurt zanneden bir deli tutuklanmıştır. Yöneticilere tamamen ufak bir farkla kendisinin diğer kurtlardan ayrıldığını ifade etmiş: Kurtların tüyleri dışarı doğru, onunki içeri doğru uzuyormuş. Tabiri caizse, derisi iç dönmüş!

Yöneticiler bu ifadenin doğruluğunu bilimsel olarak kanıtlamak için delinin ellerinin ve ayaklarının kesilmesi emrini vermişler ancak tüyleri bulmayı başaramamışlar, zavallı adam ise *bu deneyden sağ çıkamamıştır*.

Birçok kurt adam Ortaçağ Fransa'sını kendine yuva edinmiştir. İtibarı değer için batıl uydurmacaları kabul etmiş olan Dole şehir belediyesi 1573 yılında, içinde şunların yazıldığı bütünüyle ilgi çekici bir karar yayınlamıştır:

Dole meclisinin yüksek mahkemesi tarafından alınan; kurt-insanın sık sık görülüp ona rastlandığı, tarafından şu ana dek kaçırılan pek çok küçük çocuğun bir daha izine rastlanmadığı ve bazı çiftçilerin tarlasına dadandığı bilgisine bağlı olarak... Söz konusu mahkeme, daha büyük felaketleri önlemek adına burada ve diğer yerlerde yaşayanların; mevcut avlanma yasalarına aldırış etmeksizin ve hiçbir para cezasına ya da yaptırıma maruz bırakılmadan, mızraklarını, baltalı kargılarını, miğferlerini, değneklerini alıp kurt adamı avına çıkmalarına, her yeri karış karış aramalarına, onu buldukları yerde bağlayıp öldürmelerine karar ve izin vermiştir.

Rusya'da efsanevi insan-kurtlar kurtyumruk olarak adlandırılıyordu. Fakat hepsi tehlikeli değildi. Onların arasında kendi rızası olmadan yırtıcı hayvanlara dönüştürülmüş yumuşak başlı adamlara rastlanırdı.

Dediklerine göre, kurtyumruklar kendi kurt yaşamları yüzünden acı çekerler, ailelerine dönmeyi hayal ederek arazilerde kederle ulurlardı. Fakat kendi rızalarıyla kurtyumruk olmuş büyücüler tamamen farklı bir özellikte ayrışıyordu: onlar acımasızdı ve kana susamıştı.

Bilindiği gibi her iyi kurt adamın uzman olduğu başka bir dal vardı. O belli bir hayvana dönüşürdü. Bu yüzden 'kurt adamın mesleğini' ifade eden bazı terimler vardır. Örneğin, likantropi – kurda dönüşen insan; alörontropi- kediye; Boantropi- ineğe; kuantropi – köpeğe, lenantropi tavşana dönüşen insan vb.

18. Yüzyılın tanınmış yazarı ve tarihçisi Vasili Nikitiç Tatişev “Çok eski zamanlardan bu yana Rusya tarihi” adlı kitabında şöyle yazıyor:

“Çok kısa bir süre önce, soylu ancak doğru yargılama yetisi olmayan bir beyefendinden güya çoğu zaman ayıya dönüştüğünü işittim. Dinleyenler ise buna inanmış gibi görünüyordu”

Kurt adamlardan söz ediyoruz çünkü bazı bilginlere göre hayvanlara açılan davaların, insanların hayvana dönüştüğü inancıyla ilişkisi vardır. Şeytanın yardımı olmadan kurda dönüşemezsin, şeytanın kendisi bile çoğu zaman bir hayvanın kılığına girer.

Fransız ilahiyatçı Pierre le Loyer birkaç yüzyıl önce şöyle yazıyordu: “Yeryüzünde hiçbir dört ayaklı hayvan yoktur ki şeytan onun suretini almasın. Buna çöllerde yaşayan ve şeytani güçlere direnmiş olan keşişler de şahitlik edebilir. İfritler, sözgelimi Thebaid çölünde yaşayan Aziz Augustine’e kurt, aslan ve boğa suretinde görünmüştür. Aziz Hilarion’a ibadeti esnasında kâh uluyan bir kurt kâh havlayan bir tilki kâh büyük bir köpek görünmüştür.”

Kendilerini bu konuya vakıf gören diğer yazarlara göre de her şeyin içine girebilen şeytan yalnızca memeli hayvanların içine değil, aynı zamanda istedikleri bir böceğin, yüzergezer bir hayvanın, bir sürüngenin, balığın ya da kuşun içinde yer edinebilir.

Bu açıdan baktığımızda, aslında davaların hayvanlara değil, sözüm ona içlerine girmiş olan şeytana açıldığını görürüz. Sanık sandalyesine oturan habis ruhtu ve o dini bir merasim eşliğinde kovulurdu.

Ancak bu yeterli olmadı, maalesef bu durum hayvanlarla sınırlı kalmadı.

12655

ŞEYTAN

Size anlatacağım hikâye 400 yıl önce yaşandı. Bu hikâyenin başkahramanı, taşralı bir Fransız terzisinin karısı olan Nicole Aubrey'dir.

Her şey Nicole'ün, dedesinin kabrini ziyaret etmek, aynı zamanda dedesinin ruhu huzur içinde uyusun diye dua etmek için mezarlığa gitmesiyle başladı.

Görüşüne bakılırsa, Nicole kabrin başında uyuyakalmış olmalıydı, çünkü bir anda dedesinin hayaletinin yeraltından çıkıp geldiğini işitir gibi olmuştu. Beyaz bir kefenle süslenmiş hayalet birkaç sözcük mırıldanıp kemikten elini 'hoşça kal' anlamında sallayarak tekrar yeraltına sığıştı.

Nicole korkuyla feryat etti ve tabanlarını yağlayıp eve fırladı. Dişlerini birbirine çarparak başına üşüşen akrabasına dehşet verici hadiseyi anlattı. Bir yanıyor bir üşüyordu, elleri ve ayakları titriyordu.

Doktor çağırıldı. Doktor hastayı uzun bir süre muayene ettikten sonra kesin bir şey söylemedi. Tıptan derman bulunamayınca, yardıma kilise çağırıldı. Tam vaktinde yetişen keşişler hemen teşhisi koydu; Hastanın içine iblis girmişti. Hemen onunla karşılıklı bir münasebet kuruldu ve iblisin yalnız olmadığı öğrenildi. Zavallı Nicole'ün içinde bir şeytan yuvası vardı!

Her türden iblis ile mücadele konusunda zengin tecrübeye sahip olan Keşiş Pierre Lambert de la Motte şeytanları kovmaya ve Nicole'ü insanlık dışı ıstıraptan kurtarma işine koyuldu.

Bedene giren şeytanlarla yapılan çarpışma hakkında çok sayıda 'bilimsel' tez yazılmıştır. İnananları kendi nüfuzu altına almayı arzu eden kilise mensupları hiçbir şeyden kaçınmıyordu. İnsanlar şeytanın entrikaları ile ilgili ürpertici masallarla korkutuldu ve en fantastik yalanlar 'yaşanmış gerçek olaylar' olarak sunuldu.

Nicole Aubrey hakkında büyük bir kitap yazmış olan Başrahip Lecanu, sözüm ona Pierre Lambert de la Motte ile zavallı kadının içine girmiş şeytanlardan en kıdemli olanı arasında gerçekleşmiş olan sohbeti gözler önüne sürüyor:

-*Adın ne senin?, diye sordu cesur keşiş.*

-*Belzébuth, şeytanların kralı.*

-*Tek misin?*

-*Hayır, tek değilim.*

-*Seninle birlikte kaç tane şeytan var?*

-*Bugün yalnızca 20 taneyiz, fakat yarın bizden daha fazla olacak.*

Bunun oldukça gerekli olduğunu düşünüyorum, aksi takdirde sizinle hiçbir şekilde başa çıkamayız!

İşte böylece ölüm kalım savaşı başladı...

Şeytanlar genel olarak haç, ikon, kutsal su ya da Latince okunan belli başlı bir dua yardımıyla kovuluyordu.

Şeytan kovucunun şeytanla alay etmesi, ona zorbalık etmesi ve her türlü hakareti yağdırması gerekiyordu. İlahiyat bilginlerine göre karanlığın kibirli ruhu böyle saygısız bir muameleye katlanamaz, utancından kızarak cehennemde saklanır.

O zamanlarda tüm şeytan kovma araçlarının detaylı olarak tasvir edildiği ve duaların tam metinlerinin bulunduğu özel kılavuzlar vardı. Saygıdeğer her şeytan kovucunun başucu kitabı İtalyan keşiş Girolamo Menghi tarafından yazılmış olan bir kılavuzdu. Kitap 'Flagellum Dæmonum' olarak adlandırılıyordu, yani şeytanların belası.

Bu kitaptaki bir numaralı büyü şu şekildedir:

"Dinle, şeytan, seni pis ruh! Sana rica ediyor ve emrediyorum. Sana söylüyorum bunları, sana, ayartıcı, kendini beğenmiş, deli,

düzenbaz, dinden sapmış, boşboğaz, düşman, beyinsiz, Tanrı'nın ve İsa'nın lütfundan yoksun kalan. Tanrı'nın kilisenin koruyuculuğunu arayan bu kulundan çıkıp gitmeni rica ediyorum. Zayıf ve günahkâr olduğumu düşünüp beni küçümseme. Tanrı benim dudaklarımdan sana emrediyor, sana Yüce İsa emrediyor, Peter'in, Pavlov'un ve diğer havarilerin imanı emrediyor, sana şehitlerin kanı ve haçın gizemi, gizemin gücü emrediyor, sana Nasıralı İsa ve ete bürünen Söz emrediyor.

Çık git, kötülük, çık, sinsi ayartıcı, yalanın ve kurnazlığın hası ve doğruluğun düşmanı. Yer ver, canavar, yer ver, kutsal olmayan. Kendi pis işlerinden hiçbirini bulamayacağın yeri İsa'ya ver."

Kabahatli şeytan için bir öncekiyle karşılaştırılamayacak kadar ağır ve hırpalayıcı, daha güçlü bir büyü şu şekildedir:

"Çık git, kötü ruh, yanılmanın ve kanunsuzluğun hası; çık git yalanın tohumu, meleklerin arasından kovulmuş olan; çık git yılan, kurnazlığın ve kaosun destekçisi; çık git cennetten kovulan, Tanrı'nın merhametine layık olmayan, çık git cehennemin ve yeraltındaki sonsuz ateşin evladı, çık git yırtıcı kurt, cehaletin hası, çık git iblis, sapkınlığın ruhu; çık git cehennemin tohumu, sonsuz ateşe mahkûm olan; çık git iflah olmaz hayvan, tüm varlıklardan en kötüsü olan, çık git hırsız ve yırtıcı olan, şehvet düşkünlüğünün ve ilhakin hası; çık git vahşi domuz ve kötü ruh, sonsuz işkenceye mahkûm edilen; çık git pis düzenbaz ve ayyaş; çık git bütün kötülüklerin ve suçların anası; çık git insan soyundan kovulmuş olan; kötü kalpli alaycı, düzenbazlığın ve öfkenin hası; çık git doğruluğun ve yaşamın düşmanı; çık git talihsizliğin ve ihtilafın kaynağı; çık git kuduz köpek; çık git acımasız yılan, şeytani kertenkele; çık git zehirli akrep, ejderha, kötü entrikaların hası; çık git iblisin ayakçısı, cehennemin kapıcısı; çık git keçi, domuzların ve bitlerin bekçisi; çık git iltihaplı canavar, kara karga, mısır engereği; çık git yalancı, pis, hain, vebalı" ve böyle sürüp gider...

Eğer bu hakaretler silsilesi ‘domuzun ve bitlerin bekçisi’ üzerinde gerekli etkiyi yapmazsa, o zaman şeytan kovucu çok daha güçlü bir araca yönelir. Kâğıt parçasının üzerine birkaç keskin çizgi atarak kötü ruhun portresini çizer, hemen oracığa onun adını ve ünvanını yazar, ardından kâğıt parçasını kükürt ve pis kokulu otlarla birlikte yakar. Fakat bu iş amacına uygun bir büyü okunmadan bitmez:

“Düşüncelerin ve işlerin helak olsun, lanetli ruh! Tanrı’nın yarattığı bu kulun her neresinde saklanıyorsan oradan çık git. Bu pis kokulu dumanda tuttuğum suretini ve adını korkusuz bir şekilde ateşe atıyorum.

Bu alevler adını ve şeytani suretini öyle bir yaksın ki ebediyen korkunç bir acın, bu ateşin yol aşabileceğinden yüz kat daha ağır yanıkların olsun. Defol, diyorum sana ben. Ben Tanrı’nın hizmetkârıyım”

Fakat inatçı şeytanın ‘tanrının hizmetkârına’ ve onun tüm çabalarına tamamen kayıtsız kaldığı durumlar olurdu. Hatta pis kokulu dumanda yanmış olan kâğıt parçası habis ruhu kaçırmazdı. O zaman şeytan kovucu en azından kısmi bir başarı elde etmek için uğraşır; Şeytani, ele geçirilmiş olanın kalbinden ve zihninden kovmak, onu daha uzak sınırlara çekilmeye zorlamak... yani ayak tırnaklarına.

Zavallı Nicole Aubrey’e dönelim. Büyülerin ona bir faydası dokunmamıştı. Başrahip Lecanu’nun ifadesine göre şeytanlar ona neler yaşatıyordu, ancak Tanrı bilir. Kâh acılar içinde kıvranıyor kâh kavis meydana getirecek şekilde bükülüyor kâh havaya fırlıyor kâh bir ceset gibi donakalıyordu.

De la Motte’ye yardım eden keşişlerden bir tanesi, bir fedakârlıkta bulunmaya karar vermişti: Nicole’ün ve içine girmiş olan şeytani konunun önünde kendisini kırbaçlamalarını istedi. Görünüşe bakılırsa dindar keşiş, şeytanların bu dokunaklı manzara karşısında insafa geleceğini düşünmüştü. Fakat uzun kuyrukluları merhamete getirmek ne mümkün! Onlar aynı inatçılıkla talihsiz

kadını yıpratmaya ve ona musallat olmaya devam ettiler. Atik bir şeytan ise Nicole'ü ayağından yakaladı ve az kalsın onu doğrudan cehenneme götürecekti!

Gözü pek keşişler yılmadı. Yangın tulumbası misali dua ve büyüleri bütün ifritlerin üzerine döktüler. Şeytanlar da ne gerekiyorsa yapıyordu! Doğrusu, takviye kuvvetlerini çağırıyorlardı ve anında yirmi dokuz düzine şeytan yeraltından çıkıp geliyordu. Öyle korkutuculardı ki! Uzun keskin tırnaklı, siyah, tüylü, boynuzlu... En azından, 'görgü tanıklarının' ifadesi bu şekildeydi ve onlar, her zaman olduğu gibi, çok büyük bir ilhamla hayallerinde böyle yaratmışlardı.

İnsanın içine yerleşen ifritle başa çıkmak çok ama çok zordu. Savaş tam üç yıl boyunca sürdü! Nihayet düşmanın üstün kuvvetlerinin hücumu karşısında, yirmi altı iblis cehennemde kendilerine hazırlanan yerlerine geri çekildi.

Nicole Aubrey'e adanmış, kazançlı, başka bir kitabın yazarı olan Boulez bu olayı şöyle anlatıyor:

"Öğleden sonra saat ikide bahsi geçen Nicole kötü güçlerin esiri olmuş şekilde bahsi geçen De La Motte tarafından kendisine duaların okunacağı söz konusu kiliseye getirildi. Bu dualara karşı Belzébut yüksek sesle onun içinden çıkmayacağı cevabını verdi. Öğle yemeğinden sonra De La Motte tekrar dua okumaya başladı ve iblise onlardan kaç tanesinin çıkıp gittiğini sordu. İblis cevap verdi: "Yirmi altı", "Şimdi" dedi De La Motte, "tıpkı diğerleri gibi, sen ve seninle birlikte orada olanlar çıkıp gitmek zorunda" Belzébut cevap verdi: "Hayır buradan çıkmayacağım..." O yirmi altı şeytanın çıkıp gittiğinden nasıl emin olabileceğini sordu De La Motte. Belzébut yanıtladı: Diyorlar ki, kilisenin yanındaki o ufak bahçeye baksınlar; esirin bedeninden ayrılan şeytanlar genç çam ağacından üç dal koparıp kilisenin altından üç tane taş çıkarmışlar. Gerçekten de bunun gerçek olduğuna şu kişiler bizzat tanık olmuştu. (Devamında tanıkların adları ve soyadları sayılıyor)

Diğer ifritler öyle ustaca siper almışlardı ki onları bedenden çıkarmak imkânsızdı. Görüşmeler tekrar başladı. Şeytani tara-

fın temsilcisi ifritlerin yalnızca tek bir şartla burayı boşaltmaya razı olduğunu açıkladı; Onları kovacak kişi, Laon Piskoposu Jean DuBourg olmak zorundaydı. Nicole Aubrey şeytanlarıyla birlikte, Piskoposun bütün gücüyle işe koyulduğu Laon'a götürüldü. Şehir katedralinde, dileyen herkes bu etkileyici şeytan kovma merasimini izleyebilsin diye ivedilikle tahtadan yüksek bir sahne kuruldu.

Başrahip Lecanu kendi kitabında, Piskoposun görkemiyle Astaroth, Cerberus ve Belzébut gibi tehlikeli şeytanları, ele geçirilmiş olanın içinden nasıl kovduğunu anlatıyor. Hepsi Nicole Aubrey 'nin ağzından fırlayıp gittiler. Bu esnada Astaroth domuz biçimini; Cerberus köpek biçimini; Belzébut ise kocaman bir kurt biçimini almıştı. İşte böylece ibret verici hikâye son buldu.

Şeytanlar tarafından ele geçirilmede dünya rekoru on altı yaşında, Avusturyalı bir genç kız Anna Schlüterbauer'e aittir. 1583 yılında Cizvitler sekiz hafta süren mücadele sonunda onun içinden 12.655 şeytan kovmuştur!

Bütün şeytanların, diyelim ki, serçelerinkiyle, kaplanlarıinkiyle ya da Japon balıklarınıninkiyle ortak dış görünüş özellikleri olduğunu düşünmemiz gerekmez. Onlar arasındaki farklar zaman zaman olağanüstü bir şekilde büyüktü. Sözelimi meşhur şeytan Asmodeus'un üç kafası vardı: Koç, insan ve boğa kafası. Pençeleri bir kazınki gibi perdeliydi. Hiçbir zooloji dersinde birbiriyle böyle uyumsuz özelliklerin bir araya geldiği bir hayvan bulamazsınız. Asmodeus kendisinden hiç de daha az tuhaf olmayan varlığın üzerinde havada süzülüyordu: Yeleşi ve timsah kuyruğu olmasa, bu dev yaratık ayı zannedilebilirdi. Ancak cehennemde bu tür yaratıklara rastlanmaz. Keskin pençeli Amon bir foku andırıyordu, kuyruğu yılanı, pençeleri köpeğinki gibiydi, baykuşunkine benzer gözleri vardı. Koca göbekli şeytan Behemoth'un ise uzun bir gövdesi ve sivri dişleri vardı. Leviathan ise boğa bounuzlarıyla süslenmiş balık kafasıyla diğerlerinden ayrılıyordu. Son derece şıktı ve kendini sofistike gösteren resmi bir üniforma içinde geziniyordu.

Şeytanların dış görünüşleri ne kadar şaşırtıcı olursa olsun, bundan daha da şaşırtıcı olan günümüzde hala kilisenin ele geçirilmeler hakkındaki efsaneleri dalgalandırmaya devam etmesidir. Şu zamana dek kapitalist ülkelerde Rahip Lecanu ve meslektaş Boulez 'in 'gayretlerinden' çok farklı olmayan makale ve kitaplar yayınlanmıştır. Örneğin 1954 yılında İtalya'da Alberto Vecchi 'nin yazdığı 'Şeytan ile röportaj' adlı kitap yayınlandı. Kitap baştan sona orta çağa ait bir anlatım biçimiyle günümüz ele geçirilme vakalarının en detaylı tasvirini içeriyor.

1955 yılında İtalyan haftalık dergi 'Il Borghese' 'İtalya'daki Şeytan' adında büyük bir makale yayımladı. Yazar tamamiyle ciddi bir şekilde cesur keşiflerin dört yıl boyunca Viyanalı Katerina Brandellora'nın içinden şeytanları nasıl kovmaya çalıştıklarını anlatıyor. 'Askeri operasyon' 1955 yılında sona erdi. Netice: on beş ifrit.

Birkaç sene önce Amerika'da Zsolt Aradi tarafından yazılmış ve o dönem Birleşik Devletler 'de Baş kardinal olan Spellman'ın resmi onayına layık olan 'Mucizeler Kitabı' adında bir kitap yayınlandı. Zsolt Aradi kendi okuyucularını geçen yüzyıllar içinde ele geçirilme vakalarının oldukça azaldığı konusunda bilgilendirmeyi gerekli görüyor. "Fakat bu, ele geçirilmelere bakışımızı değiştirmeye bir dayanak olmamalı zira kilise, eskiden olduğu gibi şeytanın varlığını gerçek saymaktadır" diye açıklıyor. Kiliseden hiçbir şey beklemeyin. Gericiliğin şeytana ihtiyacı vardır.

Geçen yüzyıl Rus folklor koleksiyoncuların ifritlerin kökeni hakkında çok gülünç bir hikâye kayda geçirdi.

Tanrı gökyüzünü meydana getirip karaları ise henüz yaratmamışken, tüm dünyada kirli, bulanık, köpüklü sudan başka hiçbir şey yokken... Tanrı birdenbire acıklı bir ciyaklama işitti. Etrafına bakındı ve köpüklerin içinde oturan ifriti gördü. Sırılsıklam, üşümüş, burnunu çeker bir halde. Tanrı ifrite acıdı ve onu gökyüzünde kendi yanına aldı. Tanrı dinlendi, azıcık yemek yedi ve yeryüzünü yaratmaya koyuldu.

-Ben ne yapayım? diye sordu ifrit.

-Sen taşları yaratacaksın! dedi Tanrı.

İfrite iş vermeye görün! İfrit taşları gökyüzünün en tepesine attı. Sonra düşünmeye başladı: "Yeryüzünde daha fazla ifritin türemesini nasıl sağlayabilirim?" İcat ettiği yöntem son derece tuhaftı. Tüylü pençelerini yıkayacak, arkasını dönüp silkelenenecekti ve böylelikle her su damlası küçük bir ifrite dönüşecekti!

Halk arasında uzunca bir süre şu inanç sapasağlam kaldı: Bir kimse elinden su damlalarını serpiştirirse, o, ifritin üremesine neden olur.

Eğer su damlaları küçük ifritlere dönüşüyorsa, o zaman şeytanın kendisi – batıl inançlı insanların hayaller âleminde- hemen her

şeye dönüşebilirdi. Kara kedi ya da kara bir köpek onun en sevdiği suretlerdir. Fakat çoğu zaman kuyruklu ifrit, insan, hatta gerektiğinde çocuk kılığına girerdi. Aynı rahatlıkla ata ve fareye, domuza ve tavşana, yılan ve kurbağaya, saksığana ve turnabalığına dönüşürdü. Fakat horoz kılığına giremeye cesaret edemezdi. Güneşin doğuşunu iyi insanlara duyuran horoz ötüşünün karanlık gücünden çok korkardı. İfrit güvercine dönüşme tekniğine sahip değildi, çünkü güvercin göksel temizliğin simgesidir, şeytan ve temizlik ise birbiriyle uyumsuz kavramlardır.

İfritler insanlara çok çeşitli kötülükler yapardı. Her adımda onlara karşı çok dikkatli olmak gerekirdi. Batıl inançlı her insan sizin için bunun doğruluğunu onaylayacaktır.

Rus halk efsanelerini toplayan A. N. Afanasyev bir hikâye anlatıcısının sözlerinden şunları kayda almıştır:

“Nerede bir düğün ya da kutlama varsa, orada daima habis şeyler olur. Gelip sobanın üzerine kurulurlar ve evin sahibi nimetleri masaya koymaya başladığından o yemekleri hemen kendilerine alırlar, hazırlanan her şeyi yiyip tabaklara yemek yerine her çeşit pisliği koyarlar. İçeceklere de aynısı olur. Şarap olsun, bal şerbeti olsun bir hayır duası etmeden içerler, kapkacağı silip süpürürler, oraya aklının alamayacağı pislikler dökerler!” Bu sebeple köylerimizde daima kovalar su; kil kaplar süt ile doldurularak korumaya alınır. Eğer kapak yoksa üstlerine iki takoz konulurdu ‘birbirine çapraz,’⁹ ifrit içeri sızamaz’

Genellikle ifritlerin süt ve su içmekten çok hoşlanmadıkları söylenir. Onlar alkollü içecekleri tercih ederlerdi ve öyle çok içerlerdi ki kuyruklarını hareket ettiremeyecek hale gelirlerdi. Tütün içmeyi de severlerdi fakat kendi tütünleri yoktu, tütünü insanlardan aşırı-maları gerekiyordu. Çok eski zamanlardan beri ifritler şarabın ve tütünün mucidi olmakla suçlanmıştır. Geçen yüzyıl ise bu ‘suç listesine’ nispeten yakın zamanlarda Rusya’ya ithal edilmiş olan çay ve patates de eklenmiştir. Kötülük, haksızlık bu! Neden ayırım

gözetmeksizin her suçu zavallı ifritlere yüklüyoruz? Onları yeterince suçlamadık mı?

Sözgelimi, OBMENİŞLERİ duydunuz mu? Muhtemelen hayır. Obmeniş, Diablo'nun¹⁰ beşikten alıp kaçırdığı çocuk yerine onun ailesine kakaladığı küçük ifrittir.

Şeytani dalavereler hakkında uzman bir kişi bu konuyla ilgili olarak şöyle yazıyor: “Bu ifrit çocukların çok cılız bedenleri olur ve aşırı çirkindirler; ayakları daima incedir, ellerinde kırbaç asılı durur, koca göbekleri vardır, kafaları aşırı derecede büyük ve yana doğru sarkmıştır. Dahası, aptallık ve öfkeleriyle diğerlerinden ayrılırlar ve ormana giderek kendilerini evlat edinen ebeveynleri terk ederler. Ancak kısa bir zaman yaşarlar ve sık sık kaybolurlar ya da alıp başlarını giderler”

Ya kaçırılan bebek? Onun kaderi acıklıdır. Diyablo onu eğitmek üzere karanlık güce verir. Böyle öğretmenlerden iyi bir şey beklenebilir mi? Kız çocukları denizkızı olur, erkek çocukları ise gulyabani.

İyi kalpli insanların ifriti sevmemesi yersiz değildir. Halk arasında kendisine öyle hakaretler edilirdi ki; Baş düşman, goblin¹¹ habis ruh, zifiri karanlık, hasım, düşman, taşkın, sinsi, bizden olmayan, insafsız, anlaşılmaz, hastalıklı, kurnaz, ayartıcı, Hohlik¹² pis ruh, hilekâr, vefasız, boynuzlu, leş, lanetli, muhalif, kötü kalpli. Bütün lakaplarını, bunlardan daha kırıcı olanları sayamazsınız bile!

İfritler genellikle bataklıkta yaşarlardı. Eski bir Rus atasözü şöyle bir uyarıda bulunurdu: “Bataklıkta gezinme, ifritlerin kulaklarını çınlatırsın!” Hohliklerin ve leşlerin neden bu kadar ağır yaşam koşulları altında yaşamaya can attığını söylemek zor. Hem karanlık, hem nemli, hem soğuk...

10 Şeytanın adlarından biri

11 Goblinler, kötü ruhlu, huysuz, zararlı, tuhaf-çirkin vücutlu, cin ahalisinden bir hayalet türüdür

12 Hayali yaratık, kötü ruh

Bir diğeri Leşilerdir¹³. Onlar rahatlarına düşküncü. Saygın bir Leşi sıcak, kütük bir evde yaşırdı. Deneyisel çiftliği¹⁴ vardı, refah içindeydi. Ailesinin karnı toktu, üstlerinde kıyafet, ayaklarında ayakkabı vardı. Leşi'nin karısı her şey ile ilgilenirdi, Leşi'nin kızları ise annelerine ev işlerinde yardım ederlerdi.

Doğrusu pek çok köyde karanlık güç uzmanları Leşi 'nin bir ailesi olmadığını iddia ederdi. Onların söylediği kadarıyla Leşi tamamen yalnızdı ve gürültücü toplumu sevmezdi. Fakat en ilginç olan şey onun çevresine uyum sağlayabilme becerisidir. Her bukalemun Leşi 'ye bakarken kıskançlıktan yeşil olurdu. Ne de olsa bukalemun yalnızca rengini değiştirebilirken, Leşi kolaylıkla boyunu da değiştirebilirdi! Ormanda yürürken başı, yüzyıllık çam ağaçlarının tepesine takılır, kırlardan geçerken pençesi çavdarlara zar zor yetişirdi.

O nasıl bir şeydir? Bunu size tam olarak söylemek haddim değil. Bazıları onun insana benzediğini ve hatta ceket giydiğini söylerdi, bazıları ise onun bir hayvanı andırdığından emindi; tüylü, keçi bacaklı, boynuzlu, dahası sakallı!

Leşi'nin hayatta iki büyük eğlencesi vardı. İlki, korkunç bağırış çağırışlarıyla ve keskin ışıltıyla insanlara korku salmaktı. İkincisi kart oynamaktı. Fakat Leşilerin parası yoktu, bu sebeple genel olarak ormandaki hayvanlar üzerine oynarlardı. Geçen yüzyılın ortasında Vetluzhsky bölgesindeki ormanlarda sincapların kitle-sel olarak göç ettiği fark edildi. Kıvrak zekâlı adamlar neler döndüğünü hemen anladı; Vyatkalı Leşi Vologdalı Leşi 'ye yenilmişti ve borcunu sincaplarla ödemişti. İtaatkar sincaplar ise Volodga'ya doğru yola çıkmıştı.

İfritlere, uğursuzlara ve lanetlilere geri dönelim. Ortaçağın Batı Avrupalı Diablo'su sıradan bataklık ifritinden ileri düzey eğitimi ve nazik tavırlarıyla farklılaşmıştı. O, insan kılığına girip bilgi-

13 Slav mitolojisinde ormanın yüce ruhları

14 Bir model çiftliği, tarımsal teknikler, verimlilik ve yapı düzeninde araştırmalar yapan ve geliştirilen deneyel bir çiftliktir.

li ilahiyatçılara görünmeyi, onlara hileli sorular sormayı; tanrı, evren ve duyular hakkında sonu gelmeyen tartışmalar başlatmayı severdi.

Bu diyaloglar her zaman aynı şekilde son bulurdu. Ya kuyruğu ya pis kokusu ya boynuzu ya da keskin pençeleri bu davetsiz misafiri ele verirdi.

Halkın zengin hayal gücüyle meydana gelen ifrit ve leşilerin canlı tasvirleri pek çok Rus yazarı kendisine çekmiştir. Fakat belki de hiç kimse 'karanlık güçler' hakkında Nikolay Vasilyeviç Gogol gibi, mizahi ve çekici bir şekilde yazmamıştır.

KARA KİTAP

Eski bir halk rivayetine göre
'kara kitap' şeytanın incilidir.

Sayfaları kömür gibi karadır ve
sihirli sözcükler sayfaların üzerinde bir hayalet misali bembeyaz
olur: Onlar beyaz harflerle yazılıdır.

Kitap dükkânlarında şeytanın incili satılmaz. Onu halk kütüphanesinde de bulamazsınız. Evet, böylesi güzel. Sonuçta kitap kimin eline geçerse, şeytan o kişiye yapışır. O habis ruhla arkadaş olmaya hiç gerek yok. Ne derler bilirsiniz, 'şeytanı evine alırsan, onu asla kovamazsın'

Uğursuz kitaptan bir an önce kurtulmak gerekir. Ama kurtulamazsın! Görünüşe bakılırsa, bu çok zor bir iştir. Onu gizlice komşunun yanına bırakırsın, tıpkı sadık bir köpek gibi sana geri döner. Onu sokakta bir yere atarsın, hızlı hızlı yürüyerek sana gelir. Sobaya tikiştirirsin, alev almaz. Ne yapmak gerekir? Güvenilir tek

yöntem onu bir dereye ya da göle atmaktır. Parlak bir ışık ve ürkütücü bir tıslamayla dibi boylayacaktır.

Bir Batı Almanya şehri olan Wuppertal'de yaşlı bir ayakkabı satıcısı olan Kurt bana 'kara kitabın' nasıl eline geçtiğini anlattı:

"Eve geceleyin dönüyorum ve bir bakıyorum, kapımın eşiğinde paramparça olmuş büyük bir kitap duruyor. Onu daha önce görmemiştim. O, diye düşündüm, nereden çıktı? Onu kaldırıp ışığa yaklaştırdım ve kapağını açtım. Ah Tanrım, işte böyle başladı! Tüm odaya yakıcı bir duman doldu, bir gürültü geldi, bir şey gümbürdedi ve dolaptan ifritler fırladı; bir görünüp bir kayboluyorlardı. Odanın içinde kuyruklarını sallayarak zıplarlarken, hepsi toynaklarıyla lambaya vuruyordu. Korkudan ödüm koptu"

Yaşlı Kurt'un kırmızı burnuna bakarken bu ifritlerin nereden geldiğini çabucak kavradım. Fakat bu sohbette karısı ve iki arkadaşı daha vardı. Minik hikâyenin her bir sözcüğünü doğru kabul ediyorlardı.

Büyücülerin ve cadıların 'kara kitaba' nasıl davranılması gerektiğini bildikleri söylenir. Kitabın içinde olan büyüler yardımıyla şeytanın arkadaşları herhangi bir büyüyü yapabilirlerdi: kendilerine her türlü iyiliği, insanlara ise mümkün olan her kötülüğü.

Bizim Rusya'mızda ise 'kara kitabın' varlığına çok eski zamanlardan beri inanılırdı.

Halk arasında böyle bir kitabın sayfalarını karıştıran kişilerin rızaları olmadan, itaatkâr ifritler üzerinde nasıl egemenlik kurduklarına dair çok sayıda hikâye dolanırdı.

Bu habis yaratıklar son derece çalışkandı ve aralıksız olarak iş yapmaya derin bir arzu duyuyorlardı. Fakat onlara yaratıcı girişimler yeterli olmuyordu, kendilerini meşgul etmenin yolunu bulabilecek durumda da değillerdi. Bu sebeple onlar daima yeni emirler almak için kendi efendilerine görünürlerdi. Fakat o bile enerji dolu ifritler için uygun bir uğraş bulamazsa, onun hakkından tek seferde gelirlerdi.

Bu sebeple her büyücü usanç verici hizmetkârların ipini koparıp kendilerini nasıl kurtaracaklarını bilirdi. Eğer onlar büyücüyü çok sıkıştırıyorsa, büyücü onları sudan ve kumdan bir ip dürmeye ya da denizi toprakla örtmeye ya da daha kötüsü, üzerinde dünyanın durduğu fillerle alay etmeye yollardı...

Eğer daima ifrite kulak verilirse, o zaman Domovoi¹⁵ ile iyi geçinmek mümkündür. Özünde kötü değildir ve ona karşı gelinmediği sürece onunla anlaşmak kolaydır.

İfrit insanla anlaşma yaparak kati surette onun ruhunu talep ederdi. Domovoi ise aza kanaat eder: kendisine saygı duyulmasını ve görüşlerinin hesaba katılmasını sever.

Fakat Domovoi ile görüşme yapmak, şeytanla görüşme yapmaktan daha zordur. İfrit hizmetini sunmak üzere kendisi gelirdi; Domovoi'in ise ayağına gitmek gerekirdi.

Kendi ev cinleriyle dost olmak isteyen köylü geceleyin kulübeye gider ve kapıyı arkasından kapatıp şöyle söylerdi:

"Evin sahibi ruh-evkuşu! Kul sana geliyor, başını öne eğiyor, ona yok yere azap etme, onunla aranı hoş tut, kendi suretinde görün ve onunla dostluk kur ve ona basit hizmetlerde bulun"

Ve göz açıp kapayıncaya kadar o gelirdi! Uzun tüylü, gri sakallı, baştan sona yumuşak bir kürkle kaplı... Domovoi bütün bir yıl boyunca çıplak ayakla dolaşır ve şapka takmaz. Fakat şıklığa da yabancı değildir. Bayram günlerinde üzerine kırmızı kemer bağlı mavi bir kaftan giyer.

Evin sahibi ruh-evkuşu ailenin erkeğine yardım etmeyi memnuniyetle kabul ederdi. Adam besi hayvanları için endişelenirdi. Çok eski zamanlardan beri Domovoi'in yünüyle aynı renkte inek ve at satın almak bir adet haline gelmiştir. Çünkü Domovoi kendisinininkinden başka renk sevmezdi. Adam ineği satın aldıktan sonra onu merasim yapar gibi kulübeye getirir, yere boylu boyunca seri-

lip selam verir ve şöyle derdi: “İşte sana, evin sahibi, yünlü bir hayvan! Sev onu, içir ve doyur!”

Böyle nazik bir arzuya Domovoi kayıtsız kalmazdı. Hayvana son derece özen gösterir ve gerekirse, onun için başkalarının ot ambarlarından yem kaçırdı.

Köylüler yeni bir kulübeye taşınırken daima yanlarına Domovoi’u çağırırlardı. Bu iş şöyle yapılırdı; evin hanımı ara ara sobayı yakar, sıcak kömürleri çıkarır, temiz bir çanağın içine koyar ve “yeni eve lütfen teşrif ediniz, dedeciğim” derdi. Daha sonra kömürleri eve taşıyıp onları dikkatlice yeni sobanın içine dökerdi.

Eğer Domovoi evliyse o zaman onunla birlikte eşi de davet edilirdi. “Evin Domovoi’u, gidelim beraber, hanımını da getir, bunu bir mükâfat sayarım!”

Domovoi sorumluluklarını çok ciddiye alırdı. Eğer işler ona çok ağır gelirse, tüm işçi ekibini toplardı; Dvorovoi* (Slav mitolojisinin avlunun sahibi ruh) Bannik* (Banyoda yaşayan ruh) Ovinnik* (ahırda yaşayan ruh) Şişimora-Kikimora* (Konutlarda yaşayan ruh) Böyle keyifli bir ekip varken işler hiç de korkunç değildi!

CADILARIN ÇEKİCİ

Batıl inançlar insanlara çok acı çektirmiştir. Onların yüzünden çok fazla kan ve gözyaşı dökülmüştür. Batıl inançlar, insanlık tarihi boyunca acımasız ve açgözlü tiranların ellerinde bir silaha dönüşmüştür

ve onlar bu silahı egemen çevrelerinin menfaatleri doğrultusunda kullanmışlardır. En zararsız gören batıl inançlar bile dehşet verici sonuçların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Öyle ya,

karanlık güçlere olan inançtan daha cazip ne vardı ki? Tuhaf, kıllı ifritler; tavukayaklarının üzerinde duran kulübelerinde yaşayan yaşlı cadılar. Bu inançlardan masalsı, hoş kokular geliyor. Fakat zalim kilise mensupları bu zararsız, masum hikâyeleri katı, sert ve yaşanmış olaylara çevirdiler. Nasıl ve neden böyle oldu?

Nasıl ve neden böyle oldu? 13. Yüzyıla kadar rahipler cadıların varlığını inkâr etmişlerdi. Büyücülük, diyorlardı, tamamen bir fantezi, uydurma fikirler ve hastalıklı hayal gücünün ürünüdür. Her kim cadılara inanırsa günah işlemiş olur ve o dinsiz ve kâfirdir.

Kilisenin bu tutumu elbette, batıl inançlara bilimsel olarak karşı durduğu anlamına gelmiyor. Kilise cadıların varlığını reddederken en son düşündüğü şey halka gerçekleri anlatmaktı. Kilise mensupları tamamen farklı bir amacın peşindeydi. Karanlık güçlere duyulan inanç çok daha eski bir pagan dininin kalıntısıdır. Hristiyanlığın ise hiçbir rakibe tahammülü yoktu. Daha eski inançların nüfuzu altında bulunan kimselere bu noktada hiddetli bir saldırı başlar.

Rahipler kendi pozisyonlarının sarsıldığını, kandırılmış insanların akıllarına sonsuza dek hükmedemeyeceklerini sezdiler. Tanrılarını nasıl kurtarabilirlerdi? Yaklaşmakta olan tehdidi nasıl önleyebilirlerdi?

İnsanlar üzerindeki paylaşılmaz hâkimiyetini koruma çabası içindeki kilise son bir çareye başvurdu; toplumsal teröre yöneldi. Ve işte bu noktada eski batıl inançlar yararlı oldu. Papa ne söylerse söylesin, ona körü körüne inanmak gerekiyordu. Dün söylediği şeyin bugün tam tersini söylüyorsa, hem o şekil hem bu şekilde onun hakkaniyeti şüphe götürmez.

Böylelikle kilise yüz seksen derecelik bir dönüş yaparak, bir merasimle 'en büyük kâfırlığın büyücülüğe inanmamak' olduğunu açıkladı. Artık cadıların varlığından şüphe duymaya cüret eden herkes sert müdahalelere maruz bırakılıyordu. Karakterlerine ahlaken aykırı bir şekilde kilise mensupları barbarca batıl inançları silah gibi kuşandılar. Bu inançlar dehşet saçmada çok faydalı bir araç oldu.

Tanrı'nın sözcüleri karanlık güçlerin bütün türlerini ve inceliklerini şevkle incelemeye koyuldular. Yeni bir 'bilim dalı' yaratılıp geliştirildi; Demonoloji¹⁶

1467 yılında Strasbourg'da '*Fortalitium Fidei*' (İnancın Kalesi) adında bir kitap yayınlandı. Kitap büyücülük ile mücadeleye rehberlik etmek amacıyla yazılmış ilk eserdir. Kitabın yazarı Fransız keşiş Alphonso de Spina kendini karanlık güçlerin davranışları hakkında büyük bir uzman sayardı. Kitabın özel başlığında, sözgelimi, şeytanların on kategorisinden bahsediyor ve onların 'işaretlerini' *bilimsel olarak* sınıflandırıyor.

Hiçbir çaba sarf etmeden papalar, birbirleri ardına, cadıları imha etme işine koyuldular. 5 Aralık 1484 yılında Papa 8. Innocentius¹⁷ yayınladığı bildiride şöyle diyordu: "Geçenlerde bize büyük acılar yaşatan bir haber geldi. Kuzey Almanya'nın bazı bölgelerinde... Ayrıca Mainz piskoposluk bölgesinde, Köln'de, Trier'de, Salzburg'da ve Bremen'de kadın ve erkek olmak üzere pek çok kişi, kendi ruhlarının kurtuluşunu unutarak ve Katolik inancından uzaklaşarak şeytanla işbirliğine girmişlerdir." Devamında, Papa 8. Innocentius sözde şeytanın erkek ve kadın işbirlikçileri tarafından işlenmiş olan bu 'korkunç suçları' sıralıyor: "Büyücülükle ve sihirli sözcüklerle tarım ürünlerine zarar veriyorlar, hayvanlara salgın hastalıklar yayıyorlar, korumasız insanlara işkence edip ölümlerine neden oluyorlar." Papa bu tarz suçların işlenmediğini utanmadan, inatla iddia eden ve engizisyon mahkemelerinin¹⁸ suçluları cezalandırmasına engel olan inançsız kimselere azgınca saldırdı.

Almanya'da büyücülük dosyanın soruşturmasını iki engizisyon mahkemesi üyesi yürüttü: Jacob Sprenger ve Heinrich Kramer. Papa 8. Innocentius yayınladığı bildiride onlardan 'bizim sevgi-

16 Cin ve iblisleri sistematik olarak inceleyen çalışma dalı.

17 Papa 8. Innocentius: Giovanni Battista Cibo 29 Ağustos 1484 - 25 Temmuz

1492 dönemlerinde papalık yapmıştır.

18 Engizisyon Mahkemeleri: Ortaçağ Avrupasında Katolik kilisesinin dini inançlara karşı gelenleri cezalandırmak amacıyla kurduğu kilise mahkemeleridir.

li oğullarımız' diye bahsediyordu. Oğulları 'kutsal babaya' layık oldular. Bir veba salgını misali yüz binlerce insanı mezara götüren bir kitap yazdılar. Kanlı gericiliğin rehberi olan bu kitabın adı, '*Malleus Maleficarum*' (Cadıların Çekici) idi.

Kitap ilk olarak 1486 yılında, Köln'de yayınlandı ve 1520 yılına kadar 13 baskısı yayınlandı. 1524- 1669 yılları arasında ise 16 baskısı daha gün ışığına çıktı. 'Cadıların Çekici'n de yaklaşık olarak iki yüz elli bin kelime vardır ve her kelimesi birçok cana mal olmuştur. Ve her harfine suçsuz kurbanların kanı sıçramıştır.

İncile ve Evangelizm'e atıfta bulunarak Sprenger ve Kramer şeytan tarafından işlenen her türlü suçu detaylı olarak anlatıp cadı avcılarına pratik tavsiyeler veriyorlar. Kitap aynı zamanda hâkim ve cellatlar için geliştirilmiş direktifler içeriyor. Büyücülükle ilgili en ufak bir şüphe kişiyi ölüme mahkûm etmek için yeterli. 'Cadı Çekici'nin de ana fikri budur.

Kitap papa ve kardinallerin o kadar hoşuna gitmişti ki onu kanuna eş değer bir güç olarak belirlediler. Bu kanun adına dehşet verici kanunsuzluklara başvuruldu. Gözyaşı ve kan dereleri, insanın sonu gelmeyen ıstırapları. İşte, 'Cadı Çekici'nin son sözleri bunlardır.

Papanın elçileri gittikleri yer neresi olursa olsun oraya ölüm ekerler ve tahribat yaratırlardı. 1503 yılında Papa 2. Jilius engizisyon üyesi Giorgio Di Kazale'ye bir bildiri yolladı. Papa mesajında Kazale'yi Cremona cadılarını, özellikle tehlikeli ve korkutucu olanlarını ateş ve kılıçla yok etmeye davet ediyordu çünkü onlar sözüm ona kediye dönüştürülebilirlermiş.

16. yüzyıl sonu – 17. Yüzyıl başlarında büyücülük hakkında üzerinde uzun uzun düşünülmüş tezler su gibi fişkırmaya başladı. Birçok suçsuz insanın ölüm hükmünü veren filozof ve hukukçu Jan Bodin, 'Cadıların Demonomanya'sı' (*Şeytanlar tarafından ele geçirildiğine dair sanrı*) adında bir kitap yazdı. Bu kitap 1580 yılında Paris'te basıldı ve yirmi dört yıl içinde on baskısı daha çıktı. Kitap büyücülük soruşturması yürüten hakimler için pratik bir el kitabı olacak şekilde yazılmıştı.

Yazar cadıların varlığından şüphe duyanları çok sert bir şekilde kınıyordu. Kuşkuculara ve az inanan kişilere sayısız örnekler gösteriyordu; hepsi şeytanla işbirliği içerisindeydi!

Jan Boden cadıların varlığına hukuki bir temel getirmeye çalışan ilk demonologlardan biridir. “O, tanrı kanunlarını bilip şeytani yollarla işler yapmaya çalışan kişidir”

Asıl Boden’ın hareketleri şeytanın gerçek karakterini yansıtıyordu. Kitabın özel bölümünde konu hakkında derin bilgiye sahip bir ‘dava uzmanı’ olarak cadıların nasıl sorgulanacağını, onlara nasıl işkence edileceğini ve nasıl infaz edileceklerini anlatıyordu.

“Hiçbir durumda mahkemenin genel yargılama kuralları uygulanmamalı” diye yazıyordu, “zira bu kötülüğün delilleri o kadar belirsiz ve büyük zorluklarla ilintilidir ki eğer genel hukuki prosedür izlenirse, milyonlarca cadıdan bir tanesi bile suçlanıp cezalandırılmaz”

Boden cadıyı ihbar eden kişinin adının, tutukludan kesin surette saklanmasını ınatla tavsiye ediyordu... Bu ise şu anlama geliyordu; iftira atan herhangi bir kişi iftira suçuna karışma tehlikesi olmadan ve hiçbir ceza almadan hareket edebilirdi.

‘Cadıların Demonomonya’sı’ adlı kitabın yazarı, Cizvit tarikatına özgü sinsiliğiyle sanığın işbirlikçilerini ele vermeye razı olduğu durumda ona daha cömertçe davranılıp, daha hafif cezalar verilebileceğini yazıyor.

1595 yılında Lion’da ‘Şeytana tapma hakkında üç kitap’ adıyla Nicholas Rami’ nin *bilimsel çalışması* yayınlandı. Yazar hiç tereddüt etmeden kendini bu konu üzerinde büyük bir uzman olarak görüyordu. Lotafing’te bir hâkim olarak, dokuz yüzden fazla cadıyı ateşe yolladı. Kitap her bir uygulamanın örnekleriyle donatılmıştır.

Bavaria Dükü I.Maksimilian, cadılara uygulanan işkencelere mümkün olduğu her şekilde katkıda bulundu. 1611 yılında yayınladığı fermanda şöyle söylüyordu: “Şeytanla antlaşma yapan herkes, işkenceye maruz kalacak ve ateşte yakılacaktır, onlara ait mallara ise el konulacaktır”

Bir yıl sonra, Fransız avukat Piyer de Lankra'nın 'Şeytani dehaların izahatı' adlı kitabı yayınlandı. O, bu kitabı *büyücülüğün prensiplerini reddeden pek çok insanı* ikna etmek için yazmıştı. Lankra'nın da Nicholas Rami gibi zengin bir iş deneyimi vardı; O da Labur bölgesinde, Bask nüfusundan cadıları uzun bir süre boyunca, büyük bir arzuyla avlamıştı.

De Lankra, gözüpek Hristiyan misyonerlerin Japonya ve Malay adalarından kovdukları ifritlerin Labur'u barınak edindiklerini iddia ediyordu. Güçlü iblisler Fransa'ya yerleştikten sonra Labur halkının neredeyse tamamını çabucak ele geçirmişti. Toplu Sabbath ayinlerini Lysa dağında bir yerde değil, Bordeaux şehrinin merkezi alanında yapıyorlardı. Bu ayinlere 100 000'e yakın cadı katılıyordu!

SABBATH DA NEDİR?

Sabbath sıklıkla dağların tepesinde yapılan cadı ayinidir. Bütün cadıların Sabbath'a katılması zorunludur.

Eğer uyuşuk bir cadı gecikirse, Diyablo ona görünür ve bir an önce oraya yetişmesi için lütfkârlık ederek ona süpürgesini verir. Cadı yola çıkmadan önce, üzerine sihirli bir macun sürer.

Süpürgesine ya da demir çubuğa rahatça oturup yerleştikten sonra cadı Sabbath'a çoğu zaman havada uçarak gider. Genellikle kendi evinden bacayı kullanarak çıkar. Böyle bir havaya kalkış yöntemi beş yüz yıl önce iblis uzmanları tarafından tarif edilmiştir.

Bacadan çıktıktan sonra cadı hızlıca havaya yükselir ve rotasını Lysa dağı (Slav mitolojinde cadıların ayinlerini yapmak için toplandığı dağ. Kel Dağ) olarak belirler. Seyahatin güvenliği neredeyse yüzde yüz sağlanmıştır. Cadı için uçuşa elverişsiz hava, hava çukurları, arızalar gibi engeller yoktur. Yol üstünde onu pusuda bekleyen tek tehlike çan sesleridir. Çanlara vurdukları tam o anda cadı eğer kilisenin üzerinden uçuyorsa, süpürge derhal zoraki iniş yapar. Ancak bazı uzmanların ifadesine göre cadının uçuş hızı sesin hızını ezip geçer, böylece bu tehlikeden, her zamanki gibi, kaçınılabılır.

Sabbath'ı şeytanın ta kendisi yönetir. Görkemli bir şekilde tahratında oturur, cadılar ve büyücüler ise ona sadakat yemini ederler. Burada her şey ters yapılır, insanlardaki gibi değildir. Sözelimi, selam verirken cadı şeytana yüzünü değil, sırtını çevirir. Sadakatin bir işareti olarak cadı onun sağ elini değil, sol elini, üstelik bir de sol ayağını öper. Fakat bu yeterli değildir: Nezaket anlayışlarına uygun olarak herkes Diablo'nun kuyruğunun altını öper. Öpüşmeler son bulunca Ulu Tanrı'ya pis küfürler serpilir, şeytana ise methiyeler sunulur ve o yüceltilir. Konuklardan biri dine hakaret ederek kutsal duaların sözlerini tersten okur. "Babamız bizim" onların kâfir dudaklarında "Mizib zımaabab" olarak duyulur.

Daha sonra işin sanatsal kısmı başlar. Keyifler tavana vurur! Cadılar ve büyücüler coşkuyla, birbirlerine sırtlarını dönerek tuhaf tuhaf dans ederler. Yorgun düştüklerinde masaya geçerler. Burada herkesin damak tadına uygun olmayan şeyler ikram edilir: Yılan yahnisi, yarasa köftesi, kızarmış kertenkele, sıçankuyruğu kavurması. Ekmek ve tuz verilmez.

Ziyafetten sonra Diablo, cadılara günlük işleri için gereken sihirli tozları dağıtır. Hazırlama şekli pek karışık değildir: kemikleri alıp onları ufalamak ve kurbağa tükürüğü ile karıştırmak gerekir. Bu toz hiç aksamadan çalışır. Cadı fark ettirmeden çok iyi bir insanın üzerine bir tutam atar ve o insan ölür. Şeytan çoğu zaman cadılara büyücülük alanında gerekli olan asaları tedarik eder. Böyle bir asayı pislik yuvasına batırdıktan sonra cadı, fırtınaları ve kasırgaları çağırır.

Acaba, diyorsunuz, akli başında insanlar bunun gerçek olduğuna inanıyor muydu? Acaba gerçekten onlar süpürgecinin üzerinde uçmanın ve şeytanın yönettiği bir dansın gerçekten mümkün olduğunu düşünmüşler miydi? Acaba kilisenin bu korkunç uydurmalarına sesini yükselten cesur bir insan olmamış mıydı? Böyle insanlar vardı. O zamanlarda hatta hayatlarını riske atmadan düşüncelerini sesli bir şekilde dile getirebiliyorlardı.

Milanolu hukukçu Andreas Alchiatius 1514 yılında Alpine vadisindeki köylülerin kitlesel idamları protesto ederek isyan başlattığını yazıyordu. Bu çok önemli bir ifadedir. O, burjuva tarihçilerin ortaçağ gericiiliğinin kaynağının halkın içinde aranması gerektiği iddiasına karşı çıkıyor. Tam tersi! Cadıların kaynağı hakkındaki çılgın ‘teoriler’ tüm ayrıntılarıyla engizisyoncular tarafından uydurulmuş ve halka empoze edilmiştir.

Fakat ortaçağın başında cadılara yapışan zulmü protesto etmek çok tehlikeliydi. 1637’de Rahip Jeremias Dreksel şöyle yazıyordu:

“Kim ateşi ve kılıcıyla büyücülüğün kökünü kazıyan yargıçları hata yapmakla ve adaletsiz davranmakla suçlayamaya cüret edebilir, bu korkunç bir felaket? Fakat *Hristiyan* sıfatına layık olmayan bazı Hristiyanlar var ki tüm güçleriyle söz konusu kötülüğün yok edilmesine karşı koyuyorlar, çünkü dediklerine bakılırsa, bu sırada masumlar da zarar görüyor. Ey siz ilahi kudretin düşmanları! Efendimizin kanunu şöyle demiyor mu: “Aranızda falcı kalmayacak” Ve ben tanrısal bir önseziden yola çıkarak yüksek bir sesle piskoposlara, prenslere ve krallara sesleniyorum: “Aranızda falcı kalmayacak, bu vebayı ateş ve kılıçla yok edin!”

Germann Leer cadı ve büyücü avı dehşet verici bir biçim aldığı zamanlarda, Bonn yakınlarındaki Reinbach’ta bir adli makam görevlisiydi. 1636 yılında sözgelimi, her iki aileden birine bir kurban düşüyordu. Engizisyoncular zıvanadan çıkmıştı. Onlara göre her yerde insan ırkının düşmanları vardı. Almanya’da şaha kalkmış olan Franz Buirmann ansızın, ona yardım eden celladın bir büyücü olduğunu anladı ve onun ateşe gönderilmesi için hemen emir verdi.

Bütün bu gravürler eski kitaplardan alınmıştır. İki tane cadı kaynayan kazanın başında büyü yapar ve korkunç bir fırtına çağırır. Sağ tarafta, cadı kurdunun üzerinde Sabbath'a gitmektedir. Süpürgenin üzerine rahatça oturmuş üç cadı ise yolunu almaktadır. Onun hemen yanında ise, onlara kendi ruhunu satan insanlarla anlaşma yapan şeytanı görüyorsunuz.

Aynı kaderden korkan German Leer ailesiyle birlikte Amsterdam'a kaçtı ve Hollanda vatandaşlığına geçti. Orada devrim niteliğindeki kitabına başladı. Kitap ancak yıllar sonra ortaya çıktı – 1676 yılında yazar artık çok yaşlıyken. Leer engizisyoncuların intikamından o kadar çok korkuyordu ki uzun süre kitabı çıkarmaya cesaret edememişti.

“Beni vahşi hayvanların yargılamasını tercih ederdim” diye yazıyordu, “cadılara karşı dava yürüten hâkimlerin eline düşmekten-se aslanların, kurtların, ayıların kafesine düşmeyi tercih ederdim”

Bu davalar nasıl yürütülüyordu? Hiçbir suçu olmayan insanlar nasıl olup da engizisyoncuların kurbanları olmuştu? Hangi belirtilere göre tutuklanmışlardı?

ŞEYTANIN MÜHRÜ

Mühürsüz belgeler, bilindiği üzere, geçersizdir. Tam olarak bu sebeple şeytan cadıyla anlaşma yaptıktan hemen

sonra mühür basmayı gerekli görürdü. Fakat nereye? Tabii ki en iyisi, cadının üzerine! Bu mühür ‘şeytanın damgası’ olarak adlandırılır. Bu damga 17. Yüzyılın İtalyan demonologu Senistrari de Ameno’nun kitabında detaylıca tarif edilir: “Bu damga bazen tavşanın şekli, bazen kurbağa bacaklarının, bazen örümceğin, köpeğin ve fındıkfaresi şeklindedir. Damga koltuk altını, gözkapaklarının yâda dudakların iç tarafını gibi vücudun en gizli yerlerine vurulur.”

“Şeytanın mührü”, Senistrari’nin söylediği kadarıyla her zaman masum görünür. Tecrübesiz bir insan onu doğum iziyle, siğil ya da yağ bezesi ile karıştırabilir. Şeytanın kendi damgasını bastığı yer hissizleşir. Oraya iğne bile batırılabilir fakat cadı hiçbir şekilde acı hissetmeyecektir. Fakat bu kâfi değildir; iğne en ufak bir kanamaya bile neden olmaz.

Hal böyle olunca cadıyı fark etmek çok kolaydır: Vücutundaki şüphe uyandırıcı beneği görünce oraya gerektiği gibi iğne batırmanız yeterli olur. Doğrusu, demonologlar size şeytanların haddinden fazla kurnaz olduklarını söyleyecektir. Şeytan, kendi hizmetkârlarının yakalanıp cezalandırılmasını önlemek için onlara çoğu zaman görünmez bir damga vururdu. Böyle gizli bir mührü tespit etmek çok daha zordu: Cellat hissiz ve kan akmayan bir yeri ararken cadıyı baştan ayağa çimdiklemek zorundaydı.

Fransız kralı 4. Henry’nin daimi cerrahı Jacques Fontaine 1611 yılında “Cadıların işaretleri hakkında fikirler ve şeytanın insan vücudu üzerindeki hâkimiyeti” adında bir kitap yazdı. Bu kitapta, ‘şeytan mührü’ hakkında çok enteresan fikirler dile getiriliyor:

“Bazıları şeytanın sıcak bir demirle ya da cadının derisinin altına sürdüğü özel bir macun yardımıyla damgasını vurduğunu söylüyor. Başkaları ise şeytanın insan kılığına girdiği zaman cadıları kendi parmağıyla işaretlediğini söylüyor. Eğer o bu işi sıcak bir demirle yapsaydı, damganın olduğu yerde kesin surette iz kalırdı... Fakat şeytan o kadar yeteneklidir ki hiçbir iz bırakmadan bütün bir bedeni sıcak demirle yakabilir”

Cellatlar bu hissiz yerleri tespit etmeyi nasıl başarıyorlardı? En basit yolla. Resimde (sayfa 105) bu iğnelerden birini görüyorsunuz. Derinin üzerine baskı yapmak yeterlidir. İğne kolaylıkla uyuşmuş kola girer. Yan taraftan ise iğne sanki vücuda saplanmış gibi görünür. Ne bir acı ne de kanama vardır!

Ortaçağ’da bir cadı avcısı olan İngiliz Matthew Hopkins her kurbanı için iyi bir mükâfat alarak tüm servetini bu acılar sayesinde

edindi. Karlı işi büyüdükçe o ve partnerinin sabahtan akşama cadı kovalayacak dört yardımcı daha tutması gerekti.

İşkence altında sorguya çekiliyorlar, zulüm yapılıyor, infaz ediliyorlar... Bu eski gravürlerin üzerine engizisyoncuların gündelik yaşamı işlenmiştir. İşte hemen orada *‘Su imtihanı’ – şüpheli kadını küçük göle bırakıyorlar. Hemen altında ise engizisyoncuların meşhur iğnesi duruyor.*

1650 yılının Mart ayında New Castle şehrindeki mahkeme yetkilileri İskoçya'dan bir ‘iğne imtihanı’ uzmanını davet ettiler. Kendisine ifşa ettiği her cadı karşılığında 20 şilin ve gidiş-dönüş parası vaat edildi. Nasıl bir çabayla şeytanın müttefiklerinin kökünü kazıyacağını kolaylıkla hayal etmek mümkün! Daha sonradan ücreti arttırdı ve iğne ‘imtihanını’ ihbar edilen tüm kadınlar üzerinde yapmaya devam etti.

Sonu kötü oldu. Kendisi de tutuklandı ve yargılandı.

Kendiyle aynı dönemde yaşamış birinin verdiği ifadeye göre, ölümden önce iki yüz yirmiden fazla cadıyı idama gönderdiğini itiraf etmişti.

Bavyeralı cadı avcısı Yorg Abriel bulduğu ‘şeytan damgası’ karşılığında ikişer florin; her idam için sekiz florin almıştı. Damga aramakla uğraşamayacak kadar tembel hissettiği zamanlarda, kadının cadıya çok benzediğini söylerdi. Bu, kadını tutuklamak ve itiraf edinceye kadar sorgulamak için yeterliydi. 8 florin daha!

Bir diğer ispatlama yöntemi ‘su imtihanı’ adı verilen yöntemdi. Bu yöntem çok eski zamanlardan beri vardı ve suçluluğun ya da masumiyetin belirlenmesi için kullanılıyordu.

M.Ö 3000 yılındaki eski Babil yasalarında dahi şöyle bir yazı mevcuttu: “Eğer kişi birini kara büyüyle suçlar ve buna yeterince kanıt sunamazsa, sanık nehre girmek ve suyun içine dalmak zorundadır. Eğer nehir onu içine çekerse, tüm malı mülkü suçlayana kalır. Fakat eğer nehir onun masumiyetini gösterir ve o boğulmazsa, o zaman suçlayan kişi idam edilmek zorundadır ve ölenin mülkü imtihan edilene geçer.”

10. ve 11. Yüzyıl Anglosakson kanunlarına göre su imtihanının çok çeşitli suçları ortaya çıkarmada uygulanması gereken yöntem olduğu emredilmişti. Fakat sonuçlar farklı bir şekilde yorumlanırdı: Eğer kişi suyun derinliklerine batarsa, bu masumiyetin ispatı sayılırdı.

1219 yılında, III. Henry'nin krallığında bu tür imtihanlar hükümsüz bırakılmıştı, ancak bazı hakimler gizli gizli bu eski uygulamayı sürdürüyordu.

Su imtihanı büyük ölçüde özellikle 17. Yüzyılın ilk yarısında yapılıyordu, çünkü İngiliz Kralı I. Jacob bu metodu onamıştı.

“Tanrı emretti” diye yazıyordu, “suyun, kendi rahmine cadıyı almamasını; Onların korkunç *tanrıtanımazlığının doğaüstü alametidir bu*”

81. sayfada resmedilen eski İngiliz gravüründe su imtihanı tasvir edilmektedir. Kadının sağ eli sımsıkı bir şekilde sol ayağının başparmağına, sol eli ise sağ ayak başparmağına bağlanmıştır. Böyle bir pozisyonda, zavallı kımıldayamaz bile. Kalın bir iple cellat onu küçük göle bırakır. Eğer kayayla birlikte dibe düşer ve boğulmaya başlarsa, şanslıdır! Bu, masum olduğu anlamına gelir. Eğer batmaz ise, durum ortadadır- şüpheler doğru çıkmıştır, imtihtandan işkenceye geçme vaktidir. Şüpheler genelde doğru çıkardı: Sonuçta bu şekilde bağlanmış bir insan batmaz, ‘sırt üstü’ yüzer. Fakat bu basit açıklamayı engizisyoncular kesin bir şekilde reddettiler. Kral Jacob'ın *hikmet dolu* beyanından daha çok tatmin olmuşlardı. Bazı uzmanlar kendi düşüncelerini de ekliyorlardı: Şeytan, gördüğünüz gibi, cadıların durumundan endişe duyardı, bu yüzden zor anlarda onların özgül ağırlıklarını hafifletirdi.

Bir cadıyı tespit etmenin daha kurnazca bir yolu daha vardı. Bu yöntem, bir kimsenin kendisinin ‘zarar görmüş’ olduğunu söyleyip büyü yaptığından şüphelendiği kadını ihbar ettiğinde kullanılıyordu. Kadın mahkemeye çağırılırdı ve orada... kan gelene kadar tırmalanırdı.

Eğer şikâyetçi bundan sonra iyileşirse, büyücülük iddiası kanıtlanmış sayılırdı ve kadın cadı ilan edilirdi. Neden peki? Sebebi şu: Cadı, derdi kilise mensupları, onun içine kendi yavru şeytanını yerleştirerek kişiyi sakat bırakır. Tırmalandığında, kişi kendisini ele geçirenden kurtulur ve kedinin ciğere saldırması gibi kendi sahibinin kanını içmek için koşarak gelir. (Cadıların kendi hizmetkârlarını kan ile beslediği kabul edilirdi) Böyle sıkıntılı bir durumdan kurtulan insan hemen iyileşirdi.

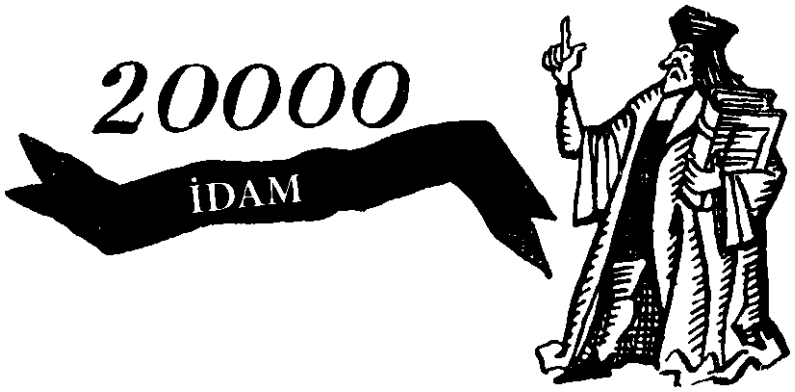
Bu yönetime o kadar sık başvuruluyordu ki 1579 yılında İngiltere’de ‘Cadıların kaşıntısı’ adında bir ballad yazılmıştı.

İngiliz mahkemeleri çok uzun bir süre boyunca bu yöntemin sıkı yasalarla tam bir uyum içinde olduğunu düşündüler. Arşivlerde uygulanan bu sürecin adli oturum protokolleri korunmuştur. 1717 tarihinde, Lester şehrinde yer alan mahkeme oturumundan bir alıntı:

“Yaşlı kadının derisi o kadar kalındı ki onu kanatıncaya kadar tırmalamak mümkün değildi. Bu nedenle bu amaç için büyük iğnelerin ve diğer kesici aletlerin kullanılması gerekti”

Cadıları ortaya çıkarmada ayrıca İncil kullanıldı. Bu yöntem ‘Ağırlık imtihanı’ olarak adlandırılabilirdi. Şüpheliyi bir tartıya çıkartırlar, ağırlık yerine devasa bir kilise incili koyarlardı. Kurnazca fikirleri şu sonuca vardıyordu: ‘Tanrı sözü’nün ağırlığını taşıyan kutsal kitap, elbette tanrıdan kaçan cadıdan daha ağır olmalıydı. Bu ‘deneyciler’ ölçekleri doğru yönde koymaya özen gösteriyorlardı.

İki yüzyıldan daha önce, 1759 yılında İngiliz gazetesi ‘Gentlemens’ magazine’ Uyingrov şehrinden, Suzanne Heynoks adındaki bir kadının cadılıkla suçlandığını bildirdi. Kocasını ona karşı çıktı ve onun deneye tabii tutulmasını talep etti. “Onu suçlayan kişiye yazıklar olsun” diye yazıyordu gazete, “onun İncil’den daha ağır olduğu ortaya çıktı ve bu nedenle aklandı” Fakat kendisinden şüphelenilen insanlar çok nadiren aklanıyordu...

Yalnızca bir ihbar mahkeme sürecinin başlaması için yeterliydi. Hatta çoğunlukla bir ihbara bile gerek duyulmuyordu. 17. Yüzyılda yaşamış olan Alman hukukçu ve hâkim Benedict Carpzov şunları yazıyordu:

“Birini büyücülük ile suçlarken – bu tip suçlar son derece önemli ve tehlikeli olduğundan- herhangi bir işaret ya da şüphe yeterli kanıt sayılmalıdır çünkü bu tip suçlar gizlice yapılır ve her zaman arkalarında iz bırakmazlar. Mevcut kanıtları bulmanın çok zor olduğu ve esrarengiz yollarla işlenmiş bu tehlikeli ve iğrenç suçlarla uğraşırken, yalnızca 1000 kişiden biri yargılanacağı ve cezalandırılacağı için kurulu mahkeme usulünün kurallarını korka korka uygulamanın ve vicdan yapmanın hiçbir gereği yok. *Biraz şüphe suçluluğun kanıtı olmak için yeterlidir.*”

İncil’i elli üç kere okumuş olmakla gururlanan Carpzov ‘un kendisi 20.000 idam cezasının altına imza atmıştır. Kutsal metinlere dayanarak, tüm detayları ile yazdığı 17 farklı aletle büyük ölçüde işkence kullanımını tavsiye etmiştir. Örneğin kendisi kurbanların tırnaklarının altına tahta kazıklar sokmayı, daha sonra onları yakmayı severdi. Herkes komşuya duyulan Hristiyanca sevgiyi kendince yorumluyor...

Bir Avusturya şehri olan Innsbruck’den, hukuk bilgini Christoph Frölich von Frölichsburg Carpzov ile aynı şekilde düşünüyordu.

“Eğer suçluluğa dair en ufak bir belirti varsa, bu işkenceye dayanak oluşturur”

“Özellikle” diye yazıyordu “halk arasındaki söylenti tamamen yeterli bir dayanak görevi görebilir; suçluluğun diğer belirtileri ayrıca şunlar olabilir: kişi büyücülükten yargılanmış bir aileden geliyorsa, eğer biri kasvetli bir şekilde bakıyor ve göz teması kuramıyorsa, eğer vücudun üzerinde şüphe uyandırıcı vb. işaretler varsa”

Bu belirtilere göre cadı avları yapıldı.

1656 yılında küçük Württemberg şehrinde bir kadın idam edildi. İnkâr edilemez üç kanıtla göre yargılanmıştır.

1. Komşusu onun çantasını çalmıştır, onu parçalara ayırmıştır ve kendi pantolonuna yama yapmıştır. Bu olaydan sonra ayağı ağrımıştır.
2. 2- Sanık bir tanıdığına börek ikram etmiş ve o kişi (görünüşe göre, yemiş) kendini kötü hissetmiştir.
3. 3-Sanık köylü bir adamla tartışmıştır, bu olaydan sonra en sevdiği boğa hastalanmıştır.

SORGU ALTINDAKİ CADI

Şeytan, yakalanan cadıya talimatlar vermeye zaman

bulamasın diye sorgu hemen tutuklanmanın ardından başlatıldı. Eğer *acele etmezsen*, şeytan cadıya en şaşırtıcı sorulara cevap vermeyi öğretecektir.

Şeytan çoğunlukla bizzat sorguya katılır, sorgu yargıcının masasının altına doğru sürünür ve oradan cadıya göz kırpar, ona farklı işaretler – gerekirse sufle verirdi.

Şeytan durup dinlenmeden çalışırdı. Cadıyı sorgularken sorgu yargıcı daima bunu hatırlardı. Sonuçta her an tökezlemek mümkündü. Öncelikle, en azından cadı onu insafa getirebilir ve yanıltabilirdi. Sorgu yargıcının odasına girerken ilk iş sadece ona bakmakla bunu başarabilirdi. Bu korkunç tehlikeden kaçınmak için sürekli olarak uygulanan katı bir düzen oluşturulmuştu: tutuklanan cadı engizisyon mahkeme üyesinin odasına arkası dönük bir şekilde getirilirdi.

Cadının işkence sırasında hiçbir zaman ağlamayacağı düşünülürdü, çünkü güya şeytan ona zor anlarında yardım edermiş. Bu güvenilir belirti deneyimsiz sorgu yargıçlarına bile habisin ruhun müttefikini ortaya çıkarma fırsatı tanımıştır. Sanığın dayanma gücü, onu baştan ele verirdi.

Fakat vicdanlı mahkeme üyesi bununla yetinmezdi. Adalet uğruna cadının insafa getirilmesi ve ağlatılması gerekirdi. Bu amaçla işkencecinin kendisi hüngür hüngür ağlamaya başlardı. Eğer kurbanını ağlatmayı başaramazsa, bu onun cadı olduğuna dair var olan şüpheleri doğrulardı. Eğer onu insafa getirmeyi başaramazlarsa, bu, bir kez daha suçluluğuna kanıt oluştururdu. Nedenini merak ediyor musunuz? Nedenini mi soruyorsunuz?

Alaycı ve vicdansız engizisyon mahkeme üyelerinin her şeye hazır bir cevabı vardı: Şeytan cadının ağlamasını sağlamıştır. Ona ağlama taklidi yapmayı öğretmiştir.

Eğer sanık ihtiyaçlarını anca karşılayıp kapkaranlık bir sefaletin içinde yaşıyorsa, bu kolaylıkla açıklanırdı: şeytanın kışkırtmasıyla cadı tüm varlığını çar çur etmiştir. Eğer cadı refah içinde yaşıyorsa – belli ki- ona bütün zenginliği şeytan sağlamıştır.

Eğer kadın sadece bir kez cadılara yapılan işkencelerden hoşnutsuzluğunu dile getirirse, bu onun cadı olduğuna dair eksiksiz bir kanıt oluşturur. Eğer o, kilisenin cadılara aşırı yumuşak davrandığını söylüyorsa, çok açıktır ki bu, izleri yok etme girişimidir.

Hâkimler için belli soru kalıpları hazırlanmıştı. Tahkikat yapan hâkimler cadıyı sorgularken neredeyse her zaman aynı soruları yöneltirdi.

Ne zamandan beri cadısın? Nasıl cadı oldun ve bu esnada neler oldu? Anlaşmanın temeline göre şeytanla işbirliği içinde misin? And mı içtin yoksa sadece söz mü verdin? Şeytan senden yazılı bir taahhüt aldı mı? Nasıl yazıldı? Kanla mı mürekkeple mi? Şeytan nerede ve ne şekilde sana görünmüştü? Adının ne olduğunu söyledi?

Nasıl giyinmişti ve ayakları nasıl görünüyordu? Zehirle mi, doku-narak mı, büyü-lü sözlerle mi yoksa merhemlerle mi zarar veriyor-sun? Sana kim kandan süt çıkarmayı, fırtına çıkarmayı, rüzgarları hiddetlendirmeyi öğretti? Kaç erkek, kadın ve çocuğu öldürdün? Ne tür bir zarar verdin ve bunu nasıl yaptın? Kaç çocuğu büyüledin ve bunu nasıl yaptın? Kaç tane sığırın kafatasını parçaladın? Bu yaptığımı geri alabilir misin? Nasıl? Hangi araçlar yardımıyla? Sabbath'a gidip geliyor muydun, neyle, nereye, ne zaman? Sabbath' ta ne ikram ederler? Orada ne tür müzik vardı ve ne tür danslar eder-din? Süpürgene sürdüğün sihirli merhem neyden yapıyor? Havada nasıl uçuyorsun?

Sorular genelde belirli cevaplara yönelten bir karaktere sahipti ve evet hayır cevaplarını gerektiriyordu. Böyle durumlarda mahkeme usulünce her sorunun karşısına tek bir sözcük yazılırdı: “doğ-ruluyor” Daha sonra hakimin yetenekli ve deneyimli sekreteri sorgu kaydını sanki cadının sorgu yargıcına verdiği ifadelermiş gibi ayrıntılı ve tutarlı bir anlatım biçimiyle oluştururdu.

Cadılar her şeyi itiraf ederdi ve kendi üstlerine aldıkları ne kadar korkunç bir itiraf olursa olsun, onları idam cezası beklerdi. Her şey kanıt olarak kabul edilirdi!

Bir kadın çocuğu kaçırdığını ve kendi büyü-lü planları uğruna onu öldürdüğünü itiraf etmişti. Fakat kısa bir süre sonra çocuğun hayatta, sağlıklı ve bunca zaman annesinin yanında olduğu anla-şıldı. Cadı yine de asıldı. Ne için peki? Yalancı şahitlik nedeniyle.

Mahkeme her saçmalığı hakikat saydı. Soruşturma esnasında itira-rafın akıl almazlığı sıklıkla ortada olsa da, en saçma uydurmacalar ölüm cezası için dayanak sayıldı. Su götürmez gerçekler herkesçe bilinen yalanlar ağını paramparça etti. Akıl sağlı yerinde olan bir insan için suçlunun hiçbir suç işlemeyeceği ve istese de hiçbir zaman hayatında bu suçları işlemeyeceği açıktı. Fakat mahkemenin her şeye bir açıklaması vardı ve hep aynı sonuca varırdı: cadının itirafı başlı başına bir gerçektir.

İtiraf, geriye kalan bütün hakikatlerden çok daha önemlidir.

YEŞİL AT

O zamaların en dehşet verici kitaplarından birini Heinrich von Schultheis yazmıştır. O bir medeni hukuk doktoruydu ve gayretle cadı avlayan Rhineland piskoposlarının sekreteri olarak çalışıyordu. Kitabının adı “Korkunç

Suç, Büyücülük Suçunu Ortaya

Çıkarmak Amacıyla Soruşturmanın Nasıl

Yürütüleceğine Dair Detaylı Talimatlar” idi. Kitap 1634 yılında yayınlandı ve günümüze kadar ulaşmış tek örneği şu anda Birleşik Devletler’de Cornell Üniversitesinin kütüphanesinde muhafaza edilmektedir.

Peki, Heinrich von Schultheis nasıl bir soruşturma yürütmeyi tavsiye ediyor? Kitap soru ve cevap şeklinde yazılmıştır. Soruları Schultheis’in yarattığı bir baron karakteri soruyor, cevapları ise yazarın kendisi veriyor.

Baron’un septik(şüpheli) bir zihin yapısı var, kuşkulu ve her şeyden şüphe etmeye meyilli. Sabırlı ve düşünceli Schultheis ise onun ‘naif’ şüphelerini gideriyor.

Basit bir örnek verelim: İşkence sırasında dört kişi Sabbath’ta Bay Alpha’yı gördüklerini belirtiyorlar. Görünüşe bakılırsa her şey ortadadır; Alpha’yla ifritler ve cadılar eşliğinde gördükleri sırada, Alpha yakılmak üzere ateşe götürülmektedir. Fakat bir sorun vardır. Greta Alpha’nın siyah bir at üzerinde gittiğinden emindir; Tomas onu benekli bir atın üzerinde gördüğünü söyler; Kurt onun gri bir aygırın üzerinde yola çıktığına yemin eder ve görgü tanığı Fundemann ise atın tamamen kestane renginde olduğunu belirtir.

“Tanıkların ifadeleri birbiriyle çelişiyor” der şaşkın baron, “bu suçun karşılığı nedir? Sonuçta bir insan aynı anda dört farklı atın üzerinde olamaz!

Fakat hiçbir şey Schultheis’in istifini bozmaz. Sabırla, kalın kafalı barona, Bay Alpha’nın şeytanın sırtında yukarı çıktığını açıklar... Şeytan ise, bilindiği üzere, acayip hokkabazlıkların ustasıdır.

Ve hemen Schultheis muhatabına, gri ata yeşil camlı gözlüklerle bakmasını önerir.

-Yeşil at! – diye haykırır Baron.

Fakat gözlüklerin bahsettiğimiz o atla ne gibi bir alakası vardır? Sonuçta tanıklar ona renkli camlı gözlüklerle bakmamıştı.

“İnsan elinden çıkma gözlükler bile atların rengini değiştirmeye muktedirken, şeytan tabii ki bir kimseyi yanıltabilir” diyerek zafelerini ilan ediyor Schultheis.

Kanıtlar şüpheye tabi değilse, o zaman Alpha idam edilmelidir.

1664 yılında Almanya’da beş kadın mahkemeye çıktı. Henüz gömülmüş bir çocuğun bedeninden sihirli bir merhem yapmakla suçlanmışlardı. Onlar doğal olarak başta suçlarını reddetmişlerdi fakat işkenceye dayanamayıp her şeyi *itiraf ettiler*.

Mahkemenin kararından şüphe etmek çok tehlikeliydi. Sonuçta cadıları koruyan kişinin kendisi şeytanla iş birliği içindedir ve ölüm cezasını hak eder. Buna karşın yargılananların akrabaları işin tekrar gözden geçirilmesi için uğraşırlardı.

“Tabutun zarar görmediğinden emin olmak için mezarı gözden geçirmenizi rica ediyoruz.” diye yazıyorlardı mahkemeye yollanacak dilekçeye.

Mezar kazıldı ve gerçekten de tabutun el sürülmemiş olduğu ortaya çıktı. Fakat hâkimler bununla da istiflerini bozmadılar. “Mezardaki çocuk, şeytanın vesvesesidir” dediler, “cadıların itirafı hiçbir şüphe uyandırmıyor” Bütün kadınlar diri diri ateşte yakıldı. Hiçbir şekilde bağışlanmayacaklarını anlayan suçlular bazen, en azından bir şekilde daha az işkence görmek adına mahkeme üye-

sinin gözüne girmeye çalışırdı. Peki, mahkeme üyesinin duymayı en çok sevdiği şey nedir? Tabii ki karanlık güçlerin üzerine saldıgı korku hakkındaki hikâyeler.

Pierre de Lancre bir defasında iki genç cadı, Margarita ve Lizalda'yı sorgulamıştı. Genç kızlar yaklaşmakta olan işkenceyi geciktirmek adına ona bütün 'sırlarını' açmışlardı. Görüşüne bakılırsa bulundukları son Sabbath fırtınalı geçmişti. Birçok cadı cesaretini toplayıp şeytana tamamen açık yüreklilikle kendi memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdi. "Ne fark eder?" diyorlardı, "tüm gücümüzle uğraşıyoruz, insanlara zarar veriyoruz, sığırları sakatlıyoruz, düzenli olarak Sabbath'a katılıyoruz fakat efendimiz bizi zulümden korumuyor. Arada bir cadıları yakalıyorlar, tutukluyorlar, yargılıyorlar, yakıyorlar. Ve bizim en korkunç düşmanımız ise Pierre de Lancre'dır!"

Böyle hakkaniyetli bir eleştiri şeytanı utandırmıştı. Hatalarını kabullendikten hemen sonra orada Lancre'ı öldürmeye yemin etti. Tüm gün onu öldürme hazırlıkları yaptı ve akşam geç vakitte kendi erkânıyla birlikte de Lancre'ın evine geldi. Herkes uyuyordu, bu nedenle ev sahibinin odasına girmek nispeten kolaydı. Doğrusu, şeytan eşiğe adım atıp tereddütle kuyruğunu sallarken de Lancre'ın yatağına girmeye cesaret edemedi. Artık her şeyi göze almış olan bazı cadılar yatağın karyola eteğinin altına sokuldu fakat bu kutsal adama hiçbir şey yapamadılar. İki buçuk saat De Lancre'ı öbür dünyaya nasıl gönderecekleri hakkında kafa patlatarak yatakta oyalandılar, fakat yüce tanrı sadık hizmetkârının saçının teline dokunulmasına izin vermedi. İş öyle bir noktaya vardı ki, büyücü şeytanın pelerini komodine serip hararetle büyü yapmaya koyuldu; yatak odası zangır zangır sallandı. De Lancre ise iyi bir uyku çekmeye devam etti. Ne iyi bir adamdı! Onu karanlık güçler ele geçirememişti!

HABİSLE ANTLAŞMA

Söz konusu bir insanı öldürmek olduğunda *kutsal kiliseyi* hiçbir şey durduramazdı. Eğer delil yetersizse onu hiç düşünmeden kendileri yaratırdı. Eğer belgelere dayanan somut

kanıtlar gerekiyorsa onları hiç gecikmeden kendileri hazırlardı. Engizisyoncu tarafından düzenlenen herhangi bir sahte belge kişinin ateşte yakılması için dayanak oluşturabilirdi.

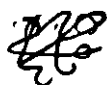
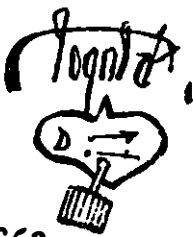
Sizi Tanrı'dan uzaklaşıp ruhunuzu şeytana satmakla suçluyorlar. Acımasız işkencelere rağmen, bu suçu inkâr ediyorsunuz. Size şeytanlarla yaptığınız anlaşmanın belgesini – *anlaşmanın aslını* – gösteriyorlar. Ve tekrar işkence ediyorlar...

Bir sonraki sayfada böyle bir anlaşma metninin kopyası bulunmaktadır. Bu anlaşma 1634 yılında, Fransız şehri olan Louden'de dava sırasında sanık Urbain Grandier'e delil olarak gösterilmiştir. Aynalı yazı tipiyle yazılmış olan bu metin (yani sağdan sola) şöyle bitiyor:

"Mevcut anlaşma gereğince o, insanlar arasında yeryüzünde yirmi yıl boyunca mutlu yaşayacak, daha sonra bize gelip bizimle birlikte Yüce Tanrı'ya lanetler yağdıracak" Ve şu sözlerle devam ediyor: *"İfritler divanında, cehennemde imzalanmıştır"*

'Belge' en ürkütücü ifritler tarafından imzalanmıştır: İblis, Belzeebub, Lucifer, Leviathan, Astarot ve Elimi.

Urbain Grandier'e gelince, o şu sözlerle başlayarak anlaşmayı imzalamıştır: "Efendim ve sahibim Lucifer, seni tanrım ve hükümdarım olarak kabul ediyorum ve tüm hayatım boyunca sana hizmet

[illegible]

மாந்திரிமங்கி மதுகை கைம் துரைமங்கி

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

Şeytanla anlaşma metni

1625 yılında yayınlanmış olan bilimsel bir çalışmada şeytanın cadılarla yaptığı anlaşmanın üzerinde bıraktığı pençe izinin bir kopyası çıkartılıyor.

Antlaşmalar çoğu zaman son derece detaylıydı ve çok fazla madde içeriyordu. Hazırlanma biçimlerine bakılırsa, onlar eğitimli hukukçuların – işlerini iyi bilen ama utanmayı bilmeyen insanların- yeteri kadar elinden geçmişti.

İşte şeytanla, 1676 yılında imzalanan anlaşmanın tam metni. Bu «somut kanıt» dayanarak İtalyan bir aristokrat Pinerolo yargılandı.

Lucifer, hemen şimdi *yüz bin pound altın*(*yüz bin lira altın*) ödeme yapmakla yükümlüsün. Her ay birinci haftanın salı günü bana bin pound altın(bin lira altın) vermek zorundasın. Altını bana yasal dolaşımdaki bir para şeklinde ulaştıracaksın ve üstelik bunlar öyle paralar olmak durumundadır ki yalnızca ben değil ödüllendirmek istediğim herkes ondan faydalanabilmelidir.

Söz konusu altın sahte olmamalı, dokununca yok olmamalı ve taş ya da kömüre dönüşmemelidir. İnsan elinden çıkma, tüm ülkelerde ödemeler için yasal ve kullanmaya elverişli, gerçek, metal paralar olmalıdır.

Eğer bana çok büyük miktarda para gerekirse– ne zaman ya da ne amaçla olduğu fark etmeksizin- bana gizli bir yerden ya da yeraltından bir hazine getirmekle yükümlüsün. Bu hazine nerede saklanıyor ya da tutuluyor olursa olsun, onun peşine ben düşmeyeceğim, benim için hiç zorluk yaratmadan, o anda nerede olursam olayım istediğim şekilde kullanabilmem için onu sen bana ulaştıracaksın.

Hiçbir durumda sağlığımı kaybetmeme neden olamayacaksın ve on beş yıl boyunca beni insani rahatsızlık ve hastalıklardan korumakla yükümlüsün.

Beklenenin aksine, hastalanırsam sağlığıma hemen kavuşabileyim diye bana en iyi ilaçları tedarik edeceksin.

Anlaşmamız yükümlülüğe giriyor... 1676 yılı, süresi 1727 yılının, aynı tarihte sona erecek. Bu anlaşmanın süresini değiştiremez ya da haklarıma tecavüz edemezsin, ya da hesaplarken kurnazlık yapamazsın. (Geçmişte bu şekilde davrandığından)

Yaşam sürem dolduğunda, diğer insanlar gibi huzur içinde, utanıp sıkılmadan ölmeme izin vereceksin.

Kralın ve tanıdığı tüm önemli şahsiyetlerin ve paryalarının, erkeklerin, kadınların beni sevmesini, taleplerimi seve seve yerine getirmelerini; benden hoşlanmalarını, onlarda haz uyandırmamı sağlamakla yükümlüsün.

Ne zaman istersem isteyeyim ya da mesafe ne kadar uzak olursa olsun beni dünyanın bir diğer ucuna götürmekle (bana hiçbir zarar getirmeden) yükümlüsün. Bana öyle derin bir dil bilgisi vermek durumundasın ki o dilde rahat rahat konuşabileyim. Merakımı tatmin ettiğimde beni eve tek bir parça ve zarar görmemiş halde getirmek zorunda olacaksın.

Hiçbir şey beni yaralamasın ve zarar vermesin diye fırlatılan mermilerden beni koruyacaksın.

Kralla iş yaparken bana yardım edeceksin ve düşmanlarımla baş etmeme yardım edeceksin.

Beni görünmez yapacak ve bana, her defasında parmağıma taktığımda hasar görmez sihirli bir yüzük vereceksin.

Ben sana herhangi bir soru sorduğumda gerçeği hiç çarpıtmadan doğru ve kapsamlı bilgiler vereceksin.

Aleyhimde yapılan konuşmalar konusunda beni uyaracaksın ve bu konuşmaların yapılmasını önlemek ve ortadan kaldırmam için bana gerekli araçları sağlayacaksın.

Çocukluğumdan beri biliyormuşum gibi bana dilleri öğreteceksin ki rahat rahat okuyup yazabileyim ve kendi düşüncelerimi rahatlıkla ifade edebileyim.

Tüm problemler üzerinde kafa yorup onları çözebileyim diye bana sağlıklı bir anlama kabiliyeti, hayal gücü ve akıl vereceksin.

Beni adli kurumlarda, ayrıca beni sorguya çağırabilecek olan kralın, piskoposun ve papanın divanında koruyup gözeteceksin.

Beni ve evimi tüm kötülüklerden, içeriden olsun dışarıdan olsun hırsızlıktan ve hasardan korumakla yükümlüsün.

Dışarıdan dindar bir Hristiyan gibi görünüp senin tarafından herhangi bir müdahaleye maruz kalmadan kiliseyi ziyaret edebilecek şekilde yaşamam için bana fırsat vereceksin.

Doğru şekilde uyguladığımda beni iyileştirecek ilaçlar yapmayı öğreteceksin.

Kavga ya da muharebe esnasında eğer saldırıya maruz kalırsam, yardımına gelmek ve düşmanlarıma karşı bana her türlü yardımı ve desteği sağlamak zorundasın. Kimsenin anlaşılmamızı ve ittifakımızı öğrenmemesine özen göstereceksin.

Seni görmek istediğim her an bana hoş bir canlının suretinde geleceksin ve hiçbir zaman ürkütücü ya da itici bir kılığa girmeyeceksin.

Bütün insanların arzumu yerine getirmesine özen göstereceksin.

Bu anlaşmanın maddelerini kısmen ya da tamamen bozmayacağına, ona seve seve uyacağına söz vermek zorundasın. Beni çok ufak bir seviyede bile hayal kırıklığına uğrattırsan ya da memnuniyetsizlik oluşturursan, bu anlaşma bozulur ve hükmünü kaybeder.

Yukarıda söz edilen vaatler karşılığında ben sana, hükümranlığına birçok insan- kadın ve erkek getireceğime yemin ediyorum. Dahası, tanrıdan ve kutsal üçlemeden uzaklaşacağım. Kutsal vafizden tamamen uzaklaşacağım. Seninle ittifaka girecek ve bundan sonra ve sonsuza kadar bedenimle ve ruhumla sana ait olacağım.

Şeytan anlaşmayı imzaladıktan sonra ortağına her anında seve seve yardımcı olurdu.

Şeytan cadıyla işbirliği içine girdiğinde ona yalnızca büyücülüğün tüm ayrıntılarını öğretmez, aynı zamanda onun daimi asistanı –alt rütbeli ifritlerden biri- olurdu. Bu tür bir ifrit genel olarak küçük bir ev hayvanının şeklini alır ve cadının evine yerleşirdi. Elbette ona kamuflej gerekirdi; kedi, domuz ya da köpek kılığındaiken kimsede şüphe uyandırmayıp kendi işleriyle meşgul olabilirdi. Fakat onun sorumlulukları da az değildi; birinin işlerini berbat et, diğerine hastalık sal, üçüncüsünün buğdayını çürüt, dördüncüyü öbür dünyaya gönder...

Bu çizimi, hiçbir suçu olmayan insanları öldürmüş olan İngiliz gerici Matthew Hopkins'in yazdığı 'Cadıyı Ortaya Çıkarma' adındaki kitaptan ödünç alıyoruz. Hizmetkâr cadılar resmedilen hayvanların şeklini alıyordu. Matthew Hopkins, Cadı Avcısı General

Cadı onu yalnızca bu görevlerle sınırlandırmazdı. Her defasında farklı tavsiyeler için başvurarak ve en ufak meselelerde onu

rahatsız ederek kuyruklu sekreterini yavaşlatırdı. Kısaca cadının emrine amade olmak zor işti! Lanetlenmiş ifritin sayısız sorumluluğun altından kalmadığı zamanlar olurdu. O zaman Diabolo cadının yardımına çok sayıda ifrit gönderirdi. 1582 yılında İngiliz bir cadı işkence görürken kendisine dört ifritin hizmet ettiğini itiraf etti; gri kedi Titti, siyah kedi Jack, Pigeon adlı kara kurbağası, siyah kuzu Tiffin. Kediler öldürmede uzmanlaşmışlardı; kurbağa ve kuzu ise iyi insanlara zarar verip onları sakatlamak işiyle ilgilenirdi.

CADI İŞLERİ KOMİTESİ

Hayır, kutsal engizisyonundan kaçıp bir yere gidemezsin! Dindar cellatların ise bir yığın işi vardı. Cadılar, cadılar, cadılar... Her şehirde, her köyde ve her evde! Diablo'nun bu beşinci koluyla* (düşman için çalışan gizli örgüt) başa çıkmak kolay değildi. Engizisyon mahkemesi, kendi çevresinde karanlık güçleri yok etmekten sorumlu 'Cadı işleri komitesini' kurdu. Komiteler cadı-ları büyük bir coşkuyla avlardı; el konulan mallar paylaşılrken çok sayıda mal kendi mülkiyetlerine geçerdi.

Seyyar engizisyon heyeti- isimleri resmen 'Cadı Komisyonu' olarak değişmişti- dedikodulara kulak kabartırdı, muhbirlerle ve köstebeklerle sohbet ederlerdi, her türden duyumlara ilgi gösterirdi, suça kanıt oluşturan bilgileri toplardı.

16. yüzyılda neredeyse her kiliseye üzerine üç kilit vurulmuş yuvalı bir ahşap kutu tesis edilmişti. Herhangi bir muhbir doldurulmuş anket formu gibi kâğıtları oraya ilıştirebilirdi; cadının adı ve soyadı, yaşadığı yer, nerede, ne zaman ve hangi durumlarda şüpheli davranışlarda bulundu vb. Muhbir bu kâğıdı imzalamakla görevli değildi.

Ayda iki kez engizisyoncular kilitleri açar ve muhbirlerin getirdikleri yığınları kutudan çıkarırlardı...

Adaletin pençesine düşen kadının kendini savunacak birini seçme hakkı yoktu. Kutsal engizisyon her şeyi ayarlardı, hatta kadını savunacak olan avukatı bile. Avukatın durumu ise oldukça zordu. Müvekkiline en ufak bir merhamet gösterdiğinde, kendisi de bir sanık olurdu.

Bamberg şehrinin başkâtip muavini cadılara uygulanan şiddeti sınırlandırmak adına elinden geleni yaptı. Bunun hemen ardından onun şeytana sempati duyduğundan kuşkulandı ve 1628 yılında karısı ve kız çocuğuyla birlikte yakıldı. Bu arada, o dönemde Bamberg şehrinin bütün belediye başkanları hüküm giydi ve ateşte yakıldı.

Belediye başkanı Johannes Junius'ın mektubu, kızı Veronika'ya mucizevi bir şekilde ulaşmıştı. Mektup idamından kısa bir süre önce yazılmıştı. Hapishaneden onu kendisine para ödülü vaat edilmiş olan bir muhafız getirmişti.

Johannes Junius itirafı için şunları söylüyordu: *"Bunların hepsi yalanın dik alası ve saf uydurma, Tanrı şahidim olsun ki. Bunların hepsini işkence korkusuyla -şimdiye dek maruz kaldıklarımın daha dehşet verici olanından korkarak- söylemek zorunda kaldım. Bir kişi herhangi bir şey itiraf edene kadar işkence yapmayı bırakmıyorlar, hatta en dindar kişi bile büyücü olmak zorunda. Hiçkimse kurtulamaz..."*

Hükümler olağanüstü bir çabuklukla giydiriliyordu. İş hızlandırmak için aynı anda on kişi sorgulanıyordu. Onlar ise suçlarını koro halinde itiraf ediyorlardı ve bütün ifadeleri ayrıntılarıyla kayda alınıyordu. Soruşturmacı genel olarak sanıkların isimlerini kaydetmeye zaman bulamıyordu, bu sebeple onların numaralarını yazardı. *Daha hızlı, daha hızlı!* Sanıklar onlu gruplar halinde ortak ateşte yakılırdı, daha sonra diğer onlu için işe koyulurlardı.

1629 yılında Anna Hanzen yargılandı. İşte onun «işlem» takvimi:

17 Haziran – Büyücülük şüphesiyle tutuklandı.

17 Haziran- Kendi suçunu itiraf etmeyi reddetti, kırbaçlandı.

20 Haziran- İşkence gördü; parmakları mengeneyle kıştırıldı; itiraf etti.

28 Haziran- Suçluya itiraf metni okundu.

30 Haziran- Suçunu yürekten kabul etti, hakkında hüküm verildi.

4 Temmuz- Suçluya idam hakkında bilgi verildi.

7 Temmuz- Asıldı ve yakıldı.

Eğer sanık suç ortaklarının isimlerini vermezse itiraf eksik kabul edilirdi. Fakat iki- üç isim yeterli değildi. İşkence suç ortaklarının sayısı ona, yirmiye yükselene kadar devam ederdi. Sanığın yüz elli kişinin ismini verdiği zamanlar olurdu! İşkence sırasında atılan her iftira, iftira atılan kişinin tutuklanması için dayanak oluşturuyordu. *Suç ortakları* tutuklanırdı ve işkenceye maruz kalırlardı ve kendi suç ortaklarının isimlerini verirlerdi ve süreç yeni isimlerle, yeni kurbanlarla çığ gibi büyürdü.

“İşkence sırasında” diye yazıyordu bir görgü tanığı, “her şey kaba ve acımasız cellada bırakılır. İşkence yöntemini kendi seçer ve kurbanlara huzur vermeden, onları durmadan tehdit ederek, onlara gözdağı vererek bu işkence yöntemini öyle bir uygular ki insanlar direnemeyecek hale gelir”

16. yüzyılın başında engizisyoncular cadıları Lombardiya’daki kadın manastırlarında bulmuşlardı. Kısa bir süre sonra manastırlarda tek bir rahibe bile kalmamıştı. Hepsi idam edilmişti.

1585 yılında Trier yakınlarında neredeyse iki köy nüfusu kadar insanı mezara gönderen bir mahkeme süreci gerçekleşmişti. Aynı Trier ‘deki piskoposluk bölgesinde yalnızca bir kadının sağ kalmayı başardığı bir köy vardı.

17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Alman rahip Friedrich Von Spee bu gericiliğin en acımasız propagandasını yapma ayrıcalığına kavuşmuştu. Würzburg ve Bamberg şehirlerinde bir rahip olarak hükümlülerin günahlarını çıkartmış ve onları idama yollamıştır.

Some had their hearts pulled out which the Papists
gnawed with their teeth

A Smith had his brains beaten out
on his Anvil with a hammer

Some had their throats cut with Barbours knives,
others knocked on the head with Axes

Some had their right hands and feet, crushed
between red hot Irons

Some these Ropes and boyles, pulled off with red
hot pincers

Some were hanged up by one hand, and
thrown into the water

Some were torn in pieces
by Horses

'Engizisyoncular dehşet verici, kurnazca bir acımasızlıkla insanlara işkence ederlerdi. 1651 yılında yayınlanmış bir İngiliz kitabından alıntı gravür'

Ona neden bu kadar çabuk saçlarına ak düştüğünü sorduklarında Spee şöyle cevap vermişti: “Saçlarım benim, kederden beyazladı, ateşe yolladığım cadıların kaderini yaşadım.”

1631 yılında Spee engizisyoncuların *adaleti* hakkında düşündüğü her şeyi dile getirdiği anonim bir kitap yazdı:

“Cadı olduğundan şüphelenilen kadına hüküm giydirilmesi gerekir-di. Bunun nasıl olduğunun bir önemi yok; güç kullanarak ya da tehditle, doğru ya da yanlış. Hiçbir gözyaşı ya da yakarış, hiçbir kanıt ya da açıklama, hiçbir şeyin faydası yok: suçlu olmak zorun-dadır. Kadına öyle bir işkence edip boğarlar ki o ya celladın ellerinde ölür ya da suçunu itiraf eder. Bütün işkencelere dayanabilirse daha çok suçlu olur; bu demektir ki şeytan ona güç veriyor ve konuşup itiraf edemesin diye onun dilini tutuyor. Bu sebeple kadın daha sert bir işkenceyi ve ölümü hak ediyor. Kanıtlar ya da belgeler, ne olur-larsa olsunlar, olumlu veya olumsuz daima sanığın aleyhindedir”

Bu süreçlerin gönülsüz tanığı olmadan önce Friedrich Von Spee cadıların varlığından şüphe etmemişti. Kanlı uygulamalar onun gözlerini açınca dek kilise mensuplarının *teorisine* körü körüne inanmıştı.

“Cadı avlarına destek veren fanatikler” diye yazıyordu, “şunu anlamak zorundalar ki işkence görenler birilerini ele vermek-le *yükümlülere* davaların sayısı durmadan artacak ve iş öyle bir noktaya varacak ki kendileri de suçlu ilan edilecek ve en sonunda herkes yakılacaktır”

Eğer sanık sorgu boyunca direnirse son nefesini vermeden önce çektiği ıstırap daha uzun sürsün diye onu taze, yeşil dallarla yakılan ateşe atarlardı. Eğer yeteri kadar uzlaşmacı olursa, tüm halka merasim eşliğinde ilan edilerek ona merhamet gösterilirdi. Arzu eden herkes, engizisyoncuların dokunaklı bir şekilde adlandırdıkları ‘merhamet belgesini’ gözden geçirebilirdi.

“Mahkeme önündeki sanık hükme göre ağır suç ve ihlalleri nede-niyle yakılarak ölüme gönderilmeye mahkûm edilmiş olsa da saygı değer ve merhametli prensimiz ve Bamberg ‘in beyi bazı özel

nedenler dolayısıyla prensliğine özgü yüce merhametini göstermek istedi, özellikle de ilk olarak sanığın hayatının kılıçla alınmasını, daha sonra ise yakılarak küllere dönüştürülmesine ki başta çok sayıda ağır suçları nedeniyle kızgın demirle dağlanmasına karar verilmişti – ve daha sonra Hristiyanlığa aykırı bir şekilde kullandığı sağ elinin kesilip bedeniyle birlikte yakılmasını istedi.”

16. yüzyılın meşhur bilgini Heinrich Cornelius Agrippa kendi kitaplarında ağır suçlar işleyen kilise üyelerini cesurca kınıyordu. Agrippa, onlar arasında yayılan rüşvetçilikten özel olarak bahsediyordu. “Her zaman engizisyoncu fiziksel cezayı para cezasına çeviriyor ki bu, geliri- nin önemli bir kaynağını oluşturuyor. Bazı talihsiz insanlar yıllık para cezası ödemekle yükümlüler; eğer para vermeyi bırakırlarsa, tekrar engizisyon mahkemesine götürülüyorlar... İtalya’dayken ben, Milano düklüğündeki engizisyon üyelerinin çoğunluğu bu yolla soylu kadınlara, korkusundan çaresiz kalan fakir ama dürüst kadınlara şantaj yaparak paralarını koparmaya çalışıyorlardı.”

17. yüzyılda Hollandalı Balthasar Bekker kitabı ‘Büyülenmiş Dünya’da Papa ve suç ortaklarının, ruhban sınıfının cebini doldurmak için büyücülüğe karşı mücadele ettiğini yazıyordu.

Cadı avları karlı bir sektör haline gelmişti. İnsanların, ölümüne mahkûm edilenlerin el konulmuş malları hâkimler, din adamları, cellatlar, gardiyanlar, hekimler, memurlar vb. arasında bölüştürülüyordu. Belirli bir kazancı ise ateş için odun kesen keresteciler

ya da darağacını inşa eden marangozlar alırdı. Ve ağaç çok gerekliydi. 1631 yılında Almanya seyahati gerçekleştirmiş olan İtalyan kardinal Albizzi şöyle yazıyordu:

“Vahşi manzara önümüzde duruyordu. Çok sayıda şehrin ve köyün savunma duvarlarının arkasında sayısız tahta sütunlar gördük. Sütunlara, cadı olarak yakılmış olan, zavallı, şanssız kadınlar bağlanmıştı.”

Fransız arşivlerinde 17. Yüzyılın ilk yarısından bu yana muhafaza edilmiş olan bir beyanname görmüştüm. Beyanname tercüme edildiğinde şu anlama geliyor:

Ben, aşağıda imzası bulunan şahıs işbu vesile ile Juren Grande'yi yakan ateşin odunu ve bağlandığı darağacı ve oraya yerleştirdiğim alet edevatlar karşılığında on dokuz livres¹⁹ ve on altı peni aldığımı belgeliyorum.

Londra'da 24 ağustos 1634 yılında oluşturulmuştur.

Deliar

İdam edilen cadının malların tamamını çoğu zaman engizisyoncular ele geçirirdi. Genellikle ona da kral el koyardı. Böyle zengin bir gelir kaynağından memnun olan Alman, Fransız, İngiliz ve diğer ülkelerden yöneticiler mümkün olan her şekilde cadı avlarını teşvik ederdi.

Mahkeme ve idam süreciyle bağlantılı olan giderlerin ödemesi kurbanın parasıyla yapılırdı. Sözgelimi, Almanya'da cellada sadece tutukluyu bir hapishaneden ötekine götürdüğü için ödeme yapılıyordu. Her adli oturumdan sonra hâkimler ziyafet düzenler, içer, yerler ve eğlenirlerdi. Ziyafete katılanların her birinin yapılan ikram karşılığında dört batzen ödemesi beklenirdi.

Yakarak idam etme de pahalıya patlardı, elbette cellatlara değil, idam edilene. 1596 yılının şubat ayında bir İskoç şehri olan Abberdine'de iki *cadı* yakıldı. Faturayı tamamen göstermeyeceğim. Belli başlı noktaları saymak yeterli olacaktır: Ateş için yirmi

turba kömürü – 40 şilin; 6 kömür bösesi – 24 şilin; dört katranlı varil- 24 şilin ve 8 peni; Sütun ve tesisatı -16 şilin; yirmi dört kiloluk halat- 4 şilin; turbanın, kömürün, bösenin tümseğe taşınması 8 şilin ve 4 peni.

15 Ocak 1757 yılında Köln şehrinin başpiskoposu tarihin en acımasız belgelerinden birini yazdı. Onu ellerimde tutup korkuyla, insanların çektiği amansız ıstırapları içine çekmiş olan sarı mektuba göz attım. Küçük, sararmış bir kâğıt parçası...

Güzel bir gotik yazı tipiyle basılmış olan bu korkunç belge elli beş maddeden oluşuyordu. Onu baştan sona okumaya zorladım kendimi. Her türden işkence ve idam biçimini öğrendim. Celladın her bir hizmeti karşılığında ona ödenecek tam miktarı belirten elli beş madde. Bu korkunç listeyi kâğıda dökmek işten bile değil.

ZİGİN!
ZİGİN!
ZİGİN!

Halkımız arasında üç erkek kardeşin kendilerine özgü bir ‘bilimsel deney’ ile cadıyı nasıl meydana çıkardığına dair keyifli bir hikâye dolaşırdı. Kardeşler avcılık yaparak, balık yakalayarak geçiniyorlardı. Şansları olağanüstü bir şekilde yaver gidiyordu ve her seferinde eve bol avlarla dönüyorlardı. “Bunda bir bit yeniği var” dedi onlardan biri, “biri bize büyü yapıyor” Birbirlerine danıştıktan sonra, her şeyde, kendisinde uzun zamandır bir tuhafılık sezdikleri annelerinin parmağı olduğuna karar verdiler.

Ve harika bir günde kardeşler annelerine balık tutmaya gideceklerini söylediler, fakat ağı ve silahı alıp tavşan avlamaya gittiler. Yere serili ağa takılanın tavşan değil, turna balığı ve sazan olduğunu görünce amma da şaşırmışlardı! Görünüşe bakılırsa, cadı anne yanlış bir büyü yapmıştı.

Aslında Rusya'da bir cadıyı tespit etmek İngiltere'de ya da Almanya'da olduğundan çok daha kolaydı. Ne iğne batırmak ne de onları tırmalamak gerekiyordu! Doğrusu, Rus cadılarında onların aslının anlaşılmasını sağlayan doğuştan bir işaret vardı. Bu bir kuyruktur. Evet, bildiğimiz kuyruk! Kuyruk başta oldukça küçüktür, işaret parmağından daha büyük değildir. Fakat zamanla heybetli bir boyuta ulaşır. Cadı büyücülükle ne kadar aktif bir şekilde uğraşırsa, kuyruğu da o kadar uzun olur.

1899 yılında Orel eyaletinin köylerinden birinde erkekler, köydeki herkesin cadı sandığı Tatiana teyzeyi neredeyse öldürüyordu.

"Tatiana bir kadını azarlayıp ona zarar vermekle tehdit etti" diye yazıyor bir görgü tanığı, "kavga koca karı yüzünden başladı. Erkekler bağırışmalar üzerine toplanıp onu sert bir şekilde sorguya çekince, Tatiana onları köpeğe çevireceğine yemin etti. Erkeklerden bir tanesi ona yumruğunu yaklaştıırıp şöyle dedi: Madem sen cadısın, yumruğumu sana geçirmemem için büyü yap" Ve onun ensesine bir yumruk geçirdi. Tatiana yere düştü, bütün erkekler işaret almış gibi aynı anda kadının üzerine çullanıp onu dövmeye başladılar. Nine'yi muayene etmeyi ve kuyruğunu bulup onu sökmeyi kararlaştırdılar. Nine avazı çıktığı kadar bağırdı ve kendini öylesine çılgına dönmüş bir şekilde korumuştı ki bazı erkeklerin yüzünü çizmişti, bazılarının ise ellerini ısırmişti. Fakat kuyruğu bulamadılar. Kocas Tatiana'nın bağırışları üzerine koşarak geldi ve onu korumaya kalktı fakat erkekler adamı da dövmeye başladılar. En sonunda, fena halde dövülen ama tehditler savurmayı bırakmayan kadını bağlayıp Volost'a (Eski Rusya'da idari köy birimi) götürdüler, soğuk suyun içine attılar. Volost'ta onlara, artık cadılara ve büyücülüğe inanmak yasak olduğu için Zemski şefiyle başlarının belaya gireceği söylendi.

Adamlar eve döner dönmez Tatiana'nın kocası Antip'e, eğer orada bulunanlara bir fıçı votka vermezse, karısını Sibirya'ya ölüme göndermek zorunda kalacağını ve bu kararda hemfikir olduklarını izah ettiler. Antip içkisini yudumlarken hayatı boyunca bir kez bile Tatiana'nın kuyruğunu görmediğine, onda hiçbir şekilde bir kuyruk fark etmediğine dair yeminler etti. Fakat bu sırada, karısını dövmek istediği zaman karısının kendisini aygıra dönüştürmekle tehdit ettiğini saklamadı. Ertesi gün Tatiana kiliseden döndü ve bütün erkekler kendi köylerinde büyü yapmaması, kimseye zarar vermemesi ve inekleri sağmaması konusunda anlaşma yapmak için onun yanına gittiler. Dün attıkları dayaktan sonra onun merhametini dilemişlerdi fakat bir hafta sonra kiliseden ileride böyle saçmalıkların yaşanmaması için emir geldi ve benzeri yaşandığı takdirde suçluların kanuna göre cezalandırılacağı ve bunun yanı sıra Zemsky şefinin huzuruna çıkarılacakları söylendi.

Emri duyan köylülerin hepsi güvenilmez cadının şefliğe büyü yaptığına, artık ona ulaşamayacağına, kendi adaletlerini sağlamaları gerektiğine karar verdi.

Uzun kuyruğuna rağmen Rus cadı diğerlerinden çok daha zararsızdı. O, evet, fırtına, kasırga ve yağmurlar yaratarak tarıma zarar vermişti; fakat cehennemlik, kanlı suçlara nadiren karışmıştı. Başkalarına ait olan ineklerin sütünü çalmayı severdi ve bunu ustaca yapardı. Aslında onları çalmamıştı, belli bir uzaklıktan çalınmalarını sağlamıştı. Çaresiz hırsız elinde sallanan bir kovayla kapıları çalar ve ekmek toplardı, ev sahibi evde değilse ürkekçe etrafına bakınır ve ineği sağlar. Böyle cadı mı olur! Hâlbuki kendi kulübesinden ayrılmadan günün ya da gecenin herhangi bir vaktinde kendisine ne kadar gerekliyse o kadar çok süt bulabilirdi.

Kadın kapı kasasını burgu ile delip oraya bir dal parçası sıkıştırdı. Tıkacı çıkarır çıkarmaz kasadan gazlı su otomatı misali süt fışkırmaya başladılar. Ucuz ve kullanışlı! Tıkacın elbette, sadece cadılar tarafından bilinen sihirli sözcüklerle çıkarılması gerekirdi.

Genel olarak bir cadı sihirli sözcükleri söylemeden iş yapamazdı. Ona ayrıca büyülu şarkıların da yardımcı dokunmuştu. Hepsinin kendine özgü anlamı vardı. Geçen yüzyılda halk arasında batıl inançlı insanların okunduğu zaman onu okuyan kişiye sınırsız zenginlik verdiğine inandıkları büyülu bir şarkının sözleri dolaşıyordu.

İşte bu şarkıdan bir kesit:

Çikalı, likalı!

Şagadam, magadam, vikadam.

Hibazgin, dayulazgin, fikazgin.

Beyhamış, geylulaşain, elemain.

Likalı!

Şiyu, şiyu, dan – Ba, ba, ban, yu.

Şiyu, şiyu netoli- Ba, ba zigin, yu.

Şiyu, şiyu, bala, li ba, ba , dam, yu

My! zigin, zigin!

Gaaş! zigin, zigin!

U-u-u! zigin, zigin!

Şarkı diğer ‘ziginler’ ile devam eder ve en sonunda, anlamlı bir küple ile son bulur.

“Ju! Ju! Zigin, zigin!

Zigin, zigin, zigin!”

Bu şarkının zenginlik getirdiğini garanti edemeyeceğim, şarkıyı söylemedim. Zengin olmak istiyorsanız, kendiniz söyleyin. Tüm kalbimle size başarı diliyorum! Myu, zigin, zigin!

Rus köylerinde, cesur ve meraklı bir Kazak’ın hayatını riske atarak cadıların Sabbath’ı kutladıkları Lysa dağına gizlice girip onların şarkılarına kulak misafiri olduğuna dair bir inanış mevcuttu. Cadılar Kazak’ı yakalayıp onu nehirde boğarak acımasızca intikamlarını aldılar. Söylenildiğine göre şarkı günümüze kadar bir sır gibi saklanmış; büyücüler onun sözlerini yalnızca cadılara söyler, başka da hiç kimseye söylemezler. Şarkı şöyle başlar:

Kumara,

onları onları onları, zapalam, bada.

Eşehomo, lavaşa, şibboda,
Kumara.

A. A.a. – o.o.o i. İ .i e e e.

u u u. Eee . diye devam eder.

Bu şarkının tüm sözlerini önünüze getirmeyeceğim yoksa boğulurum! Cadı şarkıları günümüzde bile pek çok insanda korku uyandırıyor. İngiliz tiyatro oyuncularını çoğu zaman Shakespeare'in piyesi, 'Macbeth'i oynamak istemiyor. Piyenin, piyese katılan herkese hatta dolaylı ya da dolaysız yoldan piyenin sahnelenmesiyle bağlantılı olan herkese- müzisyenlere, makyaj sanatçılarına, ışıkçısına uğursuzluk getireceğine inanılıyor. Bu uğursuz işler yalnızca piyesten değil, üç cadının söylediği şarkıdan da anlaşılıyor:

Birinci Cadı – Kazanın çevresinde dönelim, içine zehirli barsak atalım da atalım. Soğuk taş altında otuz bir gündüz otuz bir gece uyuya uyuya zehir toplayan kurbağa... Kazanda ilk sen kayna! Hepsi – Katmerlen dert, üzüntü, katmerlen! Ateş yan! Kazan fıkırda!

İkinci Cadı – Bataklık yılanının kaburga eti, kazanda kayna da piş: semender gözü, kurbağa ayağı, yarasa tüyü, köpek dili, engereğin çatal dili, kör yılanın dişi, kertenkele bacağı, baykuş kanadı, derdi yaman bir büyü için cehennem aşı gibi kaynayıp fokurdayın.

YA GÜNÜMÜZDE?

“Günümüzde hala, 20.

Yüzyılın ortasında her Alman şehrinde birçok *cadı* var; neredeyse her köyde ise onun *hizmetkâr ifriti*. Çoğu zaman bu cadılardan bazıları sakat bırakılıp öldürülüyor. Binlerce ve binlerce kadın bu gericilik yüzünden ıstırap çekiyor.

Cadıları sert bir şekilde cezalandıracaklarını anlatan batıl inançlı insanların sohbetlerini dinlemek yeterli olacaktır. Onlar devletin artık tek doğru cezalandırma şekline – işkence ve ateşte yakma-izin vermemesine içerliyor.”

Bu sözler batı Almanyalı bir bilgin olan Johann Kruse’e ait. ‘İçimizdeki Cadılar?’ adlı kitabı 1951 yılında Hamburg’da yayınlandı. O kitabında, Batı Almanya’da yayılmış olan batıl inançlardan bahsediyor. Bu inançlar şu zamana kadar İngiltere’de, Fransa’da, Hollanda’da, İspanya’da, İtalya’da, Meksika ve diğer ülkelerdeki batıl inançlardan çok az farklılık gösteriyor.

Günümüzde de insanlar *nazara*, büyücülüğe ve karanlık güçlere inanıyor. Bulutların üzerinden jetler uçuyor, yapay uydular yörüngeye gönderiliyor; aşağısı, yeryüzü ise eskiden olduğu gibi ne yazık ki kadim cadılarla kaynıyor. Batı Almanya’nın belli bölgelerinde yaşayan insanların %95’i benzer inanışların tutsağı olmuş durumda. Batıl inançlı kasabalılar her şeye inanabilir!

Cadılar en çok kediye dönüşmeyi severler. Bu kılıkta istedikleri eve girmeleri, insanların söylediklerine kulak misafiri olmaları ve ortalığı karıştırmaları kolaydır. Kedi kılığında cadılar birbirlerine misafirliğe giderler, gerektiği zaman toplantılar düzenlerler. Doğrusu, tek bir cadı çok karmaşık bir büyüyü tek başına yapmaya muktedir değildir. Böyle durumda ortak bir çabaya gerek vardır ve planlanan operasyonun etraflica tartışılması gerekir. Genellikle ortak büyülerle birinci sınıf deneyimli, yaşlı cadılar ilgilenir. Bu yüzden yan yana duran üç kediden sakınmalısınız!

Cadılar kışın tavşana dönüşmeyi tercih ederler. Bunu tutumlu ev sahiplerinin ambarlarında depoladıkları lahanaları yemek için yaparlar. Çok sayıda lahananın kedi kılığında kemirerek yenemeyeceği anlaşılır bir durumdur. ‘Şeytanın çok deneyimli müttefiki için bile bunu yapmak mümkün değildir. (İngiltere ve İrlanda’da çok eski zamanlardan beri cadıların tavşana dönüşmeyi sevdiklerine inanılır. İngiliz tarihçi Giraldus Cambrensis’in 20. Yüzyılda hala bu inancı kadim olarak nitelendirmesi ilginçtir)

Gerçekten de cadının faaliyetleri çok çeşitlidir. Çok çalışır, buna karşın eğlence için daima zamanı vardır. Mütevazı, gösterişsiz bir biçim alarak cadı, geceleri bir çitin ya da bir dalın üzerine oturup gerçek bir veletmiş gibi yaramazlık yapar; yoldan geçenlerin şapkalarını paramparça eder, arkalarından paltolarını çekiştirir, tüm gücüyle yüzlerine vurur. Tek başına yolculuk eden birinin üstüne çıkıp bir at gibi sürer onu. Zavallı adam korkudan, yorulana dek dere tepe koşar.

Rus cadısının süt besiciliğini nasıl tesis ettiğini hatırlıyor musunuz? Batı Avrupa ülkelerinde başkalarının sütüne meraklı olanların biraz daha fazla çaba sarf etmesi gerekir. Genel olarak kapı kasasına ekmek bıçağını saplayıp altına bir kova koyduktan sonra bıçağın kabzasını sağlarlar. 1950 yılında Batı Almanya gazeteleri bir köyde, orada yaşayanlara göre bir düzine cadının ikamet ettiğini yazmıştı. Onlardan her biri hiçbir gayret sarf etmeden kendi özel odalarında yatak ve masa örtülerinden süt sağıyorlarmış.

Cadılardan nasıl korunabiliriz? Onların entrikalarından kendimizi nasıl koruyabiliriz? Eskiden bu iş kolaydı; onu ihbar edersen, cadı tutuklanır ve yakılırdı. Şimdiyse yalnızca kendine güvenmek zorundasın. Sana kim yardım edecek ki?

Asıl önemli olan şey cadıyı tam vaktinde tespit etmektir. İğne ya da su imtihanları şu anda yasak, yapabileceğin hiçbir şey yok. Bu yüzden cadıyı onun bakışlarından belirlemek zorundasın. Cadının dış görünüşü tipiktir; kambur bir duruş, buruşuk bir yüz, birleşik kaşlar, kancalı bir burun, görünen yerlerde siğiller.

Eğer cadı size misafirliğe geldiyse, onu çok daha güvenilir bir yöntemle tespit etmek mümkündür; Nazik bir gülümsemeyle ona, altında çapraz şekilde birleştirilmiş bıçakların olduğu sandalyeyi gösterin. ‘Şeytanın müttefiki’ kesin surette bunu reddedecek ve başka bir sandalyeye oturacak ya da hiç oturmayacaktır. Cadılar haçtan ateşten korktukları gibi korkarlar.

Batı Almanya bölgesi olan Schleswig-Holstein’de cadının kan gelinceye kadar pataklandığı takdirde gücünü kaybedeceği inancı

geniş ölçüde yayılmıştır. Ancak çağdaş yasalar –gericilerin en büyük korkusu- insanlara bu tür bir muameleyi yasaklıyor, bu yöntem *büyü yapılmış olan hayvana* uygulanıyor. Domuz, kuzu ya da inek hastalandığında çiftçi onların üzerine kaynar su döke-rek acımasızca işkence ediyor. Bu esnada ise cadının acıyı hissedip büyüünü bozması gerekiyor.

Genel olarak batı Almanya’da kendisine büyü yapıldığı varsayılan hasta çocuklara da tam olarak aynı muamele gösterilir. Hatta bir köyde ailenin çocuklarını döverek öldürdüğü bir vaka yaşanmıştı.

Bir insan karanlık güçlerle başa çıkamayacağını hissettiğin-de yardımına kötü ruhları kovma işinde olan uzman biri gelir. Kapitalist ülkelerdeki bu tür dolandırıcıların sayısı büyük ölçüde arttı. Vicdansızca batıl inançlı insanları kandırarak ellerindeki son paraları alıyorlar.

Söz gelimi Batı Almanya’da *cadıkovanların* sayısı bine ulaştı. Sadece Hamburg’da sayıları dört yüz elli!

Batı Almanya’daki çok sayıda eczanede cadıları kovan tozlar satılıyor... Bu tozlar İfrit gübresi olarak adlandırılıyor. Ateşe verildiği zaman etrafa dayanılmaz bir korku saçarak yanar. İfrit gübresi-nin satışını yapan eczane sahipleri tek bir cadının bile bu kokuya dayanamayacağını iddia ediyor.

Kısa bir zaman önce Batı Almanyalı gazeteci Richard Vimer(рихард вимер) *Blick In Die Welt* gazetesinin sayfalarında çok komik bir hikâyesini anlattı. Otuz beş yıl önce henüz genç bir muhabirken şaka yapmak maksadıysa sözüm ona hakiki bir cadı ile yaptığı röportajı kaleme almış. Aynı zamanda *bu röportaj* üç büyük gaze-tede yayınlanmış.

Richard Vimer’in okuyuculara Magda ismiyle takdim ettiği cadı konuşmasında toplumun üst katmanlarından kimselerin sipariş-lerini seve seve kabul edeceğini açıklıyor.

“Daha eski zamanlarda” diyor cadı, “ineğin sütten kesilmesi ya da tarlaların büyülenmesi yeterliydi insanlar için, şimdi hayat çok

daha karmaşık bir hale geldi ve çok sayıda yeni seçenekler ortaya çıktı. Şimdi ticaret, sanayi, finans var. Fakat insan ruhunun özü eskiden neredeyse şimdi de orada. Kimlerin müşterim olduğunu tahmin bile edemezsiniz!

Bu uydurmaca röportajın yayınlanmasından sonra beş yıl içinde Richard Vimer cadıların varlığına inanan insanlardan bir yığın mektup almıştı.

“Hepsi” diye anlatıyor Vimer, “normal yollardan elde etmenin mümkün olmadığı istek ve arzularını yazıyordu”

İşte iki okurun mektubundan alıntılar:

“Magda Hanım acaba ticaret ve finans işlerinden de anlıyor mu? Ben yalnız yaşayan bir kadını ve doğaüstü yollarla hisse senedi fiyatlarına etkide bulunmayı isterdim”

Bremer Nachrichten gazetesinden Magda Hanımın sihirli yeteneklere sahip olduğunu henüz öğrendim. Bu hanım fotoğrafını delerek fotoğraftaki kişiye kötü şeyler yaşatabilir mi? Samimiyetle büyücünüzü tavsiye ediyor musunuz?”

Bu mektuplar safdil ve genele göre daha az eğitilmiş insanlar tarafından yazılmıştı.

Fakat kitabımın önünde, 1945 yılında Londra’da yayınlanmış olan bir kitap duruyor. Adı *Büyücülük ve Kara büyü*. Yazarı, saygıdeğer Montague Summers günümüzün demonologlarından biri. Kitap kapağının üzerindeki ilk cümleler okuyucuyu fazlasıyla etkiliyor:

“Büyücülük tıpkı dünyanın kendisi gibi eskidir ve tüm dünyaya yayılmıştır. Avrupa’nın en dahi ve en iyi insanların yasalar yapıp bu kötülüğe karşı mücadele yürüttüğü o eski zamanlarda olduğu gibi bugün de büyücülük yeşermeye devam ediyor.”

Dahi ve iyi insanlar diyerek muhtemelen Jakob Sprenger, Heinrich Kramer, Jan Bodin, Benedict Carpzov bahsediyor. Çağ dışı eylemlere imza atmış olmaktan, insanlığa karşı dehşet suçlar işlemiş ve yüz binlerce insanın ölümüne sebep olmaktan sorumlu... Montague bu kişileri “dahi ve iyi insanlar” ilan ediyor!

Summers 16. Ve 17. Yüzyılın demonologlarıinkiyle aynı rafta olmayı hak eden kitabında ciddi bir şekilde cadıların aramızda yaşadığını ispatlamaya çalışıyor. (En ufak bir soru işareti olmadan)

“Şeytan kültü şu anda dünyada mevcut olan bütün güçlerden en korkunç olanıdır”

“Cadı, *Aydınlanma çağımızda büyüculüğün ve kara büyüünün gücüne inanmayanların olduğunu düşünerek pis pis sırtır*”

“Şeytanla kâğıt üzerinde resmi antlaşmalar günümüzde hala yapılmaktadır”

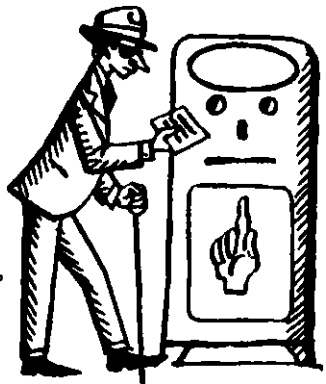
Ve bu 20. Yüzyılın ortasında yazılmıştı! Summers’ın öncülerinden biri 1882 yılının Aralık ayında *Graphic* gazetesinde, zalim kral Cetshwayo* (1826-1884 yıllarında Güney Afrika’da yaşamış olan kral) döneminde olduğundan çok daha fazla cadıya İngiltere’nin batı bölgelerinde rastlandığını yazmıştı. Bu ifadeyi öne getirerek Montague Summers kısa ve öz olarak şunu ekliyor: Kral bir yabani olsa da, bir büyüculüğü tespit edip o vebayı ortadan kaldıracak sağduyuya sahipti.

Summers’ın ne istediği çok açık! Cadı davalarını diriltip yeniden ateş yakmak... Bu arada, kitabını şu sözlerle bitiriyor: İngiltere büyüculük aleyhine olan yasaları kaldırdı. Ama Tanrısal yasayı kaldıramaz; *aranızda fal bakan olmasın.*

BÜYÜ BAĞIMLILIĞI

‘Atom çağında büyüculük yeşeriyor’
‘Büyüculüğün bütçesi bilimin
bütçesini aşıyor’

Bu haber başlıkları gerçekten şaşırtıcı bilgileri nakleden yeni Fransız gazetelerinden alıntıdır. Paris'te altı bin profesyonel falcı ve günlük olarak elli bin tane tavsiye verip yılda 150 milyon frank kazanan duru görücüler faaliyette bulunuyor.

Bütün Fransa'da batıl inançlı insanların cebinden geçinen şarlatanların yıllık geliri 3 milyar frank ediyor. 3 milyar! Bu, bir yılda bilimsel araştırmalara ayrılan miktardan çok daha fazlası!

Fransız gazete ve dergileri çoğu zaman benzer fiyata her türden *sihirli nesneyi* teklif eden büyücülerin reklamlarını yayınlıyor. Kazanan piyango biletinin şanslı numaralarını tam olarak bilen 'numaraskop'u satın almak istemez miydiniz? Onu alın ve hiç kaybetmeyin! Ya – yine aynı fiyata- *görünmez güçleri harekete geçiren ve insanın her buyruğunu dinleyen sarmal bir cihaz* ister miydiniz? Hemen siparişinizi verin! Usta sihirbaz Gara Droglu, Varanasi'de Hintli yaşlı bir peygamber tarafından yazılmış muskaların satışını yapıyor. Kasaya lütfen! Kendini profesörlüğe atamış olan Konnaro arzu edilen amaçlara ulaşmanızı sağlayacak tılsımlar satıyor.

Durum diğer kapitalist ülkelerde daha iyi değil... “Batı Almanya şarlatanlar için bir cennet” diye yazıyordu kısa süre önce İskandinav bir gazeteci. Onunla tartışmanın hiç gereği yok. Batı Almanya basını iddianın tamamen doğru olduğunu kanıtlar.

İşte *profesyonel büyücülerin* tipik ilanları:

Esrarengiz, Sihirli Ayna “Fakir”

Büyücüler ve diğer pek çok okült deneyimler için üçüncü gözün gelişmesi ve iyileşmesini sağlayan önemli bir yardımcı aygıt görevi görmektedir. Özel astro-büyü yönergelerine uygun olarak her müşteri için kişisel olarak hazırlanır. Sipariş verirken, en azından, ücretin yarısını ödemeniz gerekmektedir.

Astrografik

30 yıllık tecrübe sonunda dizayn edilmiş olan, öbür dünya ile iletişim kurma aygıtı.

Kişiyi özel muska ve tılsımlar

Ürünlerin tükenmesiyle fiyatlar 95 puldan 150 pula yükseldi.

Hemen bir sonraki sayfada da kolaylıkla geleceği görmenize yarayan *sihirli kristal küre Medial'in* reklamı yapılıyor...

“Bonn yakınlarında, Bouche takma adıyla ünlenmiş asortik bir kâhin ikamet ediyor. Ona geleceği öğrenmek için başkanlar, bütün parti üyeleri, sanayi kodamanları ve iyi gelire sahip memurlar başvuruyor” diye yazıyor Batı Almanya gazetesi *Nürnberg Nachrichten*.

Hamburg’da tam zamanlı olarak çalışan, cadılara ve kara büyüye karşı yüz elli çeşit madde üreten bir *kimya fabrikası* bulunuyor. Otoritenin mutlak onayıyla eczaneler kurutulmuş fare, kurbağa, semendere vb. gibi hayvanlardan elde edilen her çeşit tozun satışını yapıyor.

Bir Batı Alman firması, tanesi 24 mark 80 fenikten “mucize sarmal yay” ticareti (satışı) yapıyor. Güya bütün hastalıklardan koruyan “mucize sarmal yay”, en yüksek fiyatı 12 fenik olan bildiğimiz sıradan bir tel aslında.

Günümüzde hala Batı Almanya’da çok sayıda şarlatanın, 16. Yüzyılda revaçta olan büyü tariflerini anlattıkları kitaplar basılıyor. Ülkenin dört bir yanında satılan ‘Musa’nın Altıncı ve Yedinci Kitabı’²⁰ adlı kitap büyük rağbet görüyor. Posta yoluyla kitabı sipariş edebilirsiniz. Kitap mağazası hemen kitabı, isteyen herkese, üzerinde kafatası biçiminde heybetli bir mühür bulunan paketle (paketin içinde/pakette) gönderiyor. Kitabın bir sayfasını rastgele açalım ve karşımıza çıkan ilk öneriyi okuyalım:

“Ödeme karşı; El ve ayaktaki her tırnaktan bir parça kesilir. Bu parçalar bir çantaya koyulur ve suya atlayıp akıntıya karşı yüzen kerevetin sırtına bağlanır ve bu esnada şu sözler söylenir: Bütün hastalıklar, sıkıntılar ve dertler atıyorum sizi nehr’e”

Batı Almanya’da *Venüs’ün Kitapçığı* kötü ruhları kovamaya yarayan dine uygun sihirli sözcükleriyle ünlüdür. Ayrıca Mühürlü

Kitap adlı kitabın da insanlara çok zararı olmuştur. Bu kitaptan sihirli sözcüklere bir örnek: Tümör, tümör, tümör! İsa peygamber adına sana emrediyorum, kimseye zarar verme!”

Mucizeler yaratan ilaçların formülü ise şu şekilde:

“Diri diri yakılmış üç kurbağanın küllerini kedi kanıyla karıştır. Tabutta duran ölü kemikleri ekle. Bu karışımı kaynattıktan sonra, bıçak sırtında olan çocuğa ver”

“Ayağının ağrıyan noktalarını kanla ya da domuzun direkt kalbinden alınmış kanla ovala”

“Bu şifalandırıcı kandan üç bardak için”

Batı Almanya’da hala muska yiyen insanlar bulunuyor (Bu tür bir iyileşme yöntemi özellikle Ortaçağ’da yaygındı) Üfürükçü hastanın ilaç gibi yutacağı sıradan bir kâğıt parçasına İncil’den pasajlar yazar. Bu şekilde Azizlerin suretleri yenmiş olur. Bunu 20. Yüzyılın ikinci yarısında yapıyorlardı!

Amerika Birleşik Devletleri’nde büyücülüğün yıllık bütçesi iki yüz milyon dolara ulaşıyor. Yüz bini aşkın sayıda falcı ve büyücü batıl inançlı insanların ceplerini boşaltıyor.

Herhangi bir Amerikan mağazasında iki dolara geleceği önceden söyleyen bir nesne satın alabilirsiniz. Bu nesne kaleydoskopu andıran cam çerçeveli bir kutucuk. Kullanımı ise çok kolay: Ona kesin bir soru yönelt, kutucuğu salla ve cama bak. ‘Cannot predict now’ – şu an tahmin edilemez; ‘maybe’ Belki; ‘concentrate and ask again’ konsantre olup tekrar sorun...

Pek çok kapitalist ülkede otomatik-falcıların servislerinden faydalanabilirsiniz. İçine bir madeni para atmanız yeterli, sonra da üzerinde karakterinizin bütün özelliklerinin sıralandığı bir kâğıt parçası alacaksınız. Aynı zamanda bu otomat sizin uğurlu taşınız, çiçeğiniz ve sayınızı da söylüyor. İsviçre’de birçok kurnaz soyguncu *Kozmo-Biyolojik Enstitü* adında organizasyonlar düzenlerlerdi. Reklam tanıtımları düzenli olarak önemli gazetelerin sayfalarına çıkıyor ve değişmez surette şu sözlerle başlıyor:

“Bizler kariyer hayatınızdaki, finansal işlemlerinizdeki ve benzeri alanlardaki şansınızı hesaplıyoruz”

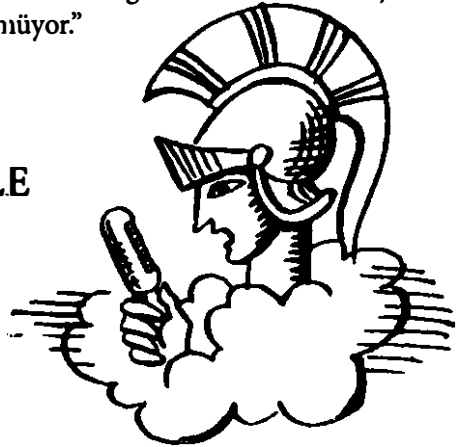
Hollanda’da *Lichaam En Geest* (Beden ve ruh) adında aylık bir dergi görmüştüm. Dergiyi doğüstü güçlerle hastalıkları iyileştiren şarlatanlar çıkarıyor. Bu dergi yalnızca insanları aptallaştırmakla kalmıyor, aynı zamanda suçüstü yakalanan düzenbazlara arka çıkıyor.

Sözgelimi 1962 yılında *hipnozcu* Karel Fhelhel (карел флехел isim bulunamadı) Belçika polisi tarafından tutuklandı. Dergi onu hemen şu şekilde savundu:

“Belçika tıp eğitimi almamış bir şifacıya suçlu muamelesi yapıp onu cezalandıran az sayıda ülkelerden biri.” Bu iddiaya karşı çıkmaya lüzum yok, zira çoğunlukla kapitalist ülkelerde şifacılar ceza almadan dolandırıcılık yapıyorlar. Hipnozcinun tüm haklarını saydıktan sonra dergi şunları yazıyor:

“Yalnızca Belçika polisi ve adalet organları Fhellel’i acı çeken insanlığın dostu olarak görüyor.”

ÖBÜR DÜNYA İLE RÖPORTAJ

“Ölülerin ölü olduğu kesin değil. Onlar yaşıyor! Tek bir ölünün bile öbür dünyayı anlatmak için geri gelmediği doğru değil. Aslında son yüzyıl içinde sözüm ona ‘ölü’ olanlar tekrar dönüp detaylıca öbür dünyayı anlattı. İnsanın -her insanın- ölümünden sonra şimdiki zamanımızda yaşıyor olması bilimsel olarak kanıtlanmış bir gerçek.

Madem ölümden sonra yaşam devam ediyorsa, şu soruyu sormak tamamen mantıklı olacaktır: NASIL? Bu kitap dünyamızda ölü olanların hayatları ve faaliyetleri hakkında net ve kapsamlı bilgiler içeriyor. Onun kapıları şu andan itibaren herkes için genişçe açıldı. Şimdi ise bizi neyin beklediğini öğreneceğiz.”

Siz elbette bunun, *Bir Delinin Hatıra Defteri* kitabından yapılmış bir alıntı olduğunu düşünüyorsunuz. Şüphesiz aklını kaçırmış birinin böyle bir saçmalığı yazmış olabileceğini söyleyeceksiniz. Maalesef, yaşam sevinciyle dolu olan ölümlerin heyecan verici seyahatlerini anlatan bu kitap yayınlandı, dahası kayda değer bir tiraj elde etti. Kitabın adı ‘Ölümler nasıl yaşar, Öbür Dünya Tutanakları’. Kitabı, kendisini *doktor* olarak tanıtan Rudolf Schwartz adında biri yazmış. Kitap Batı Almanya’da 1954 yılında yayınlandı.

Eğer önemli bir faktör olmasaydı Schwartz’ın öbür dünya tutanaklarını öğrenmek durumunda kalmazdık. İşin aslı, benzer kitaplar Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya’da da çok popüler. Ruhçuluk ölenlerin ruhlarının hala aramızda yaşamaya devam ettiğine ve yaşayanlarla iletişim kurduklarına yönelik inanç-günümüze dek kapitalist ülkelerde yaygınlaşmıştır.

Meraklı insan onlarla ya da başka ruhlarla sohbet ederek çok faydalı bilgiler edinebilir ve kafasını kurcalayan soruna dair bir tavsiye alabilir. Ama işin kötü bir yanı var; karpisli ruhlarla sohbet etmek hiç de kolay değildir! Yardıma ruhçular –kolaylıkla öbür dünyadan ruhlarla iletişime geçebilen deneyimli insanlar- gelir. Kimi çağırırsınlar? Ölü bir akrabayı mı, Kristof Kolomb’u mu yoksa Büyük İskender’i mi? Bir çırpıda! Dedenin ruhu size beş yüz dolara, Kristof Kolomb ise daha pahalıya patlar!

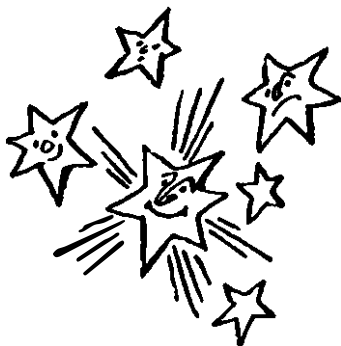
Çağırılan ruh canı gönülden tüm sorulara yanıt verecektir. Şarlatanın kendisi boğuk sesiyle onun adına konuşması daha güvenilir olur. Amerika Birleşik Devletleri’nde çok sayıda Ruhçuluk dernekleri ve toplulukları bulunuyor. En çok Indiana’da, Pennsylvania’da, Florida’da ve New York şehrinde ikamet ediyorlar. Jameston şehrinde ruhçuların ‘Medyumun Görüşü’ adlı haf-

talık dergisi büyük tiraja sahip. Amerikan kitap mağazaları ruh edebiyatıyla istila edilmiş durumda.

Özellikle şu kitaplar çok rağbet görüyor; «Ruhlar dünyası gerçek» «Günbatımında» «Öldükten Sonra Yaşayacaksınız»

1877 yılında Friedrich Engels makalelerinden birinde ruhçuluğu batıl inançların en yabanisi olarak nitelendirmişti. Günümüzde ise ürkütücü bir izlenim yaratıyor.

YILDIZLARIN ESARETİ ALTINDA

Geleceği görme, kişiyi nelerin beklediğini öğrenme ve meçhul tehlikeleri önleme isteği daima insana özgü olmuştur. Çok eski zamanlarda çeşitli fal bakma biçimleri ortaya çıkarmıştır. Kuşların uçuşlarını gözlemleyip ötüşlerine kulak kabartarak bu işaretlere anlam yüklerlerdi. İpe sıradan bir elek bağlayıp eleğin dönüş şekline bağlı olarak derin çıkarımlar yaparlardı. Avuç içindeki çizgilere göre kaderi öngörürlerdi. Suya yağ döküp yağ lekelerine dikkatlice bakarlardı. Ölü hayvanların iç organlarının konumuna bakarak belli bir şekilde yorum yaparlardı.

Falcılık, doğaüstü yollarla gerçeği ortaya koyma girişimidir. Falcı doğrudan doğaüstü güçlerden bilgi aldığına inanır. Bazen her şeyi bilen bu güçler açık sinyaller gönderir, fakat çoğu zaman sisli bilgiler yollarlar ve mesajların *deşifre edilmesi* gerekir.

En eski ve en yaygın fal bakma yöntemlerinden birinin adı hepatoskopidir. Babil’de altı bin yıl önce mevcut bulunuyordu. Bu yöntem Afrika ve Güneydoğu Asya’daki bazı ülkelerde günümüze kadar korunmuştur. Hepatoskopi, tanrılara kurban verilen

hayvanın karaciğerinin görüntüsüne bakarak geleceği söylemektir. Neden ölü bir koyunun ya da boğanın karaciğerinin geleceği tahmin edebileceği düşünüldü? Çünkü tanrılar tercihen yalnızca bu kurbanı kabul ederlermiş. Böylelikle, karaciğer derin bir hikmet ve anlam kazanmıştır.

Her türlü kehanete duyulan inanç günümüzden birkaç bin yıl önce doğan ve bugün kapitalist ülkelerde büyümeye devam eden astroloji adındaki sahte bilimin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Astrologlar doğum saati ve yıldızların konumu ile insanın hayatının, dış görünüşünün, kişilik özelliklerinin ve kaderinin belirlendiğine inanıyorlar. Gelecekte ne yaparsa yapsın, nasıl mücadele ederse etsin, *yıldızların esiri* olmaya mahkûmdur. Her şey önceden belirlenmiştir ve kaderden kaçılmaz.

Astrologlar her zaman halklara zulüm edenlerin sadık hizmetkârları olup onların iktidarını sağlamlaştırmaya yardım etmişlerdir. Gerçekten, her şey önceden takımyıldızları tarafından belirleniyorsa bir şeyi protesto etmenin ya da ona karşı çıkmanın bir anlamı var mıdır? İnsanın kaderinde başka türlü değil de böyle yaşamak varsa, mücadele etmenin hiçbir faydası yoktur.

Günümüzde de kapitalistler astrolojiyi teşvik etmek ve desteklemeye özen gösteriyorlar. Astroloji insanı *kaderine* boyun eğmeye sevk eder, düşünceye ket vurur, eylemi paralize eder. İşsiz misin? Yapacak bir şey yok. Yıldızlar! Ailen aç mı kaldı? Yapacak bir şey yok; her şey kozmik güçlerin etkisi altında. Köprünün altında mı sabahlıyorsun? Mars, Satürn ve Venüs suçlu!

Yarının belirsizliği, işini kaybetme korkusu, kendi kaderin için sürekli endişelenme, bunlar kapitalist ülkelerde astrolojinin büyümesini sağlayan şeylerdir.

Astrolojiyi “kendi yasa ve metotlarıyla gerçek bir endüstri” olarak nitelendiren Fransız gazetesi *Liberacion* astroloji uzmanlarının nasıl safdil insanları kendi ağlarına çektiklerine dair detaylı bilgiler veriyor.

WAT BRENGT 1963

1 VOS

ASTROLOGISCH
JAARBOEK 1963

LIJCHAM EN GEEFT
TUSCHRIJFT GEWID AAN DE
PARANORMALE GENEESKUNST

DAAGLIKSE HOROSKOOP

SKUTTER
DEZ — 21 DESEMBER

VIR DIE WEEK 7—13 DESEMBER

d is onaker en
beelwat uit die
rende dag onder
blende

Dine is Raadpleeg ouere of h
ouer persoon oor gesamentlike
geidante
Woens 11 Veelbelowende ge-
leentheid deur middel van brief "A"
mense wa'

KREEF

(23 JUNIE — 21 JULIE)

Woens 11 Goe
sake asook veran
like sake
Vod 12 Roman
max"

HOROSCOOP

★ 21 maart-20 april (Ram)
★ U hebt deze week kans op
★ een of andere onverwachte
★ ontwikkeling of ontmoeting
★ Het is van belang de mind

★ rijke zal in uw leven 11 min
★ altijd rekening houden met ve-
★ terial belangen
★ 24 aug-23 sept (Maagd)
★ Laat anderen hun opwiltin-

HOROSKOP, Sol üst köşe :1963 yılı ne getirecek. Hollanda'da hafta-
lik yayınlanan astroloji dergisi. Sağ köşe: Beden ve Ruh-Groningen şeh-
rinde büyücüler ve falcılar tarafından yayınlanan dergi. Orta: Güney
Afrika gazetesi 'Landstem' den günlük burç yorumu. Aşağı: Metropolitan
Hollanda gazetelerinin sayfalarında düzenli olarak çıkan horoskop.

İlk başta astrolog gazetelere, isteyen herkesin horoskopuna ücretsiz bakmayı teklif ettiği akılda kalıcı bir ilan koyar; yani onların geleceğini gezegenlerin, yıldızların ve takımyıldızlarının konumlanışına göre söyleyecektir.

Acı çeken insana samimi bir dost gibi görünerek astrolog parayla ilgilenmiyormuş gibi yapar. Aksi takdirde kurban uyanabilir. İlk olarak gelecekteki işten mümkün olduğunca çok söz etmesi gerekir.

Dolandırıcı, şahsi menfaatleri olmadan yayınladığı bu ilana dönüş yapan kişilere nezaketen, belirsizliklerle dolu bir mektup yollar hemen. Çabucak verdiği güvencelerin yerini üstü kapalı ve bağlayıcı olmayan *kehanetler* alır. Ruha dokunan bir içtenlikle dolandırıcı hemen bunun sadece kısmi bir horoskop olduğunu itiraf eder. Fakat istendiği takdirde astrolog *tam ve detaylı* bir horoskop oluşturur ki bu daha çok işine gelir. Elbette tam ve detaylı bir horoskop çok zaman ve emek ister – anlıyorsunuz ya!- ödeme yapmanız gerekir!

Kâinatın birinci sınıf sırlarıyla kıyaslayınca para nedir ki?

Bu tongaya düşmüş olan avanak vaat edilen horoskopunu bir an evvel alır. Bu horoskop daha fazla saçmalık içermesiyle bir öncekinden ayrılır.

Eğer müşteri buna cevap verecek kadar aklını kaybetmediyse, astrolog ona cezbedici vaatlerle dolu olan bir mektup yollar; neden henüz deneyimlemediğiniz bu mutluluğu reddediyorsunuz? Size sağlığa ve zenginliğe giden yolu gösterebilirim.

Bu işe yaramazsa kahrolan insanlığın dostu acımasızca saldırıya geçer; sizi dehşet verici bir acı bekliyor, fakat durumu kurtarmanız için hala geç değil.En sonunda batıl inançlı kişi bu baskıya dayanamaz ve şarlatanın kurbanı olur.

Pek çok Paris gazetesi horoskop yayınlıyor. Fransa'da yaklaşık bir düzine astroloji dergisi çıkıyor. Bunlar *Destine*, *Astro*, *Horoskop*, *Gigue'dır*. Bu dergileri pek çok farklı meslekten kişiler doyumsuzca okur ve her bir sözcüğü ciddiye alırlar. Yakınlarda bu dergiler-

den birinin editörlüğüne bilimsel tarım uzmanı olan bir okurdan kızgınlık dolu bir mektup geldi. Sıradaki sayıda editörün hatasına bağlı olarak –bu alışmış bir durum değildir- tarımcılık hakkındaki kehanetler yayınlanmamıştı. “Ne ekmem gerektiğini nereden bileceğim ben?” diye soruyor tarım uzmanı.

Amerika Birleşik Devletleri’nde bin adet gazete horoskop yayınlıyor. Her gün kırk milyon Amerikalı bunları okuyor. Dükkânlar ve kitap mağazalarının rafları astroloji dergileriyle dolup taşıyor. Bazısı muazzam bir tiraja sahip: beş yüz bin baskıya kadar yükseliyor. ABD’de otuz bin özel okul *diplomalı astrologlar* yetiştiriyor. Bu şarlatanlar yüksek tahsilleriyle yıldız ışıklarının tadını çıkarıyorlar. Bireysel bir horoskop başına yüz dolar alıyorlar.

En zengin ve popüler astrologlardan biri Zolar adındaki bir beyefendidir. Kariyerine kıyafet satmakla başlamış. Daha sonra ise astrolojinin çok daha kazançlı bir iş olduğunu fark edince yıldız sırlarının ticaretini yapmaya girişmiş. O kadar önemli biri ki müşterilerini hiçbir zaman yüzyüze ağırlamıyor, onlara posta yoluyla hizmet ediyor.

Amerikalı milyarder John Pierpont Morgan’ın yalnızca kendisine hizmet eden, başka da hiç kimseye etmeyen kişisel bir astrologunun olması ilgi çekicidir.

Birkaç yıl önce Avusturya gazetesi ‘*Esterreichis Neue Tageszeitung*’ kendi okurları arasında bir anket yaptı ve Avusturyalıların dörtte üçünün gazetelerde yayınlanan horoskoplara özenle takip ettiğini ortaya çıkardı. Nüfusun yüzde üçü! Eğer söz konusu astroloji olmasaydı, bu rakam *astronomik* olarak adlandırılabilirdi.

Küçük Hollanda’da ise iş öyle bir noktaya vardı ki Eğitim, Sanat ve Bilim Bakanlığı 1963 yılında, isteyen herkese devam gerektirmeyecek şekilde kendi başlarına horoskop oluşturmayı ve onu yorumlamayı öğretecek olan *kuruluşu* resmen tanıdı.

Batı Almanya’da yirmi iki milyon kişi ise her hafta gazete ve dergilerde yayınlanan horoskoplara okuyor. Çoğu zaman burada her türden astrolojik tavsiyelerle dolu olan kitaplar çıkıyor. Sözgelimi

1956 yılında Nürnberg yayıncılığı, Margarita Fischer Cramer'ın yazarı olduğu 'Siz ve Şanslı Yıldızınız' adlı kitapçığı gün ışığına çıkardı. Kitaptan şaşırtıcı bilgiler öğreniyoruz. Görünüşe bakılırsa göklerde yalnızca insanın kaderi değil, onun beslenme şekli de belirlenmiş... Hangi sosisten vazgeçmek zorundasınız? Sığır eti mi domuz eti mi? Bu hayati önem taşıyan soruya yıldızlar tamamen ikna edici bir yanıt veriyor.

Belli ki kolonya ve parfüm firmalarından iyi bir para almış olan Hamburg dergisi *Stern* geçenlerde 'kokuların astrolojik takvimi' başlığıyla bir yazı yayınladı. Yıldızlar, gördüğünüz gibi, parfüm mağazasından ne almanız gerektiğini bile biliyorlar.

Şu ana dek Birleşik Devletler ve batı Almanya'da Nostradamus'un-16. Yüzyıl Fransız astroloğu- kehanetlerine kafaların çeşitli şekillerde yorulduğu kitaplar çıkmıştır. Gelecek beş yüz yıl için yaptığı 'kehanetlerini' keyfi yorumlamalara açık anlaşılmaz dörtlükler halinde yazdı.

Kapitalist ülkelerde düzenli olarak astrologların konferansları düzenleniyor. Tartıştıkları problem ağı beklenmedik şekilde geniş; Gök cisimlerinin hareketlerinin New York borsasına tesiri, Sirius yıldız ışınlarının sarışınlara-melankoliklere etkisi vb.

Fakat tüm astrologların birbirleriyle aynı fikirde olduklarını düşünmek gerekmez. Aralarında durmak bilmeyen bir çekişme mevcut. Bu, tamamen umutsuz rekabet ortamlarında kaçınılmaz bir şey. Her biri yıldız hareketlerinin gerçek uzmanı olduğunu, geri kalanın ise sahtekâr olduğunu iddia ediyor.

1963 yılının sonunda Paris yayıncılığı "Alben Michel" (альбен мишель) Andre Barbo (андрэ барбо) adında, hiç tanınmayan bir astroloğun kitabını yayımladı. O gazetelerde horoskop yayınlayan meslektaşlarına kızgınlıkla yanıt veriyordu. Ne de olsa her şaşal gök cisimlerinin özel olarak insanların kaderlerine en ufak bir etki yapmayacağını bilir. Yıldızlara göre yalnızca büyük olayları tahmin etmek mümkündür, bu başarıyla yapılabilir, aklınıza kim geliyor? Andre'nin ta kendisi!

Birkaç yıl önce, batıl inançlı insanların psikolojisini inceleyen Fransız psikolog L. Kuderck oldukça ilgi çekici bir deney yaptı. Paris gazetelerine aşağıdaki ilanı astı:

GİZLİ İLİMLER

YENİ KURTARICI!

Siz, kaygı ve ıstırapın tutsağı olanlar...

Siz, yarından korkanlar ve umuda tutunanlar...

Siz, sırttan imansızlar...

Hiçbir ödeme yapmadan test edip onaylayabilirsiniz. Tereddüte hiç gerek yok. Profesör L. Merrik'e yazın. Adres: Paris, Anatole de la Forge sokağı, Numara 7. Ona bütün sorularınızı sorun. Size tavsiyede bulunmasını rica edin.

Çok ŞAŞIRACAKSINIZ.

İsminizi, doğum gününüzü, mesleğinizi yazın ve posta pulunuzu yapıştırın.

Şunu söylemek gerekir ki en çok şaşıran Profesörün kendisi olmuştu. Mektuplar hızır gibi gelmişti. Deneyine devam ederken, herkese sıradan astrolojik bir tarzla aynı cevapları yolladı, yani belirsizliklerin ve saçmalıkların iç içe olduğu bir şekilde. Ve hemen Psikolog Kuderck müşterilerinden mektuplar almaya başladı.

“Hayatımı açık bir kitapmışçasına okuduğunuzu düşünebilirim.” diye yazmıştı biri. “Memnuniyetimi ve heyecanımı nasıl ifade edebileceğimi bilmiyorum” diye haykırıyordu ikincisi. “Söylediğiniz her şey çok doğru” diye onaylıyordu üçüncüsü.

Derin şükranların bildirildiği toplam iki yüz tane mektup geldi. Şaşkınlığını üzerinden attıktan sonra profesör deneyinin sonuçlarını analiz etti; şarlatanların kurbanları naif, kolaylıkla etki altına giren, psikolojik olarak değişken insanlardır.

Astrolojinin çok büyük zararları vardır. 1960 yılının başında Philadelphia'da yapılan psikiyatrlar kongresinde Amerikalı uzmanlar sürekli horoskop okumanın pek çok insanın sağlığı için tehlike oluşturduğu sonucuna ulaştılar. Doğrusu, bunun yanı sıra

hastalar doktorlara değil, horoskobun yardımıyla iyileşeceğini umarak astrologlara gidiyorlar.

Batıl inançlara karşı mücadele yürüten bilginler pek çok kez astrologları suçüstü yakaladı ve teorilerinin başarısızlığını apaçık kanıtladı. Fakat belki de en akıllıca deney 1951 yılında batı Almanya'da yapıldı. Münihli ünlü bir astroloğa isim vermeden, kişinin tam doğum tarihi ve saati bildirildi. İstenen şey her zamanki gibi aynıydı; karakterin tespit edilmesi ve geleceğin söylenmesi.

“Bu kişi yüksek tahsil görmüş, hisleri güçlü, çok iyi bir insan” diye yazıyordu astroloğun raporunda. “1952 yılında eskisinden daha mutlu olacak.”

Her şey güzeldi fakat... Astroloğa, 1931 yılında seri cinayetler işlediği için idama çarptırılan ünlü bir katilin doğum günü ve saati söylenmişti!

SON KEZ İFRİTLER

Köylünün birinin evinde bir cin peydahlanmış. O zamandan beri aile hiç huzur bulamamış. Geceleri kovaları ve çömlekleri tıkırdatır, atları ayaklarından ısırır, bacadan içeri taşlar fırlatır ve kimsenin uyumasına izin vermezmiş. Bu durum ev sahibinin canına öyle tak etmiş ki davetsiz misafir içerideyken evi yakmaya ve başka bir köye taşınmaya karar vermiş.

Hatırladınız mı? Bu kitap sinir bozucu şeytan hakkında bir masal ile başlıyor. Biz onunla batıl inançları kıyaslıyorduk: Bütün yer küreye yayılmış olarak amansızca hiç kimseyi ayırmadan insanlara zulüm ettiler. Kalimantan adasındaki Dayakili avcı, eski mısır

çiftçisi, ortaçağ Fransa'sında avukat- bilgin, İngiliz okul öğrencisi, çağdaş Amerikalı iş adamı – hepsi şeytanın damgasıyla mühürlü.

Batıl inançların tarihi – hataların ve yanlışların tarihidir, aptallığın ve çağdışılığın tarihidir. İnsanların yarattığı batıl inançlar yüzyıllar boyunca insanlardan intikam almıştır. İnsanlara ne ıstıraplar çektirmişlerdir! Onlar yüzünden ne korkunç suçlar işlendi, acımasız ve korkunç sorgulamalar yapıldı!

Şeytan, emin olduğunuz üzere, iyi niyetli bir şaka değildir, ölümcül tehlikelidir. Ortaçağda kötü ruhlar sihirli sözcüklerle kovulurdu. Bu şeytanla ancak bilim baş edebilir; Bir insan ne kadar eğitimliyse, o kadar az batıl inançların etkisi altına girecektir. Sonuçta sihirli güçler hakkında fikirler doğa hakkındaki yalanların neden olduğu fikirlerdir.

Yarım milyon yıldır insanlar yeryüzünde bulunuyor. Artık şeytanı dövmenin vakti gelmedi mi?

Elemtere Fiş Kem Gözlere Şiş!

Batıl İnançların Tuhaf Öyküleri

Valentin A. Ostrovski

Kadim zamanlardan bu yana batıl inançlar insana zulüm etmiştir. Bu inançlar tıpkı masaldaki ifrit gibi bulaşıcı ve dokuz canlıdır. İnsanların bu inançlardan kaçıp kurtulması şimdiye dek mümkün olmamıştır. Ünlü Rus bilgin Vladimir İvanoviç Dal: "Batıl inançlar insanın kendine vurduğu prangadır -gerek yanlışlıkla gerek mecburiyetten olsun, gerekse büyük dehasından ya da aptallığından- ancak insan bu prangaları kırıp özgürleşemiyorsa bu prangalara bağlı bir şekilde yaşamak ve ölmek zorundadır."

